

2020

Годишњи извјештај
/ **Annual Report**

2020 ГОДИШЊИ ИЗВЈЕШТАЈ

о пословању Пензијског резервног фонда
Републике Српске и Друштва за управљање
Пензијским резервним фондом Републике Српске

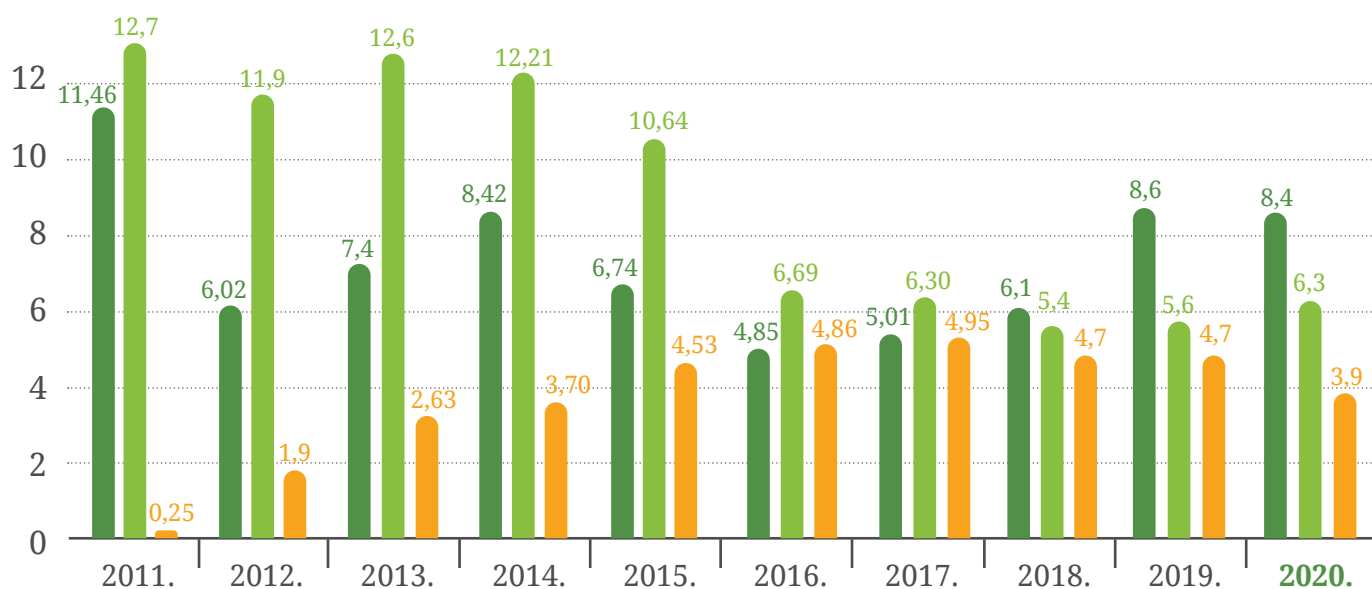
Садржај

3	УВОД
5	ПРЕФ у 2020. години
6	Основне информације о пословању ПРЕФ-а: 2011 - 2020. година
8	Писмо Управе Друштва за управљање
12	Пословни амбијент у 2020. години у Републици Српској
15	Тржиште капитала
17	● ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПЕНЗИЈСКОГ РЕЗЕРВНОГ ФОНДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
18	Укратко о ПРЕФ-у
20	Финансијски резултат ПРЕФ-а
22	Приходи од дивиденде
24	Камате по основу улагања у обвезнице, трезорске записе и банкарске депозите
27	Реализовани добици и губици од продаје хартија од вриједности
28	Признавање дијела негативних ревалоризационих резерви на терет расхода
31	Трошкови пословања ПРЕФ-а
33	Реструктурирање портфеља ПРЕФ-а
35	Продаја хартија од вриједности
37	Куповина хартија од вриједности
39	Структура портфеља ПРЕФ-а
43	О Европском добровољном пензијском фонду
44	Корпоративне активности
46	Стечајни поступци и брисање емитената из портфеља ПРЕФ-а
49	Извјештај о ризицима ПРЕФ-а
53	Инвестициона политика ПРЕФ-а у 2021. години и осврт на 2020. годину
54	● ПРЕДСТАВЉАЊЕ ДРУШТВА ЗА УПРАВЉАЊЕ
55	Укратко о Друштву за управљање
56	Извјештај о пословању Надзорног одбора и извјештај о раду Управе
61	Тим Друштва за управљање
63	Извршење Финансијског плана Друштва
68	Приноси, финансијски и имовински положај
71	Етички кодекс и друштвено одговорно пословање
73	Интерна контрола у Друштву за управљање
75	Извјештај о ризицима Друштва за управљање
78	Прилог 1: Скраћени финансијски извјештаји Пензијског резервног фонда Републике Српске, са мишљењем ревизора
85	Прилог 2: Скраћени финансијски извјештаји Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске, са мишљењем ревизора
95	● ENGLISH VERSION

ПРЕФ у 2020. години

у мил. КМ

- Нето добит ПРЕФ-а
- Приходи од дивиденди
- Приходи од камата (обвезнице, депозити и трезорски записи)

Основне информације о пословању ПРЕФ-а: 2011 - 2020. година

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Нето добит ПРЕФ-а (у мил. КМ)	11,46	6,02	7,4	8,42	6,74	4,85	5,01	6,1	8,6	8,42
Максималан дио добити која може бити исплаћена Фонду ПИО РС (у мил. КМ)	6,3	5,57	6,8	7,79	6,23	4,49	4,63	5,8	5,17	5,08
Приходи од дивиденди (у мил. КМ)	12,7	11,9	12,6	12,21	10,64	6,49	6,30	5,4	5,6	6,28
Приходи од камата (обвезнице и депозити) (у мил. КМ)	0,25	1,9	2,63	3,70	4,53	4,86	4,95	4,75	4,7	3,9
Инвестиције у обвезнице и трезорске записе (у мил. КМ)	11,8	16,72	22,18	28,22	20,33	28,41	11,57	10,38	41,3	5,29
Инвестиције у акције и друге власничке ХОВ (у мил. КМ)	0	0,44	0	0	0	0	0	0	0	3,97
Нето вриједност имовине ПРЕФ-а (31.12.) (у мил. КМ)	264	258,5	261	261,88	260,77	220,56	225,08	221,23	232,78	238,79
Вриједност обвезница, депозита, трез. записа, готовине и потраживања (у мил. КМ)	19,32	32,07	48,93	63,41	76,71	81,58	88,35	93,50	100,57	102,96
Број предузећа у портфељу ПРЕФ-а (31.12.)	678	593	504	445	415	376	346	301	288	283 ¹
Број пакета акција понуђених на продају	337	207	199	132	57	92	90	101	127	96

1 Број пакета акција домаћих предузећа и предузећа у иностранству.

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број продатих цјелокупних пакета акција	55	44	48	29	9	13	10	16	10	6
Број предузећа у којима је дјелимично смањено учешће у власништву	1	2	2	1	1	0	0	0	0	0
Укупна вриједност продатих акција (у мил. КМ)	6,6	5,54	6,02	7,07	2,89	1,80	1,17	1,78	1,44	3,16
Број закључених стечајних поступака (брисано из портфеља)	40	41	41	29	25	26	22	19	11	6
Број отворених стечајних поступака	32	22	7	7	8	8	4	5	5	3
Реализовани губици по основу стечајева, смањења капитала, губитака изнад капитала и остали расходи (у мил. КМ)	2,6	5,23	6,66	6,22	7,28	4,97	5,61	1,84	1,50	2,11
Број предузећа који је исплаћивао дивиденду	8	10	11	11	10	9	9	8	10	17 ²
Број датих налога за продају и куповину хартија од вриједности	1.165	789	817	419	416	335	270	289	288	375
Вриједност реализованих налога за продају и куповину хартија од вриједности (у мил. КМ)	18,4	29,5	40,06	41,92	30,07	37,69	12,02	12,16	53,11	14,86
Број одржаних скупштина акционара	478	400	336	243	212	218	209	180	179	166

2 Шест домаћих предузећа, три инострана предузећа и осам фондова из иностранства.

Писмо Управе Друштва за управљање

Иза нас је 12 мјесеци у којима је вирус потресао и промијенио цијели свијет. Вриједност најпознатијег берзанског индекса на свијету „Dow Jones Industrial Average” на крају децембра је износила 30.606,48 индексних поена, а неколико дана након што је проглашена пандемија, 23. марта, вриједност индекса је износила 18.591,93 поена. Глобална паника јесте изазвала стрмоглав пад у марту што представља најгори пад од колапса корпорације „Lehman Brothers” из 2008. године. Међутим, чини се да је након низа шокова у свјетској економији започео опоравак још крајем 2020. године.

На крају 2020. године нето имовина фонда је повећана за 2,97% у односу на исти период 2019. године. Током 2020. вриједност берзанског индекса Републике Српске (BIRS) је смањена за 6,76%, а индекс предузећа из система Електропривреде Републике Српске (ERS10) је смањен за 18,53%. Пословни приходи Пензијског резервног фонда Републике Српске за 2020. годину су износили 10,15 милиона КМ. Већи дио прихода, око 6,28 милиона, остварен је од дивиденде, што представља повећање од 11,26 одсто у односу на исти прошлогодишњи период. Најважније, остварена је нето добит у износу 8,42 милиона КМ, што је готово исти износ као и претходне године. Највећи дио, око 5,33 милиона, односи се на дивиденду емитента „Телеком Српске” а.д. Бања Лука. Међутим, радују остали позитивни примјери исплаћивања дивиденде: Романијапутеви а.д. Соколац, Меридиан а.д. Бања Лука, ТГТ а.д. Лакташи, Гас Промет а.д. Источно Сарајево и Хидроелектране на Дрини а.д. Вишеград.

У протеклој години смо реализовали добитак од продаје хартија од вриједности из портфеља. Продали смо наше пакете у шест емитената и реализовали добит од 1,51 милиона марака. Наше опредјељење је да никад нисмо нити ћемо продавати акције само зато што у одређеном тренутку постоји интерес за куповину нашег пакета већ смо давали продајне налоге почевши од цијена за које ми сматрамо да су адекватне. Раније су продајне цијене биле значајно мање

од набавних вриједности тих акција по основу одлуке о оснивању ПРЕФ-а. С тим у вези, реализовани су губици. Период иза нас је показао да задржавање већине таквих акција у портфељу ПРЕФ-а не би довело до прихода од дивиденди, јер та акционарска друштва углавном не остварују добит или не исплаћују дивиденду. Штавише, поштовање Међународних рачуноводствених стандарда и принципа опрезности и прошле године нас је приморало да дио негативних ревалоризационих резерви признамо на терет расхода у билансу успјеха. Тај отпис се односи на предузећа код којих је отворен стечај и гдје су очекивања да ће доћи до стечаја. На крају 2020. овај износ је био 2,1 милион конвертибилних марака. Од оснивања Фонда до сада укупан износ отписа по овом основу је 34,9 милиона конвертибилних марака.

Ови показатељи су резултат наше стратегије још од оснивања - континуираног реструктурирања портфеља на дуги рок. Ова стратегија подразумијева повећавање учешћа ликвидних хартија у портфељу ПРЕФ-а које носе стабилан принос. Циљ нам је да остваримо структуру портфеља у којем доминантну улогу имају најмање ризични али профитабилни финансијски инструменти. С тим у вези, на крају 2020. године око 100 милиона конвертибилних марака или више од 40 одсто портфеља ПРЕФ-а било је у дужничким инструментима, банкарским депозитима и у готовини.

Највећу новину у протеклој години представља излазак на страна тржишта. На крају 2020. године је око четири милиона марака представљало улагања у стабилне и нискоризичне хартије у иностранству. Дуго и пажљиво смо правили анализе и стратегије за овај корак. Креирали смо процедуре и усагласили посредничке накнаде за овај изазов. Као резултат, радује нас да смо остварили прве приливе у виду дивиденди управо из других финансијских система.

У складу са Законом о ПРЕФ-у, годишња нето добит може се исплатити оснивачу искључиво за финансирање текућих пензија корисника,

под условом да износ исплаћене нето добити не буде већи од 50 одсто вриједности дивиденди које је ПРЕФ примио у новцу и 50 одсто прихода од камата које је остварио ПРЕФ. Износ који је Фонду ПИО исплаћен по том основу од оснивања је око 52 милиона марака. Дакле, за 10 година пословања остварен је профит у просјеку од 7,3 милиона КМ годишње, а Фонду ПИО је исплаћено више од пет милиона КМ дивиденде годишње. Ако би се исплатила дивиденда као и до сада, исплаћени износ би био око 5,08 милиона КМ.

Према Закону о ПРЕФ-у имамо могућност уговорног суфинансирања пројеката или других финансијских споразума ради подјеле ризика улагања с међународним финансијским организацијама и мултилатералним развојним банкама. Паралелно с редовним активностима и даље разматрамо заједничка улагања по узору на оснивање Друштва за управљање добровољним пензијским фондом. Такође, кроз учешће у раду управних и надзорних одбора у привредним друштвима из портфеља ПРЕФ-а настојимо да будемо укључени у пословање емитената из нашег портфеља и да пружимо подршку остваривању бољих пословних резултата тих привредних друштава. Као и до сада, наставићемо да значајну пажњу посвећујемо ун-

апређењу корпоративног управљања у привредним друштвима из портфеља ПРЕФ-а. Управљачку функцију ћемо обављати кроз стални додир с нашим представницима у тим предузећима у складу са усвојеном инвестиционом политиком. Један од праваца нашег дјеловања биће и заговарање усвајања дивидендне политике код емитената код којих имамо власничко учешће.

Поносни смо на добро функционисање и организовање пословања у Друштву за управљање ПРЕФ-ом. Резултата ПРЕФ-а не би било да нема свакодневног залагања запослених. Наш тим је и у отежаним условима рада због пандемије у потпуности одговорио свим оперативним и развојним изазовима. Задовољство и привилегија је сарађивати с перспективним људима на нашем финансијском тржишту. Сви су високообразовани, а више од пола је стакло или је у процесу стицања звања мастера или више од тога. Осим тога, сви посједују значајно радно искуство на тржишту капитала, а и даље стичу додатне лиценце. Знања, звања и вјештине свих садашњих и бивших запослених су уткани у све инвестиционе одлуке, заступање ПРЕФ-а на сједницама скупштина акционара и процјени вриједности финансијских инструмената.

Наша мисија јесте да се бринемо о старијој популацији. Пензијски систем покушавамо учинити стабилнијим не само у садашњем времену, него и дугорочно, што смо показали као учесници у оснивању првог добровољног пензијског фонда на нашим просторима. Инвестициони циљ Пензијског резервног фонда је остваривање стабилних приноса на дужи рок кроз улагање имовине Резервног фонда, а ради подршке обезбјеђењу дугорочне финансијске одрживости обавезног пензијског осигурања у Републици Српској. Међутим, осим испуњавања мисије Пензијског резервног фонда, кроз разне активности и донације смо се трудили да, у оквиру својих могућности, помогнемо колико можемо пензионере, удружења пензионера, лица са инвалидитетом и друге угрожене категорије. Досадашње акције су се показале ефикасним. Управо зато смо се одлучили за један нови искорак. С циљем стављања фокуса на бригу о популацији у трећем добу и штедни

још од малих ногу, замолили смо малишане из неколико бањалучких вртића да нам уљепшају годишњи извјештај. Молба се односила на илустровање дружења са бакама и дедама и размишљања о потребама и мотивима штедње.

Као и до сада, свјесни смо повјерења које су нам указали Влада Републике Српске и наш оснивач - Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске. Поносни смо на сарадњу с њима и трудимо се да оправдамо повјерење које нам је указано. Такође, настојаћемо да и даље унапређујемо добре односе са домаћим и међународним финансијским институцијама, домаћим и страним инвеститорима, те с предузећима из нашег портфеља с циљем остварења што бољих резултата. На овај начин ћемо створити још квалитетнији портфељ, чиме ћемо наставити да осигуравамо редовне приливе новца за измирење свих тренутних и процијењених будућих обавеза које Фонд има.

др Милош Грујић
Директор

мр Љиљана Амицић-Глигорић
Извршни директор

др Саша Стевановић, FRM
Извршни директор

“Одавно сам запазио да
успјешни људи ријетко
сједе и чекају да им
се ствари дешавају.
Они изађу и десе се
стварима.”

Leonardo Da Vinci

Фото: Александар Чавић

Пословни амбијент у 2020. години у Републици Српској

Смањење економске активности, као и домаће и иностране тражње под утицајем кризе узроковане пандемијом вируса COVID-19 представља основну одлику привредних и економских кретања како глобално, тако и у Републици Српској,

а преглед основних макроекономских показатеља за период 2016-2019. године, као и пројекција за 2020. годину су приказани у следећој табели:

Табела 1 - Преглед макроекономских показатеља за период 2016 – 2019. године, процјена за 2020.

Опис	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
БДП						
БДП номинални у мил. КМ	9.205	9.631	10.077	10.680	11.251	10.890
Број становника – у мил.	1,16	1,16	1,15	1,15	1,14	1,14
БДП по становнику у КМ	7.921	8.320	8.740	9.304	9.848	9.557
% раста БДП-а, номинално	3,6%	4,6%	4,6%	6,0%	5,4%	-3,2%
% раста БДП-а, реално	2,8%	3,5%	3,1%	3,9%	2,5%	-3,5%
Инфлација – просјечна годишња стопа	-1,4%	-1,2%	0,5%	1,2%	0,5%	-0,9%
(реалне стопе раста %)						
БДП	2,8	3,5	3,1	3,9	2,8	-3,6
Приватна потрошња	2,6	2,4	2,6	2,5	1,5	2,8
Потрошња државе	-1,9	2,1	-0,8	1,8	-2,1	-6
Бруто инвестиције у стална средства	-0,1	3,8	-0,7	11,0	2,8	-3,6
Просјечна плата након опорезивања, у КМ	831	836	831	857	906	952
Извоз робе у мил. КМ	2.614	2.869	3.476	3.742	3.610	3.204
Извоз робе, годишњи раст у %	-2,9%	9,8%	21,2%	7,6%	-3,5%	-11,3%
Увоз робе у мил. КМ	4.369	4.427	4.899	5.222	4.782	4.446
Увоз робе, годишњи раст у %	-11,7%	1,3%	10,7%	6,6%	-8,4%	-7%
Покривеност увоза извозом у %	59,8%	64,8%	71,0%	71,7%	75,5%	72,1%
Стопа незапослености %	25,2%	24,8%	21,0%	17,2%	11,7%	11%

Извор: Програм економских реформи РС за период 2021-2023. године

Према економским показатељима из претходне табеле, можемо констатовати следеће:

БДП

Реални раст БДП-а Републике Српске у прва два квартала 2020. године биљежи негативну просјечну стопу (-2,7%) као резултат пада привредне активности у другом кварталу под утицајем кризе изазване пандемијом COVID 19. С обзиром на то да је ово криза глобалног нивоа, значајно утиче на успоравања привреда земаља у окружењу, као и саме привреде Републике Српске, те на све њене сегменте, што је утицало на корекције свих пројектованих показатеља. Према пројекцијама Европске комисије за земље Европске уније, очекује се да ће се 2020. године привреде држава чланица значајно успорити, да ће 2021. године доћи до дјелимичног опоравка, а тек 2022. године могуће је постићи ниво од прије пандемије.

Инфлација

Процијењена стопа инфлације, мјерена индексом потрошачких цијена, за 2020. годину износила је 1,1%, док ће према најновијим процјенама у текућој години, уважавајући кретања у периоду јануар-септембар 2020. године, пад цијена износити 0,9%. Наиме, неизвјесност кретања цијена у текућој години повезана је са ефектима пандемије COVID 19. Највећи пад цијена забиљежен је у одјељцима Одјећа и обућа (-9,9%), Превоз (-8,3%) и Намјештај, покућство и редовно одржавање (-1,7%). Истовремено, највећи раст цијена забиљежен је у одјељцима Алкохолна пића и дуван (4,9%) и Рекреација и култура (2,4%). За наредне три године, очекује се повратак позитивних стопа на 0,3%, 0,7% и 1,1% по годинама.

Просјечна нето плата и пензија

Просјечна плата након опорезивања (нето плата) за девет мјесеци текуће године, износи 951 КМ и већа је за 5,6% као резултат примјене Закона о подстицајима у привреди Републике Српске, повећања плата у јавној управи од почетка 2020. године (прије пандемије) и мјера Владе Републике Српске ради очувања радних мјеста и плата радника током пандемије. Посматрајући по подручјима, највиша просјечна плата након опорезивања за девет мјесеци текуће године исплаћена је у подручју Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања (1.444 КМ), док је најнижа плата исплаћена у подручју Грађевинарство (660 КМ).

Тренд раста пензија наставља се и у 2020. години, када је за девет мјесеци исплаћена просјечна пензија у износу од 393 КМ и у односу на исти период претходне године већа је за 4,4%. Просјечан број пензионера у 2019. години износио је 264.003 лица са тенденцијом раста, који се наставља и у првих девет мјесеци текуће године и износи 267.861 лице.

Запосленост и рад

Закључно са 31. мартom 2020. године, у Републици Српској је регистровано 275.059 запослених лица. Број запослених повећан је за 5.746 лица (раст од 2,1%) у односу на исти период претходне године, док је у односу на септембар 2019. године број запослених мањи за 359 лица или 0,1%. На годишњем нивоу највеће повећање броја запослених забиљежено је у подручјима: Прерађивачка индустрија (за 2.120 лица), Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала (за 1.403 лица), те Грађевинарство (за 761 лице).

У периоду јануар-септембар 2020. године просјечан број незапослених износио је 87.796 лица, што је за 3,6% мање у односу на исти период претходне године, када је регистровано 91.100 незапослених лица. Посматрајући по кварталима, у првом и другом кварталу 2020. године биљежимо смањење броја незапослених лица од 8,1% и 2,5% респективно, у односу на исти период претходне године. Трећи квартал биљежи благи пораст незапослених лица од 0,1% у односу на исти период 2019. године.

Спољна трговина

Поредећи период јануар-септембар 2020. године са истим периодом претходне године, извоз и увоз су мањи за 10,1% и 8,2% респективно, док је покривеност увоза извозом износила 74,8% и мања је за 1,4 п. п. у односу на исти период претходне године. На смањење спољнотрговинске размјене директно је утицало успоравање економских активности код главних спољнотрговинских партнера. Земље чија је спољна трговина базирана на индустријској роби, базним металима, аутомобилској индустрији и производњи ауто-дијелова, туризму и угоститељству, биће значајно погођене насталом пандемијом.

Смањење привредне активности и слабљење домаће тражње довели су до смањења робног увоза. У посматраном периоду дефицит спољно-

трговинске размјене износио је 823,2 милиона КМ, што је за 2,6% мање у односу на исти период претходне године. У погледу спољнотрговинске размјене Република Српска значајно зависи од кретања на тржишту ЕУ јер се око 75% извоза и око 57% робног увоза остварује са тржиштем ЕУ. Све наведено довело је до смањења обима спољнотрговинске размјене у Републици Српској од 9%.

Финансијски сектор

На финансијском тржишту и даље доминира банкарски сектор са 88,8% учешћем у укупној активи, док остали дијелови финансијског сектора биљеже значајно мање учешће, и то: друштва за осигурање (5,4%), микрокредитне организације (4%) и инвестициони фондови (1,8%).

Банкарски сектор Републике Српске у првој половини 2020. године, и поред пандемије вируса корона, задржао је адекватну стабилност и ликвидност. Стопа адекватности регулаторног капитала и стопа финансијске полуге код свих

банака су изнад законом прописаног минимума, те је исказана нето добит у износу од 50,9 милиона КМ са 30. јуном 2020. године.

Сектор осигурања континуирано биљежи раст премије осигурања. У првој половини 2020. године, на тржишту осигурања Републике Српске, у условима јаке конкуренције 14 друштава за осигурање и 9 филијала друштава за осигурање из Федерације БиХ остварени су позитивни показатељи, при чему је дошло до благог повећања вриједности билансне активе и укупно обрачунате премије, те је остварен позитиван нето резултат.

На дан 30. јун 2020. године, пословало је 18 отворених инвестиционих фондова, којима је управљало шест друштава за управљање. Укупна нето вриједност имовине инвестиционих фондова износила је 174 милиона КМ.

Ради упоредних показатеља за основне макроекономске показатеље, у наставку је дата табела у којој су приказане процентуалне промјене за наведене индикаторе у земљама Европске уније.

Табела 2 - Макроекономске пројекције, за Европску унију, јесен 2020.

Показатељ	2019.	2020.	2021.	2022.
Реални раст БДП (% г/г)	1,5	-7,4	4,1	3
Инфлација (% г/г)	1,4	0,7	1,3	1,5
Незапосленост (%)	6,7	7,7	8,6	8
Укупне инвестиције (%)	5,7	-10,3	5,6	4,2
Буџетски дефицит/суфицит, општа влада (% БДП)	-0,5	-8,4	-6,1	-4,5
Укупни дуг, општа влада (% БДП)	79,2	93,9	94,6	94,9
Биланс текућег рачуна (% БДП)	2,9	2,5	2,5	2,7

Извор: Програм економских реформи РС за период 2021–2023. године

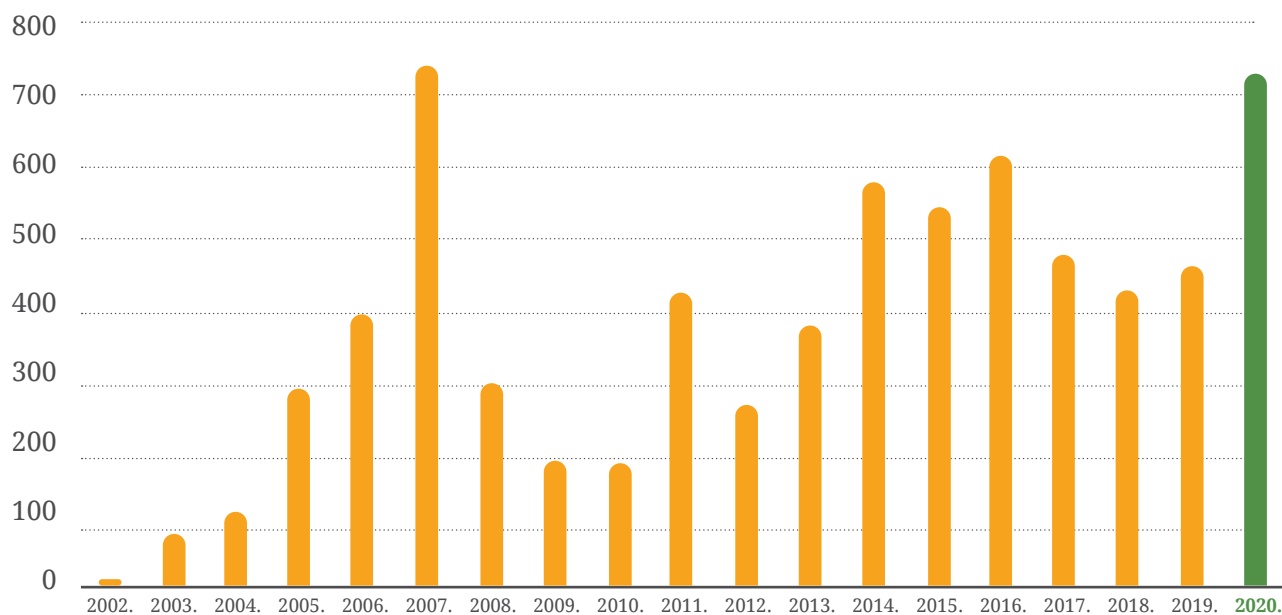
Тржиште капитала

Тржишна капитализација домаћег тржишта капитала износи 4,01 милијарди КМ или 35,7% БДП-а Републике Српске у 2020. години. У односу на претходну, 2019. годину, тржишна капитализација је већа за 6%. Укупно је листирано 590 хартија од вриједности. У суспендованом статусу су 43 хартије од вриједности. Укупан промет на Бањалучкој берзи у 2020. години износио је 734 милиона КМ и већи је за 262 милиона КМ у односу на 2019. годину. Укупан промет можемо посматрати према промету финансијских инструмената. Финансијски инструменти којима се тргује на домаћем тржишту капитала су обвезнице, акције и трезорски записи. Већину промета чиниле су обвезнице и трезорски записи којима се само на примарном тржишту трговало у износу од 547 милиона КМ. Видљив је тренд повећања промета дужничких финансијских инструмената у протеклих неколико година. Дужнички финансијски инструменти

представљају тржишни материјал који као класа активе све више проналази мјесто у портфељима финансијских институција. На домаћем тржишту капитала и даље су присутне тежње акционарских друштава за делистирање и формирање облика организовања другачијег од акционарског друштва. Најквалитетнија хартија од вриједности – власнички финансијски инструмент, мјерена дивидендним приносом је Телеком Републике Српске који и даље заузима примат на Бањалучкој берзи. Дивидендна стопа од преко 10% утицала је да акције Телекома имају највећи редовни промет на Бањалучкој берзи у 2020. години у износу од 12,3 милиона КМ. Иако је у питању квалитетна хартија од вриједности, због ризика концентрације у портфељу, у наредном периоду управљачким активностима настојаћемо и даље умањивати ризик концентрације.

Графикон 1 - Промет на Бањалучкој берзи

у мил. КМ

Табела 3 - Регионални берзански индекси

Берза	Индекс	Процентуална промјена по годинама										Кумулативна промјена
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	
Бањалучка берза	BIRS	-8,3	-7,9	-7,9	-3,0	-8,6	-17,0	-0,6	4,1	9,3	-6,7	-22,4
Сарајевска берза	SASX-10	-16,2	-3,9	-2,1	-4,1	-2,2	-1,2	-18,5	11,5	24,2	-0,4	4,1
Београдска берза	BELEX15	-23,4	5	6,5	19,5	-3,4	11,4	5,9	0,2	5,3	-6,6	34,2
Загребачка берза	Crobex	-17,6	0	3,1	-2,7	-3,2	18,1	-7,6	-5,1	15,4	-13,8	-3,1
Љубљанска берза	SBI TOP	-30,7	7,8	3,2	19,6	-11,2	3,1	12,4	-0,2	15,0	-2,8	37,3
Македонска берза	MBI 10	-13,3	-12,3	0,4	6,1	-0,6	16,5	18,9	36,6	34,0	1,2	170,6
Монтенегро берза	MONEX 20	-35,8	5,6	0,0	15,3	6,8	-5,1	-11,6	6,5	5,2	-9,4	4,9

У 2020. години дошло је до пада свих регионалних индекса осим индекса Љубљанске берзе. Бањалучка берза и Загребачка берза су једине берзе које имају негативну кумулативну промјену индекса у посматраном периоду. Највећи

кумулативни пад је код индекса Бањалучке берзе чиме је потврђено опредјељење да се реструктурира портфељ ПРЕФ-а и смањи учешће капитала ПРЕФ-а на домаћем тржишту.

Табела 4 - Глобални берзански индекси

Берза	Индекс	Процентуална промјена по годинама										Кумулативна промјена
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	
NASDAQ NYSE	Dow Jones Industrial Average	5,5	7,3	26,5	7,5	-2,2	14,1	24,9	-6,0	23,8	6	84,6
NASDAQ NYSE	S&P 500	0	13,4	29,6	11,4	-0,7	10,5	19,4	-7,0	28,9	16,3	103,2
London SE	UK FTSE 100	-5,6	5,8	14,4	-2,7	-4,9	15,0	6,6	-12,0	12,1	-14,3	-4,3
Frankfurt SE	DAX	-14,7	29,1	25,5	2,7	4,9	12,8	11,0	-17,8	26,5	2,5	43,7
Euronext Paris	CAC 40	-17	15,2	18,0	-0,5	8,5	5,3	8,3	-10,5	26,4	-7,1	29,2
Athnes SE	ASE	-51,9	33,4	28,1	-28,9	-23,6	1,9	24,7	-23,6	49,5	-11,7	-30,4
Tokyo SE	NIKKEI	-17,3	22,9	56,7	7,1	5,7	6,2	20,0	-16,8	18,6	17,5	67,3

Представљање Пензијског резервног фонда Републике Српске

Фото: Сениша Пашалић

Укратко о ПРЕФ-у

Пун назив: Пензијски резервни фонд Републике Српске а.д. Бања Лука

Скраћени назив: ПРЕФ а.д. Б. Лука

Назив на енглеском језику: Pension Reserve Fund of Republic of Srpska

Вриједност основног капитала: 278.608.988 КМ

Датум регистрације у судском регистру: 20. јануар 2011. године

Датум уписа у Регистар код Комисије за хартије од вриједности РС: 07.02.2011.

Датум регистрације у Централном регистру хартија од вриједности: 18.02.2011.

Матични број: 11072810

Дјелатност: 64.30 - трустови, фондови и слични финансијски субјекти

Адреса: Бана Милосављевића 8, 78.000 Бања Лука

Власничка структура: 100% Фонд ПИО Републике Српске

Број запослених: нема запослених

Овлашћени ревизор за 2020. годину: „ERNST & YOUNG” д.о.о. Сарајево

Депозитар: Централни регистар хартија од вриједности а.д. Бања Лука

Пензијски резервни фонд Републике Српске (у даљем тексту: ПРЕФ) основан је 31.05.2010. године, у складу са Законом о Пензијском резервном фонду Републике Српске („Службени гласник РС“, број: 73/08/, 50/10, 102/12, 20/18 - у даљем тексту: Закон). Оснивач ПРЕФ-а је Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, а основан је с циљем подршке обезбјеђењу дугорочне финансијске одрживости обавезног пензијског осигурања.

ПРЕФ-ом, у складу са Законом, управља Друштво за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука (у даљем тексту: Друштво за управљање), које оснива Фонд ПИО. Одлука о оснивању Пензијског резервног фонда Републике Српске и Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука донесена је на сједници Управног одбора Фонда ПИО дана 15.06.2010. године.

Ступањем на снагу Закона о Пензијском резервном фонду Републике Српске 16.08.2008. створени су услови за формирање Друштва за управљање и ПРЕФ-а. Како је то већ напоменуто, ПРЕФ је основан 31.05.2010. године, а оснивач ПРЕФ-а је Фонд ПИО. Наиме, орган ПРЕФ-а је Скупштина, а њену функцију врши Управни одбор Фонда ПИО, док Управа Друштва за управљање заступа Друштво за управљање и ПРЕФ, односно у складу са чланом 32. став (5) Закона, Управа Друштва за управљање има овлашћења, именује се и дјелује као управа ПРЕФ-а.

Дјелатност ПРЕФ-а је улагање у хартије од вриједности и другу имовину у складу са Законом, а ради увећања имовине ПРЕФ-а. Испуњење овог циља захтијева професионално управљање ПРЕФ-ом, односно усвајање и спровођење инвестиционе политике која за циљ има оптимизацију односа приноса и ризика, уз уважавање принципа сигурности, солвентности, ликвидности и диверсификације, у мјери у којој то омогућава постојећи портфељ ПРЕФ-а, којег су приликом оснивања чиниле искључиво акције предузећа из поступка приватизације у Републици Српској.

По питању имовине, Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске је, као оснивачки улог,

унио имовину стечену у складу са прописима о приватизацији државног капитала у предузећима и средства која је стекао управљањем том имовином, а којима је располагао на дан оснивања ПРЕФ-а. Поменутом имовином коју је Фонд ПИО стекао по основу прописа о приватизацији након оснивања ПРЕФ-а, повећан је оснивачки улог – основни капитал ПРЕФ-а. Предвиђена је и могућност да ПРЕФ може стицати имовину из вишкова средстава Фонда ПИО, као и из других извора.

У складу са Методологијом о утврђивању нето вриједности имовине Акцијског фонда Републике Српске и Фонда за реституцију Републике Српске („Службени гласник РС“, број: 95/06, 2/07, 7/07 и 120/08, у даљем тексту: Методологија) процијењена је вриједност оснивачког улога и на дан оснивања ПРЕФ-а износила је 274.812.575 КМ. Накнадним докапитализацијама у новцу (190.320 КМ) и по основу нових улога у акцијама (3.439.328 КМ и 166.765 КМ), основни капитал ПРЕФ-а, на дан 31.12.2020. године, износи 278.608.988 КМ. Уписом у судски регистар, те регистре Комисије за хартије од вриједности и Централног регистра хартија од вриједности, извршена је промјена основног капитала, дана 04.02.2021. године. Основни капитал износи 278.608.989 КМ.

Финансијски резултат ПРЕФ-а

Приходи од дивиденде

ПРЕФ је у 2020. години остварио нето добит у износу од 8.425.751 КМ. Највећи дио прихода остварен је од дивиденде у износу од 6,28 милиона КМ, од чега се на дивиденду „Телекома Српске” односи 5,33 милиона КМ, или 85% од свих прихода од дивиденди.

Приходи од камата

Приходи од камата по основу улагања у обвезнице и депозите износили су 3,9 милиона КМ, што је резултат процеса реструктурирања, односно инвестиција у обвезнице и банкарске депозите.

Реализовани добици и губици од продаје ХОВ

У 2020. години је реализовано укупно 1.562.752 КМ добитка по основу продаје хартија од вриједности, док су реализовани губици износили 47.198 КМ, што је резултирало у реализованом нето добитку по овом основу у износу од 1.515.554 КМ.

Остали расходи

На страни реализованих расхода, највећи дио у износу од 2,12 милиона КМ се односи на губитке

који су реализовани по основу 16 предузећа код којих је стечајни поступак у току, затим код предузећа код којих је књиговодствена вриједност по акцији једнака нула и код којих је блокиран рачун у току 2020. године, те расходи по основу смањења капитала код једног емитента.

Трошкови пословања

Укупни трошкови пословања у 2020. години износили су 968.543 КМ, укључујући накнаду Друштву за управљање, накнаде депозитару, трошкове трговања на Бањалучкој берзи итд.

Исплата добити Фонду ПИО РС

Законом је уређена могућност исплате добити оснивачу, односно Фонду ПИО РС. Нето добит ПРЕФ-а у 2020. години износи 8.425.751 КМ, а у складу са чланом 8. закона: „Годишња нето добит остварена пословањем Резервног фонда, на основу одлуке органа Резервног фонда, може се исплатити оснивачу искључиво за финансирање текућих пензија корисника, под условом да износ исплаћене нето добити не буде већи од 50% вриједности дивиденди које је Резервни фонд примио у новцу и 50% прихода од камата које је остварио Резервни фонд.” Имајући у виду да 50% прихода од дивиденди и камата износи 5.082.470,78 КМ, уколико Скупштина ПРЕФ-а буде доносила одлуку о исплати дивиденде Фонду ПИО РС, може бити исплаћен наведени износ, што представља већи дио добити ПРЕФ-а.

Табела 5 - Скраћени биланс успјеха ПРЕФ-а за 2020. годину

Опис прихода / добитка	Износ (КМ)
Приходи од дивиденди	6.275.072
Приходи од камата	3.889.870
Реализовани добици по основу продаје ХОВ (акција и обвезница)	1.562.752
Реализовани добитак по основу курсних разлика	44.302
Приходи по основу судских поступака и затезних камата	1.519
Укупно приходи:	11.773.515

Опис расхода / губитка	Износ (КМ)
Реализовани губици по основу предузећа код којих је стечај/ликвидација у току, књиговодствена вриједност нула, блокирани рачуни, смањење капитала	2.115.520
Реализовани губици од продаје акција	47.198
Реализовани губици по основу куповине обвезница уз премију	164.879
Реализовани губитак по основу курсних разлика	51.623
Трошкови пословања ПРЕФ-а	968.543
Укупно расходи:	3.347.764

Нето добит: 8.425.751

Фото: Синиша Пашалић

“Не морате бити бољи од других, будите само најбољи што можете.”

Душан Радовић

Приходи од дивиденде

Када је ријеч о приходима које ПРЕФ остварује по основу дивиденде коју исплаћују предузећа из портфеља, може се констатовати да је негативан тренд, који је био присутан у неким претходним годинама, ублажен у последње три године. Наиме, укупни приходи од дивиденде (домаћих и страних емитената) су износили 6.275.072 КМ, што је пораст за 11,26% и већи је него раст ових прихода у односу на период 2018/2019. године, кад је износио 4,2%. Ове године је шест емитената са домаћег тржишта одлучило да исплати дивиденду акционарима, што је мањи број него претходне године, када их је било 10, што говори у прилог разлозима везаним за пандемију.

Као и свих година од оснивања ПРЕФ-а доминантно учешће у укупним приходима од дивиденди има дивиденда Телекома Српске, која је исплаћивана у два наврата у току 2020. године, што је већ у складу са устаљеном корпоративном праксом коју Телеком Српске има и то у укупном износу од 5.330.108 КМ. Приходи од дивиденди који су остварени од Телекома Српске су већи у 2020. години за 6,9% него годину раније (у 2019. години су били мањи за 2,3% него годину прије, у 2018. години су били мањи за 11,14% него 2017. године), док је пад прије три године (2016) био значајно општрији (за 32,56%). Учешће прихода од дивиденди Телекома Српске у укупним

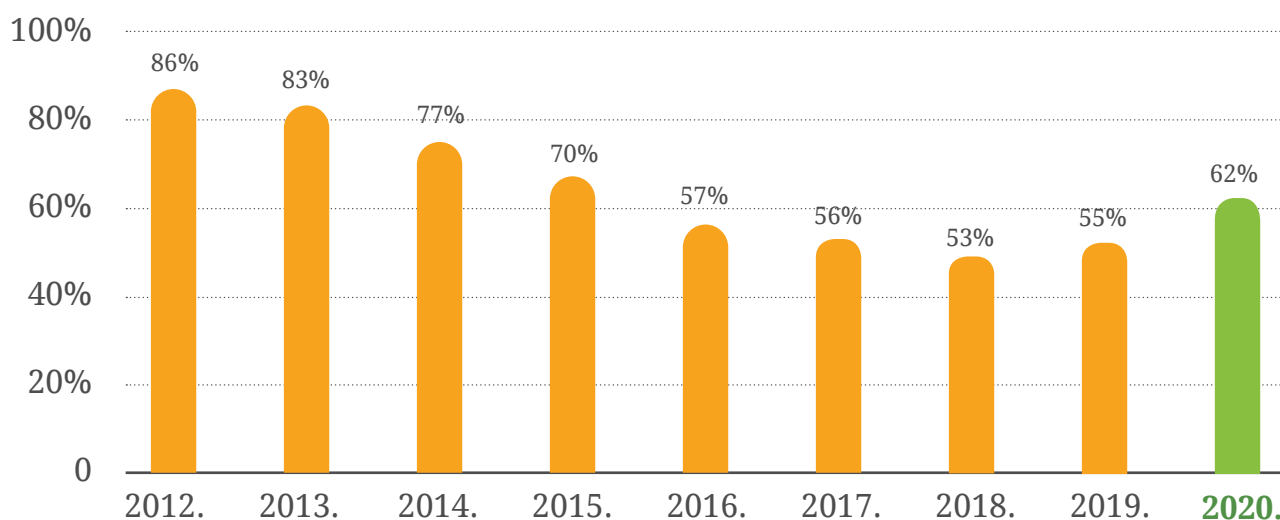
приходима од дивиденди износило је 85%, док је у претходним годинама заузимало и већи проценат учешћа.

И ове године су емитенти ТГТ а.д. Лакташи, Гас промет а.д. Источно Сарајево – Пале, Меридиан а.д. Бања Лука и Романијапутеви а.д. Соколац показали висок ниво корпоративне културе кроз исплаћивање дијела добити акционарима на континуиран начин. Поред Телекома Српске, још неколико емитената редовно исплаћује дивиденду, док се исплата дивиденде код осталих емитената најчешће дешава спорадично.

Како је ПРЕФ у 2020. години почео улагати у акције емитената у иностранству, то су остварени износи дивиденди иностраних хартија на нижим нивоима. По овом основу је укупно остварени приход износио 32.734,85 КМ, што је резултат исплате дивиденди од стране 11 емитената (три предузећа и осам фондова).

Учешће прихода од дивиденде у пословним приходима ПРЕФ-а је износило 61,83% у 2020. години, док је у 2019. години ова врста прихода у укупним пословним приходима заузимала 54,7% (53,44% у 2018. години, 56,05% у 2017. години, 57,18% у 2016. години, 70,02% у 2015. години, 76,8% у 2014. години, 82,7% у 2013. години и 86,2% у 2012. години).

Графикон 2 - Учешће дивиденди у укупним приходима

“Не можеш свакога дана
учинити велико дјело,
али зато можеш да
учиниш добро.”

Њемачка пословица

Табела 6 - Приходи од дивиденди домаћих емитената у 2020. години

Емитент	Ознака емитента	Датум пресјека	% ПРЕФ-а у емитенту на дан пресјека	Број акција ПРЕФ-а на дан пресјека	Дивиденда по акцији у КМ	Дивиденда у КМ
Телеком Српске ад Бања Лука	TLKM-R-A	16.07.2020.	8,9218	43.840.269	0,0887	3.887.741,46
Телеком Српске ад Бања Лука	TLKM-R-A	25.12.2020.	8,9218	43.840.269	0,0329	1.442.366,33
Хидроелектране на Дрини	HEDR-R-A	3.1.2020.	10,0432	44.386.314	0,0171	758.210,57
ТГТ а.д. Лакташи	TGTN-R-A	20.05.2020.	6,9075	67.008	1	67.008,00
Меридиан а.д. Бања Лука	MRDN-R-A	25.06.2020.	7,7288	606.136	0,0829	50.236,55
Гас промет а.д. Источно Сарајево – Пале	GPIS-R-A	24.07.2020.	10,0000	469.063	0,0583	27.352,39
Романијапутеви а.д. Соколац	ROPT-R-A	16.09.2020.	10,0000	785.139	0,0120	9.421,67
УКУПНО:						6.242.336,97

Табела 7 - Приходи од дивиденди из иностранства у 2020. години

Емитент	Ознака емитента	Тржиште	Дивиденда у КМ
Amgen Inc	AMGN	XETRA	1.259,75
iShares Core EURO STOXX 50 UCITS ETF EUR (Dist)	EUN2	XETRA	953,75
iShares Emerging Market Dividend UCITS	DVYE	XETRA	1.989,21
iSHARES EURO DIVIDEND	IQQA	XETRA	1.565,41
iShares International Select Div ETF	IDV	New York SE	5.776,33
iShares MSCI Europe ex-UK UCITS ETF EUR (Dist)	IQQU	XETRA	406,77
iShares Select Dividend ETF	DVY	NASDAQ	6.149,64
iShares STOXX Europe 600 Health Care UCITS ETF (DE)	EXV4	XETRA	1.134,67
Schwab US Dividend Equity ETF	SCHD	New York SE	6.634,22
Thales SA	CSF	Stuttgart Stock Exchange	1.143,77
Vienna Insurance group AG	WSV2	Bečka berza	5.721,98
УКУПНО:			32.734,85

Камате по основу улагања у обвезнице, трезорске записе и банкарске депозите

У наредној табели је приказана вриједност и структура прихода од камата по основу улагања у обвезнице, трезорске записе, орочене депозите и депозите по виђењу у 2020. години:

Табела 8 - Вриједност и структура прихода од камата по основу улагања у обвезнице, трезорске записе, орочене депозите и депозите по виђењу у 2020. години

Ознака	Назив	Количина	Номинална вриједност	Набавна вриједност	Фер вриједност	Приходи од камата	Приходи / расходи по основу дисконта	Приходи од затезне камате
BLKI-O-C	Град Бања Лука - обвезнице 3. емисија	10.000	1.000.000,00	1.002.458,40	1.062.717,39	17.717,39	1.458,40	
INSR-O-A	Општина Источно Ново Сарајево	25.000	2.254.887,39	2.330.408,18	2.261.020,20	105.408,55	-9.422,97	
KDRF-O-A	Општина Козарска Дубица	9.999	792.486,42	792.486,42	793.700,71	47.183,73		
KMSR-O-A	КП Комуналац а.д. Србац - обвезнице	1.000	93.117,17	93.117,17	93.582,76	5.751,84		
KNTSK2A	Обвезнице Кантона Сарајево – 4. емисија	300	300.000,00	301.388,32	302.249,17	6.912,36	-1.148,27	
KSFO-O-A	Општина Костајница - прва емисија	2.700	143.229,88	143.229,88	146.102,39	9.097,70		703,96
KSIN-O-A	Општина Костајница - друга емисија	1.800	88.758,42	88.758,42	89.302,73	5.847,29		297,4
OKRZ-O-A	Општина Котор Варош - обвезнице 2. емисија	7.077	707.700,00	707.726,93	715.228,06	31.179,94	16	
OLKI-O-A	Општина Лопаре - прва емисија	0	0	0	0	326,99		469,67
OPNS-O-A	Општина Петрово	1.000	25.040,67	25.040,67	25.689,81	1.801,58		47,93
OSFC-O-A	Општина Фоча	2.500	250.000,00	250.000,00	250.588,04	2.775,55		
OSSK-O-A	Општина Шековићи	4.000	400.000,00	400.000,00	400.396,77	12.696,80		
OSVL-O-A	Општина Власеница	8.000	790.314,55	790.314,55	792.269,09	31.959,86		
OZRN-O-A	Општина Зворник	2.800	37.070,77	37.070,77	37.661,97	3.721,19		
RSBD-O03	Република Српска 4,50% 21/06/27	1.000	1.000.000,00	1.008.821,86	1.036.917,81	45.065,35	-1.154,19	
RSBD-O04	Република Српска 4% 04/08/27	5.000	5.000.000,00	5.000.000,00	5.082.191,78	200.224,57		
RSBD-O05	Република Српска 3,75% 06/09/24	0	0	0	0	44.672,13	611,65	
RSBD-O11	Република Српска 4% 05/04/29	13.000	13.000.000,00	13.695.869,08	15.567.482,19	521.054,87	-72.706,64	
RSBD-O14	Република Српска 2,50% 21/08/26	4.000	4.000.000,00	4.127.158,29	4.036.438,36	100.099,56	-21.134,51	
RSBD-O15	Република Српска 2,30% 09/10/29	6.000	6.000.000,00	6.000.499,87	6.031.758,90	138.086,77	127,28	
RSBD-O16	Република Српска 2,30% 04/12/26	7.000	7.000.000,00	7.235.113,59	7.012.350,68	161.033,74	-37.178,12	
RSBD-O18	Република Српска 2% 08/04/25	100	100.000,00	96.032,93	97.668,49	1.468,49	622,93	
RSBD-O19	Република Српска 2% 16/04/25	800	800.000,00	768.108,81	780.997,26	11.397,26	4.828,81	
RSBD-O20	Република Српска 3,20% 10/06/25	950	950.000,00	953.790,73	967.073,97	17.073,97	-579,27	
RSBD-O-I	Република Српска 4,75% 05/06/20	0	0	0	0	2.834,43	-396,58	
RSBD-O-L	Република Српска 3,5% 30/12/20	0	0	0	0	13.923,50	1.943,18	
RSBD-O-N	Република Српска 4,5% 03/03/23	1.570	1.570.000,00	1.570.000,00	1.628.842,74	70.810,77		
RSBD-O-S	Република Српска 4% 03/08/21	5.000	5.000.000,00	5.000.000,00	5.195.739,73	200.226,07		
RSBD-O-V	Република Српска 4,5% 07/12/23	5.000	5.000.000,00	5.066.970,53	5.015.410,96	225.042,11	-20.693,21	
RSDS-O-G	Република Српска - стара девизна штедња 7	4.355.401	871.080,20	864.191,30	883.246,92	30.298,45	24.070,94	
RSDS-O-H	Република Српска - стара девизна штедња 8	1.706.310	1.023.786,00	1.022.163,60	1.037.792,74	29.929,97	1.277,80	

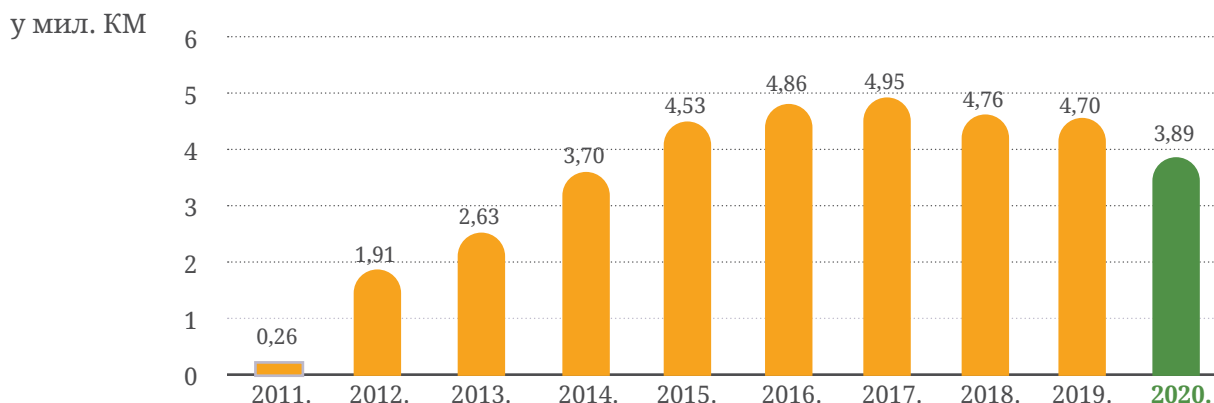
Ознака	Назив	Количина	Номинална вриједност	Набавна вриједност	Фер вриједност	Приходи од камата	Приходи / расходи по основу дисконта	Приходи од затезне камате
RSIO-O-A	Република Српска - опште обавезе	281.637	84.491,10	70.928,17	73.119,52	1.678,37	8.391,02	
RSOD-O-A	Република Српска - обавезе добављачима 1	68.249	13.649,80	11.785,80	13.513,86	306,84	1.737,80	
RSOD-O-B	Република Српска - обавезе добављачима 2	11.510	3.453,00	2.865,12	2.965,09	68,26	363,58	
RSRS-O-D	Република Српска - измирење ратне штете 4	4.254.913	1.701.965,20	1.509.700,21	1.698.934,30	28.462,44	102.353,45	
RSRS-O-E	Република Српска - измирење ратне штете 5	4.629.168	2.314.584,00	1.866.730,67	2.287.887,02	37.807,82	179.195,41	
RSRS-O-F	Република Српска - измирење ратне штете 6	7.562.554	3.781.277,00	3.202.085,38	3.776.874,14	61.490,54	237.966,92	
RSRS-O-G	Република Српска - измирење ратне штете 7	3.914.814	1.957.407,00	1.678.883,99	1.930.646,83	35.106,73	103.863,69	
RSRS-O-H	Република Српска - измирење ратне штете 8	5.349.466	3.209.679,60	2.663.645,52	3.161.622,34	54.056,15	173.057,28	
RSRS-O-I	Република Српска - измирење ратне штете 9	655.621	458.934,70	447.484,19	451.585,46	7.611,81	3.300,10	
RSRS-O-J	Република Српска - измирење ратне штете 10	2.789.633	2.231.706,40	1.827.424,53	2.183.892,85	37.503,50	92.242,31	
RSRS-O-K	Република Српска - измирење ратне штете 11	2.984.807	2.686.326,30	2.213.131,92	2.610.152,39	43.557,15	96.252,09	
RSRS-O-L	Република Српска - измирење ратне штете 12	6.591.876	6.591.876,00	5.694.527,18	6.475.931,22	99.101,67	142.061,69	
RSRS-O-M	Република Српска - измирење ратне штете 13	3.506.338	3.506.338,00	3.345.184,76	3.334.287,28	52.613,58	20.335,80	
RSRS-O-N	Република Српска - измирење ратне штете 14	932.681	932.681,00	884.493,18	877.652,82	2.208,14	805,66	
SLRF-O-A	Општина Соколац	21.000	2.100.000,00	2.100.000,00	2.101.778,23	94.500,00		
SPSD-O-A	Општина Шипово	4.250	83.778,64	83.778,64	83.971,97	8.453,34		
RS20-T04	Република Српска - трезорски записи 6M 02/10/20	0	0	0	0		897	
RS20-T05	Република Српска - трезорски записи 12M 17/08/21	50	500.000,00	495.351,25	495.351,25		2.720,25	
	Камате на орочене банкарске депозите					9.972,56		
	Камате на репо послове (приход)					1.201,66		
	Камате на депозите по виђењу					17.579,99		
			90.355.619,21	87.468.720,81	92.904.588,19	2.688.903,33	1.200.966,30	1.518,96

Како је приказано у табели, укупни приходи од камата по основу улагања у обвезнице, трезорске записе и банкарске депозите за 2020. годину су износили 3.891.388,59 КМ. Сходно наведеном се и даље може констатовати да је задржан континуитет процеса реструктурирања портфеља ПРЕФ-а и улагања у мање ризичну финансијску имовину која доноси стабилније и сигурније приносе, те унапријед познате приливе.

У претходној табели је посебно уочљиво да разлика између укупне набавне и фер вриједности инвестираних средстава износи 5.435.867,38 КМ, поред чега се, као позитиван утицај на вриједност имовине ПРЕФ-а, могу додати и ефекти реинвестирања средстава од прилива по основу главнице и камата од купљених хартија од вриједности.

Тренд кретања укупних прихода од камата за период 2011-2020. године, је приказан на сљедећем графикону.

Графикон 3 - Приходи од камата по годинама

Структура претходно наведених прихода од камата за период 2011 - 2020. године је приказана на сљедећем графикону:

Графикон 4 - Структура прихода од камата по годинама

Како видимо из претходног графикона, у посматраном периоду и даље најзначајније учешће у структури прихода имају приходи по основу дисконта приликом куповине обвезница, као и приходи од камата на обвезнице, док се мањи дио односи на приходе од дисконта по основу улагања у трезорске записе, те приходе од камата на депозита по виђењу и орочених депозита.

У 2020. години су забиљежени и приходи од затезних камата у износу од 1.518,96 КМ, а који се односе на обрачунату камату због кашњења у отплати појединих муниципалних обвезница. По наведеном су предузете активности на усаглашавању стања и наплате доспјелих потраживања са општинама које касне у отплати задужења по емитованим обвезницама.

Реализовани добици и губици од продаје хартија од вриједности

Акције из портфеља ПРЕФ-а су у току 2020. године у просјеку продате по цијени која је за 77% већа од набавне вриједности тих акција и за 48% већој од фер вриједности акција за период када су акције продате.

Књиговодствени реализовани добитак по основу продаје хартија од вриједности износи 1.562.752 КМ, док књиговодствени реализовани губитак по основу продаје хартија од вриједности износи 47.198 КМ.

ПРЕФ је у извјештајном периоду изнио на продају укупно 97 емитената, од којих је продато власништво код шест емитената. Такође, поред акција, ПРЕФ је продао и 2.000 државних обвезница серије RSBD-O05 за 2.080.000 КМ.

Укупно нето реализовани добитак од продаје хартија од вриједности износи 1.515.554 КМ.

Табела 9 - Добици и губици по основу продатих пакета акција

Опис	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број пакета акција понуђених на продају	207	199	132	57	92	90	101	127	96
Број продатих пакета акција	44	48	29	9	13	10	16	10	6
Број дјелимично продатих пакета акција	2	2	1	1	0	0	0	0	0
Набавна вриједност продатих пакета акција (у КМ)	7.373.763	6.126.302	7.254.136	2.955.575	2.291.145	841.051	2.437.397	2.426.835	1.786.622
Фер вриједност продатих пакета акција (у КМ)	4.787.110	4.902.814	5.396.803	2.912.889	1.539.773	867.287	1.422.024	842.407	2.142.853
Вриједност продатих пакета акција (у КМ)	5.544.748	6.018.786	7.072.008	2.885.277	1.797.135	1.174.521	1.786.832	1.447.994	3.168.676
Реализована добит – акције (у КМ)	1.330.171	2.029.935	1.519.202	414.085	399.042	657.496	534.783	625.392	1.485.401
Реализовани губитак – акције (у КМ)	3.176.959	2.156.609	1.702.245	494.627	897.301	324.025	1.191.955	1.609.527	47.198
Реализована добит – обвезнице (у КМ)								1.871.473	77.351
Реализовани губици – обвезнице (у КМ)					3.999			0	
Реализована добит трезорски записи (у КМ)	50.244	32.193	15.975	7.313	162			0	
Реализовани губици трезорски записи (у КМ)				1.418				0	
Укупно реализовани добици/губици (у КМ)	-1.796.544	- 84.945	-167.068	-74.646	-502.097	333.471	-657.171	887.338	1.515.554

Признавање дијела негативних ревалоризационих резерви на терет расхода

У свом досадашњем пословању, Друштво за управљање настоји да се придржава највиших стандарда корпоративног извјештавања и транспарентности. С тим у вези, усвојена је и пракса састављања финансијских извјештаја ПРЕФ-а у складу са начелом опрезности, Међународним рачуноводственим стандардима и Међународним стандардима финансијског извјештавања, те редовно спровођење теста умањења, који има за посљедицу признавање дијела негативних ревалоризационих резерви на терет расхода у билансу успјеха ПРЕФ-а и за 2020. годину.

Досадашњи критеријуми за обухватање овим тестом су сљедећи:

- 1) емитенти над којима је, према сазнањима Друштва, покренут поступак стечаја у периоду од оснивања ПРЕФ-а до краја 2020. године, а који имају набавну вриједност већу од нула и који у претходним извјештајним периодима нису били обухваћени овим тестом – с обзиром на то да је ово девета година у низу како се ради тест умањења, број стечајних поступака који су обухваћени овим тестом је све мањи у односу на претходни период;
- 2) емитенти који, према посљедњим доступним финансијским извјештајима, имају књиговодствену вриједност акција мању,

односно једнаку нули (који немају капитал или имају кумулирани губитак изнад вриједности капитала),

- 3) емитенти који, према доступним подацима, нису предали финансијске извјештаје за 2019. годину Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге (у даљем тексту: АПИФ);
- 4) емитенти са блокираним рачунима у континуитету током 2020. године.

Обухватање емитената другим, трећим и четвртим критеријумом представља превентивно, активно и опрезно дјеловање у вези са састављањем финансијских извјештаја ПРЕФ-а. Наиме, пракса из претходних година је показала да емитенти којима се књиговодствена вриједност акција смањи на нулу или који не састављају и не предају финансијске извјештаје, имају потешкоће у пословању, које се прво јаве на основу блокаде рачуна. Такве појаве обично имају за посљедицу отварање стечајног поступка, и примјеном теста умањења на такве емитенте, отклања се, односно умањује негативан ефекат на финансијске извјештаје ПРЕФ-а у наредним периодима.

У складу са свим критеријумима на терет расхода у билансу успјеха за 2020. годину је признат износ од 2.076.109,45 КМ како слиједи:

Табела 10 - Износи признати на терет расхода

Ознака	Назив	Основ за тест умањена	Набавна вриједност	Фер вриједност 11/2020	Да ли доступне информације представљају објективан доказ о умањењу вриједности имовине	Отпис у претходним годинама	Износ негативних рев. резерви признатих у билансу успеха 2020. године у КМ
FMSN-R-A	Фабрика мотора специјалне намјене а.д.Пале - у стечају	Стечај; књиговодствена вредност акција 0	1.171.103,48	0,00	ДА	483.138,20	687.965,28
KPVL-R-A	КП Чистоћа а.д. Власеница - у стечају	Стечај; Нема Финансијских извјештаја	10.085,76	0,00	ДА	0,00	10.085,76
HPKD-R-A	ХПК а.д. Козарска Дубица – у стечају	Стечај	750.206,45	0,00	ДА	0,00	750.206,45
LAST-R-A	Ласта а.д. Источно Сарајево – у стечају	Стечај; Нема Финансијских извјештаја	72.221,48	0,00	ДА	0,00	72.221,48
RBNJ-R-A	Рибњак а.д. Прњавор	Стечај; књиговодствена вриједност акција 0	565.186,11	0,00	ДА	559.174,27	6.011,84
DBRM-R-A	Дубички робни магацин а.д. К. Дубица	блокиран рачун у 2020. години	269.898,50	26.662,42	ДА	0,00	243.236,08
SKCN-R-A	Сокочница а.д. Шипово	блокиран рачун у 2020. години;	191.823,91	0,00	ДА	122.129,18	69.694,73
SEHR-R-A	БРЦ Шехер а.д. Бања Лука	блокиран рачун у 2020. години	64.405,00	0,00	ДА	5.371,38	59.033,62
SNCN-R-A	Санџани а.д. Приједор	блокиран рачун у 2020. години	961.906,74	318.323,78	ДА	588.569,85	55.013,11
FOPL-R-A	Фоп а.д. Лопаре	блокиран рачун у 2020. години	465.516,64	0,00	ДА	430.237,94	35.278,70
KLMK-R-A	Климакомерц а.д. Источно Сарајево	блокиран рачун у 2020. години	34.387,00	0,00	ДА	0,00	34.387,00
TRST-R-A	Трансттер а.д. Брод	блокиран рачун у 2020. години	411.807,26	164.947,70	ДА	223.887,71	22.971,85
KZPR-R-A	Козарапревоз а.д. Нови Град	блокиран рачун у 2020. години	310.586,37	82.639,94	ДА	213.565,58	14.380,85
ELMT-R-A	Елмонт а.д. Бања Лука	блокиран рачун у 2020. години	124.688,99	44.060,09	ДА	73.705,68	6.923,22
PUTN-R-A	Путник а.д. Бања Лука	блокиран рачун у 2020. години	44.385,00	12.516,57	ДА	25.934,16	5.934,27
NPRK-R-A	Напредак а.д. Шипово	блокиран рачун у 2020. години	16.591,26	5.530,42	ДА	8.295,63	2.765,21
УКУПНО			5.464.799,95	654.680,92		2.734.009,58	2.076.109,45

Тест умањења, као поступак који се примјењује како би се осигурало да се имовина исказује у висини која није виша од надокнадивог износа на дан билансирања 31.12.2020. године, спроведен је на основу информација и података прикупљених од стечајних управника, ликвидатора, базе података Централне банке БиХ о блокираним рачунима и АПИФ-а.

У складу са Методологијом обрачуна нето вриједности имовине Акцијског фонда Републике Српске (која се, у складу са Законом, примјењује

на обрачун нето вриједности имовине ПРЕФ-а), емитенти над којима је покренут поступак стечаја се вреднују са нулом и на тај начин су у билансу стања ПРЕФ-а формиране негативне ревалоризационе резерве, што представља објективан доказ умањења вриједности улагања у складу са Међународним рачуноводственим стандардом 39. Како је смањење фер вриједности финансијске имовине расположиве за продају признато директно у капиталу кроз негативне ревалоризационе резерве и како постоји објективни доказ о умањењу

вриједности имовине, кумулативни губитак који је признат директно у капиталу кроз негативне ревалоризационе резерве уклања се из капитала и признаје у билансу успјеха, иако се финансијска имовина није престала признавати.

За пет емитената у стечају је извршено признавање негативних ревалоризационих резерви на терет биланса успјеха, на основу доступних података на дан 31.12.2020. године. Највећи расходи по наведеном основу су признати код емитента ХПК а.д Козарска Дубица - у стечају у износу од 750.206,45 КМ и код Фабрика мотора специјалне намјене а.д. Пале - у стечају у износу од 687.965,28 КМ.

Код емитената код којих је према последњем доступном финансијском извјештају књиговодствена вриједност акција једнака нули, процијењено је да чињеница да је у билансима емитента најмање један извјештајни период књиговодствена вриједност акција највише једнака нули (у случајевима губитка изнад капитала), објективни доказ о умањењу вриједности имовине, и кумулативни губитак који је признат директно у капиталу кроз негативне ревалоризационе резерве, уклања се из капитала и признаје у билансу успјеха, иако се финансијска имовина није престала признавати у билансу стања ПРЕФ-а.

За емитенте са блокираним рачунима у континуитету током 2020. године и чије су акције на додатним сегментима на Бањалучкој берзи (слободно тржиште – ХОВ емитената који касне с финансијским извјештавањем или слободно тржиште - ХОВ емитената који се налазе у стечајном или ликвидационом поступку), не може се очекивати деблокада рачуна, односно опоравак финансијске способности предузећа, те је у билансима ПРЕФ-а потребно на овај начин примиженирати начело опрезности у вредновању имовине.

На основу сачињене базе и прегледа блокираних рачуна у континуитету у 2020. години емитената у којима је ПРЕФ акционар, утврђено је 11 емитената који имају набавну вриједност већу од нуле, чији је укупни износ од 549.618,64 КМ који треба отписати. За 9 емитената са блокираним рачунима се види да је у претходној години (2019) извршен дјелимичан отпис.

Без обзира на то што се акције у власништву ПРЕФ-а, које су се водиле као негативне ревалоризационе резерве, признају на терет расхода у билансу успјеха за 2020. годину, постоји могућност да се акције понуде на продају на берзи и да се, у случају реализоване продаје, у билансима за наредне године, оствари капитална добит по основу прилива од продаје ових акција.

Трошкови пословања ПРЕФ-а

Највећи појединачни трошак који настаје у редовном пословању ПРЕФ-а почев од оснивања је накнада према Друштву за управљање. Ова накнада се до 23.06.2018. године обрачунавала у складу са Одлуком Владе Републике Српске о накнади за управљање (Службени гласник Републике Српске, 06/14) у износу од 0,375% од просјечне годишње нето вриједности имовине ПРЕФ-а на мјесечном нивоу, док је од 23.06.2018. године ступила на снагу нова Одлука Владе (Службени гласник РС, 53/18) у износу од 0,42%, као посљедица измјене Закона („Службени гласник Републике Српске“, 20/18), која се тиче основице за обрачун накнаде (Члан 26. и Члан 44.в).

Услуге банке депозитара обавља Централни регистар хартија од вриједности и накнада износи 0,00125% нето вриједности имовине фонда мјесечно, а највише 2.900,00 КМ мјесечно, а остварен је износ који је нешто виши него 2019. године.

Трошкови куповине и продаје ХОВ су искључиво посљедица активности ПРЕФ-а, а односе се на провизије које се плаћају према берзанским посредницима, које се нису мијењале у односу на раније године у процентуалном износу, док је апсолутни износ зависан од обима трговања. Наведени трошкови су у 2020. години били мањи него у години прије.

Износ трошкова који је остварен по основу административних и судских такси, који настају приликом ангажовања Друштва у споровима којима се штите права и интереси ПРЕФ-а, је нешто виши у односу на 2019. годину, а посљедица су ангажовања у процесима заштите права ПРЕФ-а путем судских и вансудских спорова, о чему је дат посебан осврт у сегменту Извјештаја о пословању који се односи на ту проблематику.

Табела 11 - Трошкови пословања ПРЕФ-а

ОПИС	Износ 2020.	Износ 2019.	Износ 2018.	Индекс 2020/2019	Индекс 2020/2018
Накнада Друштву за управљање	869.509	845.451	772.718	102,85	112,53
Трошкови куповине и продаје ХОВ	9.527	33.992	19.235	28,03	49,53
Накнада банци депозитару	34.779	34.332	32.354	101,30	107,50
Накнаде, таксе и порези	25.348	18.496	17.562	137,05	144,33
Трошкови банкарских услуга и кастоди банке	10.674	451	422	2.366,74	2.529,38
Трошкови Централног регистра ХОВ	5.255	5.050	5.070	104,06	103,65
Накнада за судске таксе	6.866	5.082	23.955	135,10	28,66
Трошкови екстерне ревизије	4.997	9.664	4.142	51,71	120,64
Остали дозвољени расходи фонда	1.588	653	2.291	243,19	69,31
УКУПНО	968.543	953.171	877.749	101,61	110,34

“Кад сам био млађи
примијетио сам да 9 од
10 ствари које урадим
би били неуспјеси, па
сам радио 10 пута више
посла. “

George Bernard Shaw

Фото: Синиша Пашалић

Реструктурирање портфеља ПРЕФ-а

Оснивањем Пензијског резервног фонда 2011. године Законом о пензијском резервном фонду одређен је оквир за управљање портфељом ПРЕФ-а. Основна начела улагања постављена законским оквиром су:

- начело сигурности,
- начело диверзификације,
- начело ликвидности,
- начело профитабилности.

С циљем одређивања оквира и активности за дневно управљање портфељом, као и управљање помоћу перформанси, постављена начела су квантификована на следећи начин.

Начело сигурности имовине Фонда - Фонд ће улагати у финансијске инструменте емитената с високим кредитним рејтингом - ниским ризиком. Као финансијски инструменти с високим кредитним рејтингом тј. ниским ризиком на домаћем тржишту капитала обухваћени су следећи инструменти:

- новчани депозити код банака и сертификати о депозиту које емитују банке у БиХ,
- дужничке хартије од вриједности које емитује или за које гарантују БиХ, Централна банка БиХ, Република Српска, Федерација БиХ и Брчко дистрикт БиХ,
- дужничке хартије од вриједности које емитују или за које гарантују јединице локалне самоуправе Републике Српске и дужничке хартије од вриједности које емитују јединице локалне самоуправе и кантони Федерације БиХ,
- дужничке хартије од вриједности које емитују стране државе или страна правна лица с кредитним рејтингом инвестиционог ранга, а који утврђују екстерне институције за процјену кредитног рејтинга регистроване код Европске агенције за банкарство и којима се тргује на берзи или другом уређеном јавном тржишту у државама чланицама ЕУ, ОЕЦД-а и ЦЕФТА.
- Репо уговори с хартијама од вриједности из овог члана.
- Благајнички записи (инструмент тржишта новца - краткорочне хартије од вриједности) које емитују банка или друга финансијска организација.

Начело диверзификације портфеља - улагање ће се вршити у финансијске инструменте који

се разликују према врсти и емитентима, као и према другим обиљежјима. Диверзификација се постиже улагањем у финансијске инструменте чији приноси имају релативно ниске позитивне корелације, негативну корелацију или су индиферентни.

Начело ликвидности - улагање ће се вршити у финансијске инструменте које је могуће брзо и ефикасно купити и продати по релативно уједначеној и стабилној цијени као и финансијске инструменте чији је новчани ток извјестан и унапријед познат.

Начело профитабилности - улагање ће се вршити на начин да се у структури портфеља Фонда налазе финансијски инструменти који, уз уважавање претходних начела, доносе највећи принос за преузети ниво ризика.

Продајом предузећа из портфеља смањује се број продатих пакета из године у годину. У току 2020. године продали смо шест предузећа. Код великог броја предузећа из портфеља евидентни су показатељи угрожености дугорочних перспектива, услед увећаних дугова или губитка тржишта што се рефлектује у мањим приходима. Највећим дијелом портфељ ПРЕФ-а може се сматрати реструктурираним, повећано је учешће ликвидне имовине на задовољавајући ниво, износи ликвидности које посједујемо и које очекујемо су довољни да сервисирамо редовно своје обавезе према оснивачу. Наредни период представља период инвестиција, повећање изложености у ризичније инструменте, а с циљем остварења већих стопа профитабилности.

Настојимо да дијелимо и стичемо специфична знања за инвестирање у директне пласмане. Због тога што та излагања представљају већи и директнији ризик, мањи ниво транспарентности, измјенама Закона о ПРЕФ-у омогућено је да у ове облике инвестиција укључимо међународне финансијске институције и на тај начин умањимо ризик услед мање транспарентности и директног излагања. Ово ћемо постићи на начин да подијелимо овај ризик са њима, да искористимо њихово специфично знање, али и да им будемо један од локалних партнера. На тај начин, поред очекиваног повећања профитабилности, искористићемо будуће приливе и ликвидност као

подршку њиховим активностима у Републици Српској. У 2020. години направљен је искорак у нову класу активе – акције у иностранство. Укупна вриједност уложена у иностранство до 31.12.2020. године износи 4,26 милиона КМ. Такође, дио имовине изложен је у домаћи фонд који улаже у иностранство WVP фонд у износу од 50.000 КМ чија вриједност на дан извјештавања

износи 56.929 КМ. У наредном периоду постоји снажно одређивање да се активности излагања у иностранство наставе с циљем повећања профитабилности ПРЕФ-а уз задржавање приближно истог нивоа ризичности портфеља, мјерен кредитним рејтингом емитента и тржишним ризиком – ризичном вриједношћу од 5% са нивоом поузданости од 95%.

Табела 12 - Диверзификација имовине портфеља ПРЕФ-а

Опис	Укупна вриједност на дан извјештавања 31.12.'20.	Учешће у вриједности имовине фонда (%) 31.12.'20.	Учешће у вриједности имовине фонда (%) 31.12.'19.
Акције	108.184.175,75	45,13	44,73
Обвезнице	92.409.236,94	38,55	40,62
Остале ХОВ	29.047.327,42	12,12	12,20
Депозити и пласмани	0,00	0,00	0,56
Готовина и гот. еквиваленти	7.787.573,77	3,25	1,86
Остала имовина	2.271.729,00	0,95	0,03
УКУПНО:	239.700.042,88	100,00	100,00

Табела 13 - Структура имовине ПРЕФ-а по годинама

Датум	Акције акционарских друштава и друге власничке ХОВ	Удјели у некорпоратизованим предузећима	Обвезнице, депозити, трезорски записи, готовина, потраживања
31.12.2010.	242.190.008 КМ	32.622.566 КМ	0 КМ
31.12.2011.	215.030.191 КМ	29.748.947 КМ	19.320.096 КМ
31.12.2012.	197.529.023 КМ	29.150.730 КМ	32.073.283 КМ
31.12.2013.	183.318.276 КМ	29.129.858 КМ	48.926.710 КМ
31.12.2014.	169.924.456 КМ	29.129.830 КМ	63.414.377 КМ
31.12.2015.	156.931.906 КМ	28.611.058 КМ	76.710.413 КМ
31.12.2016.	111.486.358 КМ	28.543.257 КМ	81.584.386 КМ
31.12.2017.	109.362.603 КМ	28.543.257 КМ	88.348.357 КМ
31.12.2018.	99.314.434 КМ	28.495.047 КМ	93.498.152 КМ
31.12.2019.	104.456.972 КМ	28.495.047 КМ	100.573.668 КМ
31.12.2020.	108.241.105 КМ	28.495.047 КМ	102.963.891 КМ

Графикон 5 - Кретање структуре имовине ПРЕФ-а по годинама

Продаја хартија од вриједности

У току 2020. године на берзи су понуђени пакети акција у 96 предузећа. Укупна продајна вриједност понуђених пакета акција износила је

20.784.861 КМ, што је за 2% мања вриједност од фер вриједности тих акција на дан продаје и мање за 44% од набавне вриједности тих акција.

Табела 14 - Пакети акција понуђени на продају

Опис	2020. година
Број пакета акција понуђених на продају	96
Набавна вриједност пакета акција понуђених на продају	36.808.802
Фер вриједност пакета акција понуђених на продају	21.170.368
Почетна продајна вриједност пакета акција понуђених на продају	20.784.861
Број продатих цјелокупних пакета акција	6
Почетна вриједност продатих пакета акција*	3.168.676
Вриједност продатих пакета акција	3.168.676

Напомена:

* Укључене су брокерске провизије

Укупно је продато власништво у шест предузећа укупне вриједности 3.168.676 КМ.

Табела 15 - Продати пакети акција у 2020. години

Назив	Симбол ХОВ	Начин продаје	Датум продаје	Број акција	Цијена	Вриједност	Брокерска провизија	Укупна вриједност
Мркоњићанка а.д. Мркоњић Град	MRKO-R-A	Редовно трговање	23.11.2020	34.175	0,114	3.895,95	14,42	3.881,53
Херцеговинапутеви а.д. Требиње	HGPT-R-A	Редовно трговање	09.09.2020	219.678	3,390	744.708,42	2.755,42	741.953,00
Водопривреда Требишњица а.д. Требиње	VPTR-R-A	Редовно трговање	06.07.2020	60.513	0,216	13.070,81	48,36	13.022,45
Босна трговина а.д. Бања Лука	BSNT-R-A	Редовно трговање	25.06.2020	200.604	0,831	166.701,93	616,80	166.085,13
Ветеринарска станица а.д. Зворник	VSZV-R-A	Редовно трговање	24.06.2020	13.310	0,250	3.327,50	12,31	3.315,19
Мира а.д. Приједор	MIRA-R-A	Пријава на понуду за преузимање	07.05.2020	1.847.363	1,2109	2.236.971,86	0,00	2.236.971,86
Укупно						3.168.676,47	3.447,31	3.165.229,16

Све продаје пакета акција претходно су најављиване у дневним новинама и на интернет страници Бањалучке берзе и Друштва за управљање ПРЕФ-ом.

Друштво за управљање је, уколико је постојала заједничка иницијатива у складу са обостраним интересима, заједно са другим институционалним инвеститорима нудило акције на продају како би се како би се формирао већи и атрактивнији пакет акција, с циљем постизања веће продајне цијене.

За све пакете акција које су понуђене на продају, у складу са интерним актима, Друштво за управљање је одређивало почетну цијену анализом финансијских извјештаја, тржишних цијена и других јавно доступних информација.

Продајне цијене су често значајно мање од набавних вриједности тих акција по основу Одлуке о оснивању ПРЕФ-а, те су реализовани губици резултат процеса реструктурирања портфеља и у наредном периоду се може очекивати губитак по том основу. Међутим, задржавање тих акција у портфељу ПРЕФ-а не би довело до прихода од дивиденди, јер та акционарска друштва углавном не остварују добит или не исплаћују дивиденду. Такође, није реално очекивати да се од тих акција оствари капитална добит, јер их карактерише неликвидност и осим већинског власника, остали инвеститори углавном немају позитивна очекивања која би могла довести до раста цијена. С друге стране, остваривање стабилних прихода од камата најбољи је показатељ оправданости започетог процеса реструктурирања, без обзира на то што продаја акција по цијенама мањим од набавне вриједности смањује добит ПРЕФ-а.

Продаја обвезница

У току 2020. године ПРЕФ је извршио продају једне серије државних обвезница, а како је приказано у табели:

Табела 16 - Продаја обвезница у 2020. години

Симбол	Назив	Количина	Укупна вриједност реализоване продаје (КМ)
RSBD-O05	Република Српска 3,75% 06/09/24	2.000	2.143.447,54

С обзиром на то да је наведена продаја извршена по цијени већој од набавне

вриједности, истом је остварен позитиван ефекат на вриједност имовине ПРЕФ-а.

Куповина хартија од вриједности

Током 2020. године је, у складу са Инвестиционом политиком ПРЕФ-а, настављено континуирано учешће на секундарном трговању обвезницама емитованих од стране Републике Српске, као и са учешћем у јавним аукцијама државних и муниципалних обвезница на Бањалучкој берзи.

Такође, у 2020. години је на основу оперативне и техничке припреме започет циклус инвестира-

ња слободних средстава на инострана тржишта капитала. Опређељење за наведена улагања је засновано на већ дугорочном тренду нижих каматних стопа и непостојања довољног броја квалитетних алтернатива за улагање на домаћем тржишту капитала, као и сагледаном односу приноса и ризика који носи инвестирање на иностраним тржиштима капитала. Све наведено је приказано у следећој табели:

Табела 17 - Куповина обвезница у 2020. години

Симбол	Назив	Количина	Укупна вриједност реализоване куповине (КМ)
Примарна емисија		18.415	4.107.526,05
BLKI-O-C	Град Бања Лука - обвезнице 3. емисија	10.000	1.001.500,50
OSFC-P01	Општина Фоча	2.500	250.125,00
OSSK-P01	Општина Шековићи	4.000	400.200,00
RS20-T04	Република Српска - трезорски записи 6м 02/10/20	15	149.103,00
RS20-T05	Република Српска - трезорски записи 12м 17/08/21	50	492.631,00
RSBD-O18	Република Српска 2% 08/04/25	100	95.457,71
RSBD-O19	Република Српска 2% 16/04/25	800	763.661,65
RSBD-O20	Република Српска 3,20% 10/06/25	950	954.847,19
Секундарна трговина		1.232.681	1.180.870,89
RSRS-O-K	Република Српска - измирење ратне штете 11	300.000	294.384,34
RSRS-O-N	Република Српска - измирење ратне штете 14	932.681	886.486,55
Инострана тржишта капитала		62.608	3.970.243,14
ALV	Allianz SE	95	29.292,25
AMGN	Amgen Inc	335	132.604,02
BRKb	Berkshire Hathaway Inc	194	60.357,38
CHKP	Check Point Software Technologies Ltd	317	62.124,89
CSF	Thales SA	1.462	198.192,47
FB2A	Facebook Inc	147	58.238,14
RAW	Raiffeisen Bank International AG	6.355	195.540,91
WSV2	Vienna Insurance group AG	5.144	188.297,42
DVY	iShares Select Dividend ETF	2.325	329.684,83
DVYE	iShares Emerging Market Dividend UCITS	1.969	60.308,37
EUN2	iShares Core EURO STOXX 50 UCITS ETF EUR (Dist)	5.950	391.987,06
EXS3	iShares MDAX UCITS ETF (DE)	855	389.934,18
EXV4	iShares STOXX Europe 600 Health Care UCITS ETF (DE)	2.160	390.904,74

Симбол	Назив	Количина	Укупна вриједност реализоване куповине (КМ)
IDV	iShares International Select Div ETF	7.630	330.520,00
IQQA	iSHARES EURO DIVIDEND	1.400	39.327,97
IQQU	iShares MSCI Europe ex-UK UCITS ETF EUR (Dist)	6.190	391.209,60
QDVE	iShares S&P 500 Information Technology Sector UCITS ETF USD (Acc)	16.550	391.644,51
SCHD	Schwab US Dividend Equity ETF	3.530	330.074,42
Укупно			9.258.640,08

Из претходне табеле је видљиво:

- укупна вриједност средстава инвестираних у обвезнице у току 2020. године износила 5.288.396,94 КМ, од чега је приликом примарних емисија, кроз осам јавних понуда инвестирано 4.107.526,05 КМ,
- приликом свакодневне трговине кроз учешће на секундарном тржишту, у двије серије државних обвезница ратне штете, инвестирано 1.180.870,89 КМ. Овоме треба додати да, уколико укључимо све трансакције са дужничким хартијама од вриједности од дана прве куповине до 31.12.2020. године, просјечна ефективна каматна стопа коју је ПРЕФ остварио износи 5,85%.
- укупан износ инвестираних средстава на иностраним тржиштима капитала 3.970.243,14 КМ, што се односи на куповину акција глобалних компанија, као и ЕТФ-ова (Exchange-traded-fund)¹. Сходно оствареним приносима, као и сагледаним ризицима, ова категорија улагања ће остати као једно од инвестиционих опредјељења ПРЕФ-а у наредном периоду.

“Бити заузет не значи увијек да радиш прави посао. Циљ сваког посла је продукција или постигнуће и да би се остварили ови циљеви мора постојати претходно размишљање, планирање, интелигенција, искрена сврха и зној. Претварати се да радиш није исто што и радити.”

Thomas Edison

Фото: Синиша Пашалић

¹ Врста инвестиционих фондова са јасно утврђеном стратегијом улагања чијим акцијама се редовно тргује на тржиштима капитала

Структура портфела

Посматрајући структуру портфела ПРЕФ-а закључно са 31.12.2020. године, и даље је доминантно учешће „Телекома Српске” (18,11%) и „Електропривреде Републике Српске” (10,38%). Кроз процес реструктурирања портфела средства добијена од продаје акција и прихода од дивиденде су инвестирана у обвезнице, трезорске записе и депозите.

На дан извјештавања обвезнице у портфелу фонда износе 92,4 милиона КМ или 38,55%, што заједно са осталом ликвидном имовином износи око 60%. Дешавања на домаћем финансијском тржишту се огледају у смањењу каматних стопа на депозите, уз постојање бољих инвестиционих алтернатива за улагање у државне хартије од вриједности. Структура портфела на годину дана планира се вођењем рачуна о потенцијалној исплати дивиденде Фонду ПИО РС и умањењем ризика ликвидности по том основу.

У 2020. години нето вриједност имовине ПРЕФ-а се кретала у распону од 230 милиона до 238 милиона КМ, док је на крају године износила скоро 239 милиона КМ. Мјесечни извјештаји о нето вриједности имовине ПРЕФ-а се до 15. у мјесецу објављују за претходни мјесец на интернетским страницама Друштва за управљање (www.pref.rs.ba) и Фонда ПИО РС (www.fondpiors.org).

Кретање нето вриједности имовине ПРЕФ-а од оснивања до краја 2012. године било је усклађено с кретањем берзанског индекса Републике Српске. Од почетка 2013. године кретање не-

то вриједности имовине у мањем дијелу зависи од кретања берзанског индекса. Нашим активностима које су резултирале смањењем учешћа акција и упошљавањем капитала у обвезнице, остварена је стабилизација кретања вриједности имовине. Наше очекивање за наредни период је повећање вриједности имовине и по том основу стабилно и дугорочно повећање нето вриједности имовине Фонда. Дисконтни фактор у наредном периоду неће имати велику улогу, јер се трудимо да капитал из неликвидних акција са слободног тржишта упослимо у финансијске инструменте нижег степена ризика.

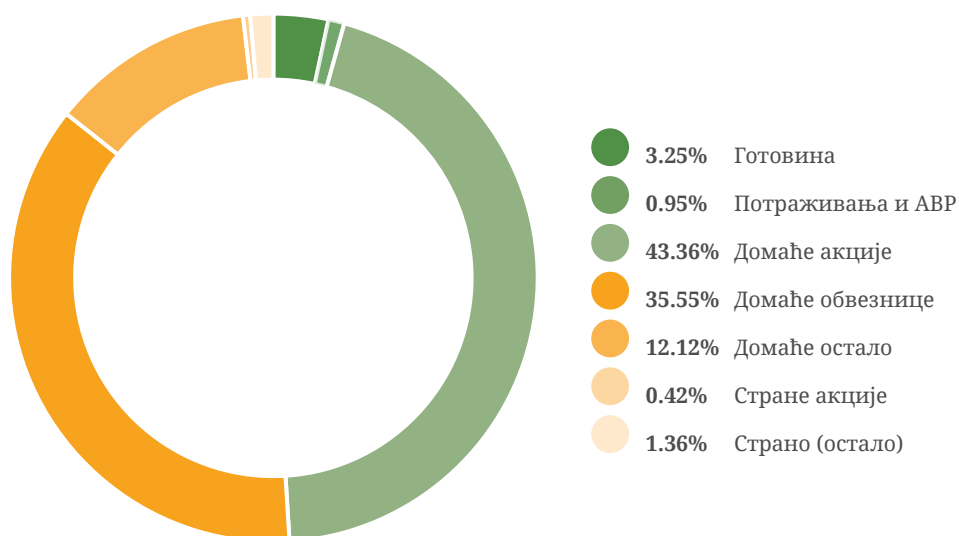
Број предузећа из портфела ПРЕФ-а се константно смањује. Мишљења смо да ћемо смањивањем броја предузећа на ефикаснији начин управљати ризицима портфела и да ћемо моћи искористити статистичко-математичке инструменте управљања ризицима. Број предузећа 31.12.2010. године износио је 773. Од оснивања смањили смо број акција домаћих емитената на 275, што брисањем услед неуређености евиденција, што услед продаја (укупно 498). На овај начин смо, поред мандата да улажемо у складу с начелима сигурности, ликвидности, профитабилности и диверзификације, ближи циљу одрживости пензијског система Републике Српске. Смањујући број емитената, ослобађањем капитала из непрофитабилних и неликвидних инвестиција отварамо могућност пласирања капитала у инвестиције које ће повећати профитабилност портфела.

Табела 18 - Структура портфела ПРЕФ-а по годинама

Структура улагања

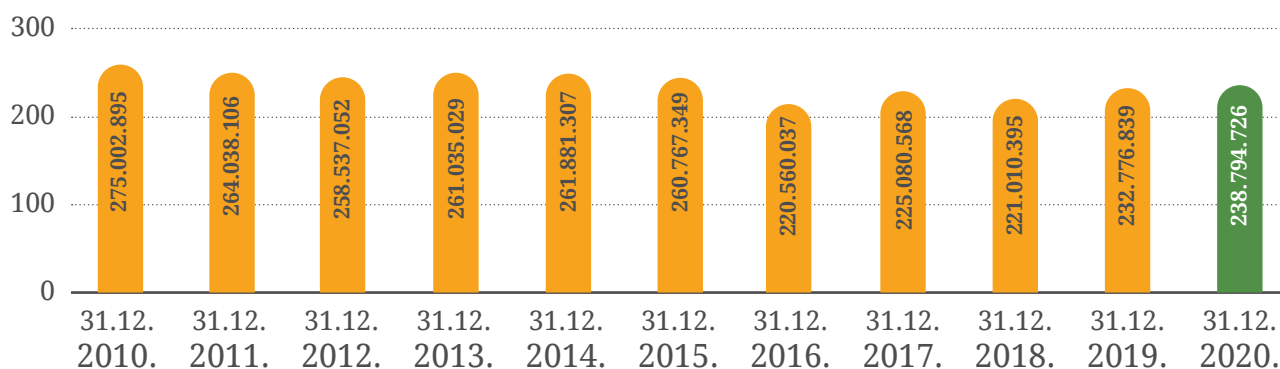
Стање на крају године	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Готовина	0	576.561	3.766.337	1.416.904	857.552	1.855.973	2.325.183	6.584.872	10.204.849	4.341.296	7.787.574
Депозити и пласмани	0	1.900.000	6.700.000	11.700.000	4.700.000	4.500.000	0	1.500.000	4.500.000	1.300.000	0
Потраживања и АВР	0	4.959.297	109.513	955.838	2.604.435	4.924.391	3.893.343	3.290.401	2.236.047	76.567	2.271.729
Домаће хов	274.812.573	256.663.375	248.177.753	247.302.102	254.306.677	250.973.013	215.395.475	214.878.944	204.366.737	227.807.824	225.380.521
Акције	242.190.007	215.030.191	197.529.023	183.318.276	169.924.455	156.931.906	111.486.358	109.362.603	99.314.434	104.456.972	103.923.956
Обвезнице	0	11.884.237	21.498.000	31.883.605	48.647.393	65.430.049	75.365.860	76.973.085	76.557.256	94.855.805	92.409.237
Остало	32.622.566	29.748.947	29.150.730	32.100.221	35.734.828	28.611.058	28.543.257	28.543.257	28.495.047	28.495.047	29.047.327
Стране хов	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4.260.220
Акције											995.313
Остало											3.264.906
Укупна имовина	274.812.573	264.099.234	258.753.603	261.374.844	262.468.663	262.253.377	221.614.001	226.254.218	221.307.633	233.525.687	239.700.043

Графикон 6 - Структура портфела ПРЕФ-а

Графикон 7 - Кретање вриједности нето имовине ПРЕФ-а по годинама

у мил.

**Графикон 8 - Број акција привредних друштава
у портфељу ПРЕФ-а по годинама**

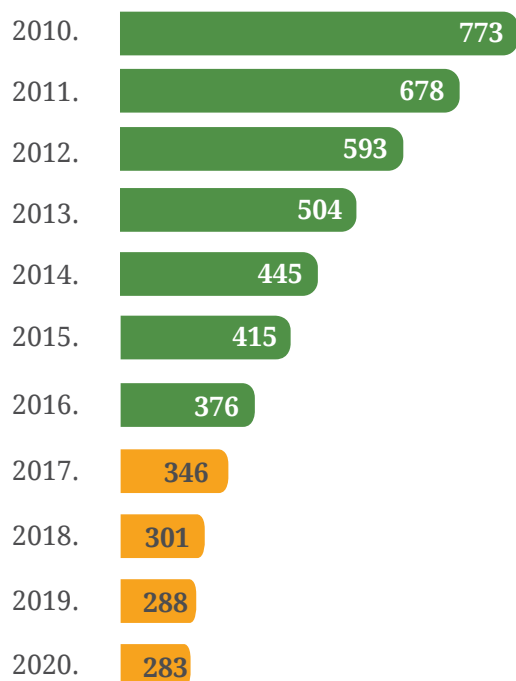

Фото: Александар Чавић

“Многи животни промашаји су људи који нису схватили како су били близу када су одустали.”

Thomas Edison

О Европском добровољном пензијском фонду

Све до 2017. године, коју је обиљежило оснивање Друштва за управљање Европским добровољним пензијским фондом, у Републици Српској и у Босни и Херцеговини није било добровољног пензијског осигурања. Овај пројекат је остварен уз подршку Владе Републике Српске, с партнерима Европском банком за обнову и развој и Скупном покојнинском дружбом из Љубљане (садашњом Триглав покојнинском дружбом, чланицом Триглав групе). Оснивање првог добровољног пензијског фонда представља важан корак у процесу реформе пензијског система у Републици Српској и од значаја је како за финансијски сектор на овим просторима, тако и за друштво у цјелини. Оснивање Друштва за управљање Европским добровољним пензијским фондом је завршено у 2017. години.

Приликом оснивања Друштва за управљање ЕПФ-ом унесен је оснивачки улог ПРЕФ-а у висини 33% учешћа у власништву. У складу са захтјевима МРС 36, ради потребе рачуноводственог обухватања улагања у придружено друштво у финансијским извјештајима методом удјела, признаје се остварени губитак основаног друштва у висини 33%, што износи 151.270 КМ. Ово је посљедица тек започетих процеса, а ефикасност пословања Друштва за управљање ЕПФ-ом ће се моћи оцјењивати у средњем року. Да би Друштво за

управљање ЕПФ-ом својим активностима достигло тачку рентабилности, потребно је да се у Европском добровољном пензијском фонду повећа обим имовине под управљањем и прошири база чланова. С тим у вези, у претходној 2020. години, Друштво за управљање ЕПФ-ом је надмашило очекивања и планове по питању броја чланова. На дан 31.12.2020. године, ЕПФ је имао 29.415 чланова, за које су вршене уплате у претходном периоду. У току 2020. године било је 176 исплата члановима ЕПФ-а или њиховим наследицима који су, у складу са законским прописима, поднијели захтјев за располагање акумулираним средствима у ЕПФ-у. Све више послодаваца и појединаца препознаје предности и значај добровољног пензијског осигурања, односно штедње у ЕПФ-у.

На дан 31.12.2020. године нето имовина ЕПФ-а је износила 8.596.307 КМ и континуирано се повећава, као и број чланова. Прикупљена средства се инвестирају у складу са законским прописима и инвестиционом политиком ЕПФ-а.

Очекујемо да ће Друштво за управљање ЕПФ-ом до планираног момента достићи тачку рентабилности и покрити планиране губитке настале у почетним годинама пословања.

Корпоративне активности

У току 2020. одређивање тима ПРЕФ-а сходно новонасталој ситуацији је да задржи активно учешће на скупштинама акционара, са повећаном пажњом да се односи према достављеним материјалима, контактима са емитентима сходно прописаним мјерама. Током протекле године одржано је 166 скупштина акционара привредних друштава из портфеља ПРЕФ-а, а тим Друштва за управљање присуствовао је на 12 скупштина личним присуством. Наше лично присуство пружа нам додатне информације о пословању привредних друштава из нашег портфеља и представља значајну подлогу за наше управљачке активности. Укупно искуство са 2.548 скупштина од 2011. године обогатило је нашу корпоративну праксу, указало на практичне проблеме са којима се друштва из нашег портфеља сусрећу. Наше корпоративне активности, поред присуствовања скупштини акционара, обухватају и све већи број судских поступака које смо покренули, са циљем заштите имовине којом управљамо. Више о судским поступцима могуће је пронаћи у дијелу законодавна регулатива и покренути судски поступци. Иако имамо смањен број привредних друштава у нашем портфељу, интензитет укључивања у раду привредних друштава се повећава. Наше инсистирање на добијању додатних информација о раду привредних друштава прије свега је мотивисано нашим мандатом за очување имовине којом управљамо. У 2020. години наша комуникација са привредним друштвима, институцијама тржишта капитала и осталим институцијама у Републици Српској манифестовала се 771 послат допис. Циљ наше комуникације је мотивисан жељом за отвореношћу и интерактивним рјешавањем проблема са којима се сусрећемо приликом управљања нашим портфељом. Одржано је више састанака на ову тему с циљем рјешавања проблема. Наше анимирање осталих институционалних инвеститора за рјешавање ових проблема јасна је порука да заштита нашег портфеља нема алтернативу. Наше инвестиције у акционарска друштва настојимо пратити и путем чланства у органима управљања. Закључно са 31.12.2020. године били смо чланови

у 43 органа управљања. Према заштити права малих акционара Босна и Херцеговина заузима 134. мјесто од 137 земаља. Ова позиција указује на огроман простор и огромну потребу за подизањем нивоа корпоративне свијести, заштити права мањинских акционара, наставак започетих судских процеса на заштити наших права као мањинског акционара, указивање на пропусте и проблеме корпоративног управљања код предузећа из портфеља Пензијског резервног фонда Републике Српске и заштите имовине фонда.

Законодавна регулатива и покренути судски поступци

По питању судских поступака, у 2020. години, активности ПРЕФ-а односе се на предузимање многобројних парничних радњи, достављање поднесака, те заштиту правних интереса ПРЕФ-а изучавањем и прикупљањем документације и доказне грађе како би се омогућило покретање поступака пред надлежним органима, а поготово покретање судских поступака, заступање пред истим, те наплате потраживања редовним и принудним путем.

Да би се омогућила поменута заштита правних интереса, истој увијек претходи детаљна процјена оправданости било каквих правних радњи, јер се увијек тежи ка предузимању радњи у правцу мирног рјешавања спорова. Али, уколико се ипак процијени да се иницира судски поступак, неопходно је детаљно припремање поднесака и благовремено подношење истих, посебно иницијалних парничних радњи и правних лијекова.

Прошла година је такође обиљежена доношењем одлука од стране правосудних органа. Структуру потраживања ПРЕФ-а, чија висина на дан 31.12.2020. године износи 1.903.558,40 КМ, чине потраживања по основу коришћења права несагласних акционара, затим продаје акција путем суда по основу обавезе преузимања, те потраживање за накнаду штете.

Када је у питању законска регулатива, током 2020. године нису донесене знатне измјене и допуне закона који се односе на пословање ПРЕФ-а. Посљедња законска рјешења у сфери привредних друштава донесена су 2019. године, односно донесен је Закон о измјенама Закона о привредним друштвима, којим су наступиле измјене Закона о привредним друштвима у области која се односи на оснивачки акт и друге акте који могу да постоје поред оснивачког акта у привредном друштву. Такође, измјене су донесене и у дијелу посебних права несагласних

акционара, прецизније права акционара на несагласност и на откуп акција од акционарског друштва.

Истичемо да се у 2021. години очекује предузимање одређених активности ради окончања већ започетих судских поступака. Такође, уколико се наметне потреба, очекује нас предузимање нових правних радњи за остваривање судске заштите интереса ПРЕФ-а покретањем нових поступака.

Фото: Сениша Пашалић

“Концентришите се на то гдје желите стићи, а не гдје сте били.“

Ј.М. Темплетон

Стечајни поступци и брисање емитената из портфеља ПРЕФ-а

У току претходне године је из надлежних регистара обрисано шест предузећа, свих шест корпоратизованих емитената која су брисана из судског регистра, Регистра емитената Комисије за хартије од вриједности РС, из Централног регистра ХОВ и са Бањалучке берзе.

Важно је истакнути да иако ови емитенти немају учешће у вриједности нето имовине

ПРЕФ-а, Друштво још од оснивања учествује у активностима у вези са предузећима, која се налазе у некој фази стечаја или нису корпоратизована, те прати и скупља актуелне информације у вези с њима. Зато за претходну годину можемо констатовати да су сва предузећа брисана у надлежним регистрима извршена на иницијативу Друштва за управљање.

Табела 19 - Стечајни поступци и брисање емитената из портфеља ПРЕФ-а

Ознака ХОВ	Назив емитента	Учешће у капиталу (%)	Надлежни суд	Датум брисања
STNR-R-A	Станари рудник лигнита а.д. Станари	9,13	Добој	11.02.2020
DOPT-R-A	Добојпутеви а.д. Добој	6,8	Добој	07.05.2020
DVIN-R-A	Далеководинжењеринг а.д. Братунац	10,00	Бијељина	07.05.2020
URBZ-R-A	Урбанистички завод а.д. Бања Лука	2,67	Бања Лука	25.05.2020
SKLC-R-A	Соколац а.д. Соколац	10,00	Бања Лука	18.06.2020
RBPR-R-A	Робопром а.д. Власеница	10,00	Добој	03.07.2020

Будући да је Друштво за управљање ПРЕФ-ом руководећи се начелом опрезности негативне ревалоризационе резерве настале по основу отварања стечаја, као и по другим основама када је процијенило да доступне информације представљају објективан доказ умањења вриједности улагања у складу са Међународним рачуноводственим стандардом 39, признавало кроз биланс успјеха у претходним годинама, наведена брисања и закључења стечајних поступака нису имала значајније негативно дејство на резултат пословања ПРЕФ-а. За све емитенте који су брисани у току 2020. године, а који су имали одређену набавну вриједност, расходи су признати у ранијим периодима, те није било негативних ефекта на резултат пословања ПРЕФ-а у 2020. години.

Завршени стечајни поступци

Поред емитената који су у току 2020. године брисани из надлежних регистара, како је наведено у претходном тексту, за још 9

емитената је завршен стечајни поступак, али због чињенице да још увијек нису доступна рјешења о правоснажности за закључење тих стечајних поступака, она нису брисана из надлежних регистара у току 2020. године, или се без обзира на рјешење о правоснажности које је уредно достављено чека на брисање из надлежних регистара, али се то свакако може очекивати у наредном периоду. Генерални утисак је, да након првобитног напретка који је остварен у комуникацији са надлежним институцијама, а који се тиче ефикасног завршетка процеса брисања емитената, будући да се на сам процес стечаја по природи ствари и надлежностима ПРЕФ-а као акционара не може утицати, у 2020. години долази до успоравања ових процеса, било да је ријеч о издавањима правоснажних рјешења од стране надлежних судова и њиховом достављању, било да је ријеч о самом брисању емитената из надлежних регистара након доступности правоснажних рјешења о закључењима стечаја.

Табела 20 - Завршени стечајни поступци

Ознака ХОВ	Назив емитента	Учешће у капиталу (%)	Датум отварања стечаја	Датум закључивања стечаја
INBL-R-A	Инбел а.д. Бања Лука	10,00	10.05.2012	21.12.2015
RMUM-R-A	Рудник мрког угља а.д. Миљевина	10,00	24.11.2006	23.05.2016
VEZN-R-A	Везионица а.д. Зворник	10,00	15.12.2003	28.11.2016
ZPDR-R-A	Житопромет Дрина а.д. Зворник	9,06	18.05.2012	23.12.2016
FAST-R-A	Фаст а.д. Источно Сарајево	10,00	20.04.2012	10.01.2017
OMAR-R-A	Омар а.д. Кнежево	7,63	14.07.2010	15.10.2018
DEKO-R-A	Декоратива а.д. Гацко	10,00	25.12.2017	14.05.2019
FGUM-R-A	Фагум а.д. Зворник	9,28	13.12.2011	18.11.2019
ZLTB-R-A	Златибор ГП а.д. Бијељина	10,00	11.04.2007	30.12.2019

Отворени стечајни поступци

У току 2020. године отворена су три стечајна поступка над емитентима из портфеља ПРЕФ-а. Процеси стечаја, посебно за емитенте који су имали одређену набавну вриједност су били предмет пажње како би се стекло разумно увјерење као основа за спровођење теста импаритета. Заправо, два предузећа која су у стечају

или ликвидацији су имала неку вриједност у негативним ревалоризационим резервама која су призната као расход у билансу успеха у 2020. години у укупном износу од 756.218,29 КМ (ХПК а.д. Козарска Дубица - у стечају у износу од 750.206,45 КМ; Рибњак а.д. Прњавор - у стечају у износу од 6.011,84 КМ). Код осталих предузећа, која су у стечају, негативне ревалоризационе резерве су отписане у ранијим годинама.

Табела 21 - Отворени стечајни поступци

Ознака ХОВ	Назив емитента	Учешће у власништву издаваоца (%)	Датум отварања стечаја	Укупна набавна вриједност (КМ)
RBNJ-R-A	Рибњак а.д. Прњавор	9,03	12.06.2020.	565.186,11
HPKD-R-A	ХПК а.д. Дозарска Дубица	4,10	11.09.2020	750.206,45
GVRL-R-A	Гипсара Волари а.д. Шипово	10,00	24.09.2020	129.554,19

“Најважније вријеме је
САДА, јер је то једино
вријеме које је моћно
и на које можемо да
утичемо.”

Лав Николајевич Толстој

Фото: Сениша Пашалић

Извјештај о ризицима ПРЕФ-а

Имајући у виду значај очувања имовине којом управљамо, од почетка оснивања развијали смо систем за мјерење и управљање ризицима, а који је утемељен у Правилнику о управљању ризицима. Сталним настојањем за усавршавањем система управљања ризицима тежимо да достигнемо највише стандарде.

Тржишни ризик

Фонд је у континуитету изложен тржишном ризику, који утиче на промјену нето вриједности имовине ПРЕФ-а. Тржишни ризик настаје услед неочекиваних и неповољних промјена у тржишним факторима као што су каматне стопе, курсеви страних валута, цијене власничких хартија од вриједности. Сходно томе, Друштво за управљање посебно води рачуна о ризику каматне стопе, валутном ризику, цјеновном ризику и тржишном ликвидносном ризику.

Цјеновни ризик посматрамо из угла утицаја тржишних кретања цијена акција на вредновање ових улагања у билансима фонда. С обзиром на високу заступљеност власничких хартија од вриједности у портфељу сматрамо да је цјеновни ризик у пословању ПРЕФ-а релативно висок, иако је ова изложеност у односу на претходну годину смањена.

С циљем препознавања и управљања цјеновним ризиком, Друштво је развило праксу минимално кварталног извјештавања о кретању цијена акција са значајним учешћем у вриједности имовине Фонда. Оно што је инкорпорирано у свакодневни рад је редовно праћење угрожености стечајем и извјештавање о емитентима чији су рачуни блокирани, што сматрамо да је још један детаљ који пружа ажурнији увид у тренутно пословање. За емитенте чије су акције суспендоване за трговање на Бањалучкој берзи

развијене су смјернице за поступање код таквих акционарских друштава. Осим наведених активности, у сврху праћења тржишног ризика, периодично у редовним интервалима се врши квантитативно мјерење ризика, те ризика очекиване промјене вриједности појединих инструмената на укупну вриједност имовине.

Када говоримо о дужничким хартијама као што су обвезнице, тржишни ризик посматрамо из угла промјене каматне стопе и њеног утицаја на цијену обвезнице. Имајући у виду да је учешће обвезница у портфељу постепено повећавано, у систем управљања ризицима уведена је методологија праћења каматног ризика путем израчуна дурације, која представља мјеру осјетљивости обвезнице на промјене каматне стопе.

Ризик каматне стопе обвезница

Ризик каматне стопе представља вјероватноћу негативног утицаја промјене нивоа каматних стопа на цијену обвезнице. Пензијски резервни фонд Републике Српске у складу са начелима сигурности улагања реструктурира портфељ из власничких у дужничке финансијске инструменте.

На извјештајни период у структури имовине обвезнице износе 92.409.237 КМ, што чини 38,6% укупне имовине Резервног фонда, док је улагање у обвезнице претходне године износило 94.855.804 КМ и чинило 40,6% имовине Резервног фонда.

Заступљене су обвезнице различитих издавалаца, тако да поред обвезница Републике Српске које су заступљене са 90,1% у портфељу, на дан 31.12.2020. године налазе се и кантоналне, муниципалне те корпоративне обвезнице.

Табела 22 - Вриједност и структура обвезница на дан 31.12.2020. године

	2020		2019	
Опис	„Bullet“	Ануитетне	„Bullet“	Ануитетне
Муниципалне		8.760.427		7.394.973
Корпоративне		93.583		99.541
Обвезнице РС	52.452.873	30.800.105	40.786.387	46.272.666
Кантоналне	302.249			302.237
Укупно	52.755.122	39.654.115	40.786.387	54.069.417
Учешће	57%	43%	43%	57%
Модификована дурација		4,73%		5,29%

- Друштво ризик каматне стопе прати и квантификује дурацијом, која представља апроксимативну мјеру осјетљивости цијене обвезница на промјене каматне стопе. На извјештајни период модификована дурација износила је 4,73%, што значи да промјена каматне стопе за 1% доводи до промјене вриједности портфеља обвезница у апсолутном износу у висини од 4.367.224 КМ. Посматрано у односу на 2019. годину, модификована дурација је мања за 0,56 процентних поена.

Ризик реинвестирања обвезница

Варијабилност у повратима од реинвестирања по основу изабране стратегије и услед промјене тржишних стопа, представља ризик реинвестирања. Ризик реинвестирања је већи што је дужи период доспијећа обвезница, и уколико су више заступљене обвезнице са ануитетним отплатама.

- Друштво управља ризиком реинвестирања помијерањем структуре обвезница у корист веће заступљености „bullet“ обвезница, те на извјештајни период њихов удио у укупној структури износио је 57%, и у односу на 2019. годину је већи за 14 процентних поена.

Кредитни ризик обвезница

Кредитни ризик може да се сагледа кроз:

- Ризик погоршања кредитне способности дужника због „defaulta“ и,
- Ризик да ће вриједност обвезнице опати и/или цијена обвезница погоршати у односу на друге обвезнице због тога што (а) тржиште захтијева већи „spread“ због уоченог повећања ризика емитента или (б) се додијелили рејтинг оцјене обвезница снижи.

Изложеност кредитним ризицима Резервни фонд има према емитентима дужничких хартија од вриједности, и на дан извјештавања ова изложеност износи 92.409.237 КМ, од којих је 90% према Републици Српској. Поред наведеног Резервни фонд има уложена средства у депозите код пословних банака, код којих се орочавају новчана средства у складу са прописаним критеријумима.

- Агенција за оцјену кредитног рејтинга Moody's Investors Service у јануару 2015. године је први пут Републици Српској додијелила кредитни рејтинг „Б3 са стабилним изгледима“. Овај рејтинг је потврђен и 13.6.2018. године. Као резултат својих анализа у августу 2020. агенција Standard & Poor's потврдила је Босни и Херцеговини суверени кредитни рејтинг „Б са стабилним изгледима“, док је агенција Moody's Investors Service потврдила Босни и Херцеговини суверени кредитни рејтинг „Б3 са стабилним изгледима“.

Валутни ризик

Валутни ризик представља вјероватноћу (неизвјесност) негативног утицаја промјене девизног курса на вриједност портфеља Резервног фонда. Резервни фонд је изложен по први пут промјенама девизног курса на крају извјештајног периода по основу улагања у акције емитента Schwab US Dividend Equity ETF, iShares International Select Div ETF и iShares Select Dividend ETF, деномираним у доларима у укупној вриједности од 1.074.805 КМ.

- Друштво управља овим ризиком на начин да квантификује утицај промјене девизног курса. На извјештани период промјена валуте за 1% изазвала би промјену имовине Резервног фонда за 10.748 КМ.

VaR девизног курса EUR-USD уз вјероватноћу 95% износи 0,66%, односно 7.100 КМ.

Цјеновни ризик

Цјеновни ризик представља вјероватноћу (неизвјесност) негативног утицаја вриједности власничких хартија на вриједност портфеља Резервног фонда. С обзиром на то да Резервни фонд врши географску дисперзију ризика, током 2020. године је улагао први пут изван Босне и Херцеговине директно, а и посредством отвореног инвестиционог фонда WVP, те обезбиједило у портфељу удјеле у отвореним инвестиционим фондовима, обичне акције страних емитената, те акције затворених страних фондова. Овим улагањима повећала се изложеност финансијским инструментима који котирају на финансијским тржиштима из-

ван Босне и Херцеговине, чиме се 1,78% имовине у висини 4.260.219 КМ уложило изван Босне и Херцеговине те извршило географску дисперзију ризика.

- Друштво управља цјеновним ризиком тако што је приступило употреби модела за процјену ризичне вриједности ликвидних акција које су куповане на иностраним тржиштима израчуном VAR-a (Value at Risk) на бази кретања цијене у посљедњих годину дана, са вјероватноћама 95% и 99%. Укупан VAR за портфељ иностраних акција износи 3,08% или 131.227 КМ уз вјероватноћу од 95%, док VAR уз вјероватноћу 99% износи 6,74% или 287.153 КМ.

Табела 23 - Вриједност и структура ризика акција на дан 31.12.2020. године

Емитент	2020.			2019.			Вриједност	%
	Вриједност на 31.12.2020.	%	0,95	0,99	VaR1	VaR2		
Стране акције	4.260.219	4	- 3,08%	- 6,74%	-131.227	-287.153	-	-
Домаће акције	103.923.957	96					104.456.972	100,00
	108.184.176	100					104.456.972	100

- Како би се одредио максимално очекивани пад вриједности акција на домаћем тржишту у наредних 12 мјесеци, интерно је генерисан модел који је узео у обзир неколико параметара, те је извршен „backtesting” модела, тако да ће се у будућности вјероватно приступити примјени других модела.

се исплати дивиденда оснивачу на основу резултата из 2020. године.

Са аспекта ликвидности (тржишности) власничких финансијских инструмената анализира се ризик који представља неизвјесност да се појединачна улагања из портфеља неће моћи уновчити по њиховим тржишним цијенама (или цијени која је бар приближно једнака фер вриједности финансијског инструмента), било због концентрације тих улагања, било због недовољне дубине тржишта.

Ризик ликвидности

Ризик ликвидности Резервног фонда Републике Српске се процјењује у складу са начелом ликвидности прописаним Правилима пословања, према коме се улаже у финансијске инструменте који обезбјеђују редовне приливе средстава за измирење свих тренутних и будућих финансијских обавеза Резервног фонда у наредних годину дана.

- Пензијски резервни фонд Републике Српске на основу Одлуке Скупштине Резервног фонда с циљем подршке текућим исплатама пензија исплаћује дио добити која није већа од 50% вриједности дивиденде коју је примио у новцу и 50% прихода од камате коју је остварио у тој години. У просјеку за протекле три године исплаћена добит из Резервног фонда је износила 5,2 милиона. Исто тако, и у 2021. години, обезбијеђен је капацитет да

- Друштво је Правилима пословања дефинисало критеријуме које је потребно кумулативно да испуњава хартија од вриједности да би се сматрала ликвидном, које задовољавају акције TLKM-R-A и акције чији су емитенти са сједиштем изван Босне и Херцеговине. Укупна вриједност ликвидних акција износи 47.662.086 КМ, што чини 44% укупних акција.

Ризик усклађености

Обавјештење од стране професионалног удружења Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске од 27.11.2020., које се односи на Међународне стандарде финансијског извјеш-

тавања (IFRS) из 2019. који се примјењују код финансијских извјештаја који се састављају на дан 31.12.2021. године, а међу којима је и Међународни стандард финансијског извјештавања 9 (МСФИ 9), ставља у фокус нове захтјеве за усклађивањем. С обзиром на то да се МСФИ 9 односи на рачуноводствене политике класификације и вредновања портфеља Пензијског резервног фонда Републике Српске, започете су и одређене активности припреме за примјену истог. Значајнија промјена коју доноси МСФИ 9 подразумева утврђивање модела очекиваних губитака услед заступљености дужничких финансијских инструмената у портфељу Резервног фонда.

Друштво очекује усклађивање општег акта Правилника о контном оквиру и садржини рачуна за инвестиционе фондове („Сл. гласник

РС“, бр. 106/15, 105/17) са измјенама које носи поменути међународни стандард финансијског извјештавања. Сав процес усклађивања могао би имати значајнијег утицаја на класификацију финансијских инструмената, а вјероватно и одређени утицај и на вредновање имовине.

- Друштво управља овим ризиком на начин да је приступило анализи и састављању нацрта аката о класификацији и вредновању финансијске имовине и обрачуна губитака, као и утврђивању приступа моделирању праћења макроекономских индикатора и екстерних података у поменуте сврхе. Новом изазову усклађивања са стандардима одговориће се анализом новог приступа ризицима, рачуноводству, потребама прилагођавања ИТ система, као и контролама.

“Стар и мудар заслужују двоструко поштовање.”

Данска пословица

Фото: Сениша Пашалић

Инвестициона политика ПРЕФ-а у 2021. години и осврт на 2020. годину

У складу са регулативом, Друштво за управљање најмање годишње ревидира Инвестициону политику и циљеве Пензијског резервног фонда. Поред циљева који Резервни фонд жели остварити улагањем, Инвестиционом политиком су ближе одређена начела којих се Резервни фонд придржава приликом улагања: сигурност, диверзификација, ликвидност и профитабилност.

И током 2020. године реализоване су инвестиционе трансакције продаје. У протеклој години продато је шест (6) пакета акција у укупној вриједности од 3.168.676 КМ од којих акције емитента „Мира“ а.д. Приједор у висини 2.236.972 КМ јављањем на понуду за преузимање, док су акције преосталих емитената у висини од 931.705 КМ продате путем секундарног тржишта. Током 2020. године продајна трансакција је извршена и за 2000 обвезница Републике Српске ознаке RSBD-O05 у укупној вриједности од 2.143.447 КМ.

Дугорочна инвестициона политика Резервног фонда је конзервативна и преферира сигурна улагања, односно финансијске инструменте који улазе у категорију ниског ризика.

У протеклој години инвестирано је у дужничке и власничке финансијске инструменте. У складу

са инвестиционом политиком инвестирано је у обвезнице Републике Српске у вриједности од 2.994.837 КМ, док у муниципалне обвезнице Града Бања Лука, Општине Фоча и Шековића инвестирано је 1.651.825 КМ, те у трезорске записе Републике Српске ознаке RS20-T05 у висини 641.734 КМ.

Поред финансијских инструмената са сталним приходом као што су готовина, депозити, трезорски записи, државне и ентитетске обвезнице, муниципалне обвезнице, у сигурне инструменте спадају акције предузећа са интерним рејтингом који улази у сигурну зону (рејтинг AAA до BBB).

У току 2020. године у складу са начелом диверзификације, започети су процеси географске диверзификације ризика приликом инвестирања, те су на дан 31.12.2020. године, укупне инвестиције у хартије од вриједности емитената чије је сједиште изван БиХ, износиле 3.962.292 КМ или 1,8% имовине. Наиме, Резервни фонд поред обичних акција емитената са сједиштем изван Босне и Херцеговине, улагало у хартије од вриједности страних фондова те додатно вршило секторску реалокацију ризика, истовремено уважавајући и остала начела, а првенствено начело профитабилности.

Представљање Друштва за управљање

Пун назив: Друштво за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука

Скраћени назив: Друштво за управљање ПРЕФ-ом а.д. Бања Лука

Назив на енглеском језику: Republic of Srpska's Pension Reserve Fund Management Company

Вриједност основног капитала: 100.000 КМ

Датум регистрације у судском регистру: 11.11.2010. године

Датум уписа у Регистар код Комисије за хартије од вриједности РС: 09.12.2010.

Датум регистрације у Централном регистру хартија од вриједности: 17.12.2010.

Матични број: 11070329

Дјелатност: 66.30 - управљање фондовима

Адреса: Бана Милосављевића 8, 78.000 Бања Лука

Власничка структура: 100% Фонд ПИО Републике Српске

Број запослених: 9 запослених са пуним радним временом, један запослени на пола радног времена и једно лице на допунском раду

Овлаштени ревизор за 2020. годину: „ERNST & YOUNG” д.о.о. Сарајево

“Кад бих имао и сто година,
мој најбољи дан увијек би
био сутра.”

Пабло Неруда

Укратко о Друштву за управљање

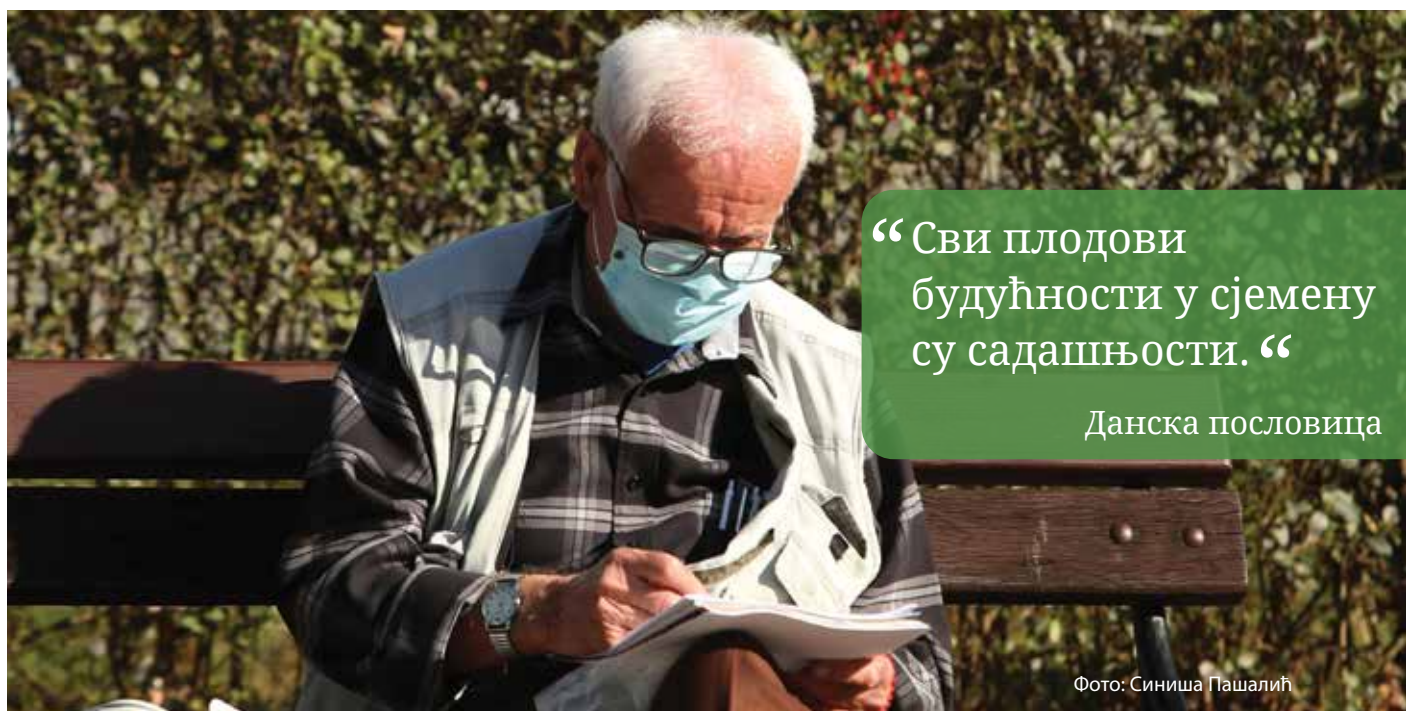
Пензијским резервним фондом Републике Српске управља Друштво за управљање. Друштво за управљање је основано у облику акционарског друштва, а у складу са Законом о Пензијском резервном фонду Републике Српске („Службени гласник РС“, број: 73/08/, 50/10, 102/12, 20/18 - у даљем тексту: Закон). Одлука о оснивању Друштва за управљање донесена је на сједници Управног одбора Фонда ПИО дана 15.06.2010. године (објављена у „Службеном гласнику Републике Српске“, број: 65/10), а исто је Окружни привредни суд Бања Лука дана 11.11.2010. године уписао у судски регистар. Сједиште Друштва за управљање је у Бањој Луци.

Основни циљ оснивања и пословања Друштва за управљање је управљање имовином ПРЕФ-а, с циљем очувања и повећања вриједности имовине ПРЕФ-а, како би се обезбиједила подршка дугорочној финансијској одрживости обавезног пензијског осигурања у Републици Српској. Односно, дјелатност Друштва за управљање је управљање ПРЕФ-ом и другом имовином коју му повјери Фонд ПИО на привремено управљање као и управљање другим пензијским фондовима основаним у складу са посебним законом.

Органи Друштва за управљање су Надзорни одбор и Управа. У складу са одредбама Закона,

након истека мандата Управе, Надзорни одбор је именовао Управу Друштва за управљање и то 2015. године, а затим 2020. године, на мандатни период од пет година. Надзорни одбор има пет чланова које именује Влада Републике Српске и то једног члана на приједлог оснивача, Фонда ПИО, једног члана предлаже већински репрезентативни синдикат организован на нивоу Републике Српске и три члана се бирају на основу јавног конкурса. Надзорни одбор у трећем сазиву именован је у јуну 2018. године на период од четири године.

Друштво за управљање ПРЕФ-ом управља искључиво у интересу ПРЕФ-а. Такође, Друштво за управљање обрачунава мјесечне извјештаје о нето вриједности имовине ПРЕФ-а, које потврђује Депозитар (Централни регистар хартија од вриједности). Мјесечни извјештаји о нето вриједности имовине ПРЕФ-а се објављују на интернет страницама Друштва за управљање (www.pref.rs.ba) и на интернет страницама Фонда ПИО РС (<http://www.fondpiors.org>). Организациона и кадровска структура Друштва за управљање је одређена Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Друштву.

“Сви плодови
будућности у сјемени
су садашњости.”

Данска пословица

Фото: Синиша Пашалић

Извјештај о пословању Надзорног одбора и извјештај о раду Управе

Надлежности Надзорног одбора Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука

У 2020. години, а на основу Рјешења Владе Републике Српске број: 04/1-012-2-1437/18 објављеном у „Службеном гласнику Републике Српске“, број: 53/18 и које је ступило на снагу 16.06.2018. године, функцију чланова Надзорног одбора Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука (у даљем тексту: Друштво за управљање) су обављали:

- Славиша Рисовић,
- Далибор Томаш,
- Сања Рашевић и
- Божана Радошевић.

У 2018. години, сходно одредбама члана 28. Закона о Пензијском резервном фонду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број: 73/08, 50/10, 120/12 и 20/18), чланови Надзорног одбора Славиша Рисовић и Далибор Томаш су именовани на основу јавног конкурса, а један члан је именован на приједлог већинског репрезентативног синдиката организованог на нивоу Републике Српске – Савез синдиката Републике Српске (Божана Радошевић), те је један члан именован на приједлог Фонда ПИО (Сања Рашевић). Предсједник Надзорног одбора је Сања Рашевић, а замјеник предсједника Далибор Томаш.

Надзорни одбор Друштва за управљање, између осталог:

- усваја Статут Друштва, уз претходну сагласност Владе Републике Српске,
- именује и разрјешава управу Друштва,
- врши надзор над усклађеношћу рада и финансијског пословања Друштва са одредбама Закона и других закона, и актима ПРЕФ-а и Друштва,

- даје мишљење о финансијском плану Друштва и инвестиционој политици и циљевима ПРЕФ-а,
- даје Скупштини ПРЕФ-а мишљење о годишњем извјештају о пословању Друштва и ПРЕФ-а, и приједлог за коришћење и расподјелу нето добити остварене пословањем ПРЕФ-а, са посебним ставом о могућностима обезбјеђења новчаних средстава у случају исплате оснивачу,
- даје сагласност Управи на приједлоге одлука које доноси Скупштина ПРЕФ-а у вези са емисијом акција и реструктурирањем ПРЕФ-а,
- даје сагласност на уговоре са лицима која пружају услуге ПРЕФ-у, при чему се такви уговори не могу закључивати на период дужи од три године,
- даје приједлог Скупштини ПРЕФ-а за избор ревизора и депозитара,
- закључује уговоре о раду са члановима Управе Друштва,
- доноси опште акте Друштва и правила пословања и
- даје сагласност на обављање значајних трансакција имовином ПРЕФ-а (трансакције преко 1.000.000 КМ) и даје сагласност на све уговоре Друштва за управљање чије вриједност прелази 10.000 КМ, итд.

Активности Надзорног одбора Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука у 2020. години

У току 2020. године, Надзорни одбор је одржао 13 сједница, а неке од поменутих су, у складу са епидемиолошком ситуацијом, одржане телефонским путем и коришћењем електронске поште. На предметним сједницама, Надзорни одбор је, поред усвајања записника са претходних сједница тог органа, доносио одлуке и акта из своје надлежности, и то:

1. Дана 23.01.2020. године, одржана је 28. сједница на којој су, осим усвајања Записника са претходне сједнице, разматрани Извјештаји о раду Управе Друштва за управљање за новембар и децембар 2019. године, те су донесене одлуке о усвајању истих. На поменутој сједници, Надзорном одбору дата је Информација о Одлуци Управе Друштва број: УП-57-1/19 о признавању дијела негативних ревалоризационих резерви на основу теста умањења, која је примљена на знање, а донесене су и одлуке о усвајању Извјештаја о извршеном попису имовине и обавеза у Друштву за управљање ПРЕФ-ом и ПРЕФ-а на дан 31.12.2019. године, о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – куповина обвезница емитента Република Српска, о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – продаја обвезница емитента Република Српска, о усвајању Извјештаја о преузетим и покренутим судским поступцима у којима је ПРЕФ тужилац, тужени, предлагач односно повјерилац у ликвидационом/стечајном поступку и Одлука о давању овлашћења председнику Надзорног одбора за потписивање Анекса уговора о раду са члановима Управе. У оквиру тачке разно развила се дискусија о тржишту новца.
2. Дана 16.04.2020. године, одржана је 29. сједница и то телефонским путем и коришћењем електронске поште, а на истој су, осим усвајања Записника са претходне сједнице, разматрани ревидирани финансијски извјештаји Друштва за управљање и ПРЕФ-а, са Извјештајем и мишљењем независног ревизора, те су дата мишљења о предметним извјештајима за 2019. годину, као и Извјештај о пословању Друштва за управљање и ПРЕФ-а, те су, такође, дата мишљења о истом. На овој сједници донесене су одлуке о сазивању редовне сједнице Скупштине ПРЕФ-а, о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – продаја акција емитента „Мира” а.д. Приједор и о давању сагласности Управи Друштва за инвестирање у иностранство. Даље, по питању Извјештаја о раду Управе Друштва за управљање, исти су разматрани за јануар и фебруар 2020. године, те су донесене одлуке о усвајању поменутих извјештаја. Такође, усвојен је Извјештај о ризицима за 2019. годину, те је примљена к знању Информација о статусу стечене имовине у поступку ликвидације над привредним друштвом ВП „Семберија” а.д Бијељина.
3. Дана 03.06.2020. године, одржана је 30. сједница, на којој су, након усвајања Записника са прошле сједнице, разматрани извјештаји Управе и донесене су одлуке о усвајању истих и то одлуке о усвајању извјештаја о раду Управе Друштва за управљање за март 2020. године и за април 2020. године.
4. Дана 02.07.2020. године, одржана је 31. сједница и то телефонским путем и коришћењем електронске поште, на којој је усвојен Записник са претходне сједнице, те је разматран Извјештај о раду Управе Друштва за управљање за мај 2020. године и донесена је Одлука о усвајању истог. Такође, донесена је Одлука о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – куповина обвезница емитента Град Бања Лука и Одлука о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – куповина обвезница емитента Републике Српске.
5. Дана 20.07.2020. године, одржана је 32. сједница, и то телефонским путем и коришћењем електронске поште, на којој је осим Записника са претходне сједнице, донесена Одлука о утврђивању услова, стандарда и критеријума за избор и именовање два члана Управе Друштва за управљање (извршних директора) и расписивању јавног конкурса за избор два члана Управе, а у вези с тим донесена је и Одлука о избору и именовању Комисије за спровођење јавног конкурса за избор и именовање два члана Управе Друштва за управљање. Такође, на овој сједници Управе донесена је Одлука о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – продаја акција емитената Индустријске плантаже а.д. Бања Лука, Пословна зона а.д. Бања Лука и Водовод а.д. Бања Лука.
6. Дана 28.08.2020. године, одржана је 33. сједница, на којој је, након усвајања Записника са претходне сједнице, разматран Приједлог ранг-листе кандидата за избор и именовање два члана Управе Друштва за управљање, такође, у вези са истим, разматрани су приједлози и донесена су рјешење о именовању чланова Управе Друштва за управљање, и то за извршног директора за инвестиционе послове и извршног директора за рачуноводство, опште послове и развој.
7. Дана 10.09.2020. године, одржана је 34. сједница, на којој је усвојен Записник са 33. сједнице, те су након тога разматрани бројни извјештаји и донесене су одлуке о усвајању истих, и то одлуке о усвајању

- извјештаја о раду Управе за јун и за јул 2020. године, а затим и Одлука о усвајању Извјештаја о преузетим и покренутим судским поступцима у којима је ПРЕФ тужилац, тужени, предлагач односно повјерилац у ликвидационом/стечајном поступку. На истој сједници, Управи Друштва за управљање је дата сагласност на приједлог одлуке о повећању основног капитала ПРЕФ-а по основу нових улога Оснивача, петом емисијом акција, без израде проспекта, те је донесена Одлука о давању сагласности Управи Друштва за инвестирање у иностранство. Даље, на предметној сједници, донесен је Правилник о заштити од пожара у Друштву за управљање, те су примљене на знање одређене информације, и то информације о Закључку о примјени Одлуке о критеријумима за депоновање слободних новчаних средстава, о финансијским извјештајима Друштва за управљање и ПРЕФ-а, о поступку јавне набавке услуге обављања послова законске ревизије финансијских извјештаја Друштва за управљање и ПРЕФ-а, те информација о статусу стечене имовине у поступку ликвидације над привредним друштвом ВП „Семберија” а.д. Бијељина.
8. Дана 15.09.2020. године, одржана је 35. сједница, и то телефонским путем и коришћењем електронске поште, на којој су се утврђивали приједлози за избор ревизора финансијских извјештаја ПРЕФ-а и Друштва за управљање, за 2020. и 2021. годину, те је донесена је Одлука о сазивању ванредне сједнице Скупштине ПРЕФ-а. На поменутој сједници, донесена је и Одлука о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције - продаја акција емитената Индустријске плантаже а.д. Бања Лука, Пословна зона а.д. Бања Лука и Водовод а.д. Бања Лука.
9. Дана 14.10.2020. године, одржана је 36. сједница, на којој су усвојена два записника са претходне двије сједнице, а након тога је донесена Одлука о усвајању Извјештаја о раду Управе Друштва за управљање за август 2020. године. Потом је услиједило разматрање приједлога и доношење одлука, и то Одлуке о давању сагласности Управи Друштва на Одлуку о избору лица за наступ на иностраним тржиштима валута за потребе ПРЕФ-а и Одлуке о давању сагласности Управи Друштва на Одлуку о куповини акција емитената листираних на иностраним тржиштима капитала.
10. Дана 03.11.2020. године, одржана је 37. сједница телефонским путем и коришћењем

електронске поште, на којој је усвојен Записник са 36. сједнице и донесена је Одлука о усвајању Извјештаја о раду Управе Друштва за управљање за септембар 2020. године, а потом је донесена и Одлука о давању сагласности Управи Друштва на Одлуку о избору најповољнијег понуђача.

11. Дана 28.11.2020. године, одржана је 38. сједница, телефонским путем и коришћењем електронске поште, а на истој су, након усвајања Записника са 37. сједнице, донесене и бројне одлуке, и то Одлука о усвајању Извјештаја о раду Управе Друштва за управљање за октобар 2020. године, Одлука о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – продаја акција емитента Водовод а.д. Бања Лука и Одлука о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – куповина обвезница емитента Република Српска.
12. Дана 16.12.2020. године, одржана је 39. сједница, и то телефонским путем и коришћењем електронске поште, а на истој је осим усвајања Записника са претходне сједнице, услиједило и давање позитивног мишљења на приједлог Инвестиционе политике и циљева ПРЕФ-а за 2021. годину и на Финансијски план Друштва за управљање за 2021. годину. Такође, на овој сједници, усвојена су Правила пословања Друштва за управљање и Правилник о канцеларијском пословању у Друштву за управљање, а донесене су и одлуке о сазивању ванредне сједнице Скупштине ПРЕФ-а и о давању сагласности на Одлуку о депоновању слободних новчаних средстава Друштва за управљање и потписивање уговора о ороченом депозиту емитента Републике Српске.
13. Дана 28.12.2020. године, одржана је 40. сједница, и то телефонским путем и коришћењем електронске поште, на којој је усвојен Записник са 39. сједнице а након усвајања истог је услиједило разматрање приједлога и доношење Одлуке о давању сагласности Управи Друштва за обављање значајне трансакције – куповина обвезница емитента Република Српска.

Извјештај о раду Управе Друштва за управљање

Надлежности Управе Друштва за управљање

Надлежности Управе Друштва за управљање уређене су Законом о Пензијском резервном фонду Републике Српске а.д. Бања Лука (ПРЕФ),

Статутом Друштва за управљање ПРЕФ-ом и Статутом ПРЕФ-а. Управа Друштва за управљање заступа Друштво за управљање и ПРЕФ, те између осталог:

- организује и води послове и одговорна је за доношење и извршавање свих одлука из своје надлежности,
- заступа Друштво за управљање и ПРЕФ, те стара се и одговара за законитост рада Друштва за управљање,
- закључује уговоре које Друштво за управљање склапа у име и за рачун ПРЕФ-а,
- најмање једном годишње врши ревизију инвестиционе политике и циљева и по потреби предлаже њихове измјене и допуне,
- мјесечно извјештава Надзорни одбор о свом раду,
- предлаже и надзире извршење финансијског плана пословања,
- припрема полугодишње и годишње рачуноводствене извјештаје, извјештаје о пословању Друштва за управљање и ПРЕФ-а,
- утврђује приједлоге о расподјели добити и покрићу губитака Друштва за управљање и ПРЕФ-а,
- предлаже Надзорном одбору правила пословања,
- предлаже Надзорном одбору инвестиционе одлуке, те одлуке које се тичу обезбјеђења материјално-техничких услова пословања Друштва за управљање,
- обавља и друге послове у складу са законом.

Чланови Управе Друштва за управљање су:

1. Др Милош Грујић, директор,
2. Др Саша Стевановић, извршни директор Сектора за инвестиционе послове,
3. Мр Љиљана Амићић - Глигорић, извршни директор Сектора за рачуноводство, опште послове и развој.

Управа Друштва за управљање је именована 27.08.2015. године, и то: за директора Дарко Лакић, за извршног директора Сектора за рачуноводство, опште послове и развој Гордана Дробњак и за извршног директора Сектора за инвестиционе послове Саша Стевановић. Рјешења о наведеним именовањима су објављена у „Службеном гласнику Републике Српске“, број 71/15.

Након споразумног престанка радног односа и донесеног рјешења о разрјешењу члана Управе Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука, извршног директора Гордана Дробњак, те након спроведене процедуре јавног конкурса, дана 01.08.2017. године, за извршног директора Сектора за рачуноводство, опште послове и развој је именована Љиљана Амићић – Глигорић,

са мандатом у трајању као и тадашњим члановима Управе Друштва за управљање, тј. до 02.09.2020. године. Рјешење о том именовању је објављено у „Службеном гласнику Републике Српске“, број 74/17 и ступило је на снагу дана 08.08.2017. године.

Након споразумног престанка радног односа и донесеног рјешења о разрјешењу члана Управе Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука, директора Дарко Лакића, те након спроведене процедуре јавног конкурса, дана 18.10.2018. године за директора Друштва је именован Милош Грујић, са мандатом у трајању од пет година. Рјешење о том именовању је објављено у „Службеном гласнику Републике Српске“, број: 98/18 и ступило је на снагу дана 23.10.2018. године.

Посљедње именовање било је 2020. године, након спроведене процедуре јавног конкурса, те је за извршног директора Сектора за рачуноводство, опште послове и развој именована Љиљана Амићић – Глигорић, а за извршног директора Сектора за инвестиционе послове, именован је Саша Стевановић, и то обоје са мандатом од пет година почевши од дана 02.09.2020. године. Рјешење о тим именовањима објављено је у „Службеном гласнику Републике Српске“, број: 86/20.

Активности Управе Друштва за управљање у 2020. години

Рад Управе је дефинисан Пословником о раду Управе Друштва за управљање и он се прије свега одвијао кроз сједнице.

У току 2020. године је одржано 55 сједница Управе, на којима је Управа доносила акта из своје надлежности дефинисана Законом, Статутом Друштва за управљање, позитивним законским прописима и интерним актима. Сједницама Управе је предсједавао Милош Грујић.

На сједницама Управа је, поред устаљених и уобичајених одлука (усвајање записника са својих сједница, утврђивање нето вриједности средстава ПРЕФ-а за претходни мјесец, утврђивање извјештаја о раду Управе за претходни мјесец), усвојила:

- Закључак о извршеној ревизији Инвестиционе политике и циљева Пензијског резервног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука за 2020. годину;
- Инвестициону политику и циљеве Пензијског резервног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука за 2021. годину;

- Финансијски план Друштва за управљање за 2021. годину, са Планом набавки Друштва за управљање за 2021. годину и Планом и програмом едукације запослених у Друштву за управљање за 2021. годину;
- Одлуку о депоновању слободних новчаних средстава Друштва за управљање ПРЕФ-ом;
- Одлуке о утврђивању годишњих обрачуна Пензијског резервног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука и Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука за 2019. годину, уз достављање истих Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге а.д. Бања Лука;
- Приједлоге одлука о расподјели остварене нето добити Пензијског резервног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука и Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука за 2019. годину;
- Одлуке о утврђивању полугодишњих обрачуна Пензијског резервног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука и Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука за 2020. годину, уз достављање истих Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге а.д. Бања Лука;
- Одлуку о признавању дијела негативних ревалоризационих резерви на основу теста умањења;
- пуномоћи и упутства за гласање на 23 скупштине акционара емитената из портфеља ПРЕФ-а;
- одлуке о усвајању 134 писаних гласања на скупштинама акционара емитената из портфеља ПРЕФ-а;
- У току 2020. године, укупно је на продају понуђено 345 пакета акција од чега је реализовано/продато шест пакета акција;
- 11 одлука које су се односиле на куповину хартија од вриједности - обвезница чији је емитент Република Српска и хартија од вриједности у иностранству
- 161 одлуку и рјешења који су се односили на покретање поступака јавних набавки или избором најповољнијих понуђача, у складу са Планом набавки за 2020. годину, а с циљем успјешног пословања и обављања редовних активности Друштва за управљање и ПРЕФ-а;
- 2 одлуке, рјешења и закључака у вези са управљањем људским ресурсима у Друштву за управљање (укључујући и рјешења о коришћењу годишњих одмора);
- 6 одлука о прихватању извештаја интерне контроле, као и поступање у складу са налазима исте;
- 9 одлука о прихватањима осталих извјештаја (аналитичара ризика, извјештаја о реализацији инвестиционих одлука, извјештаја о судским споровима);
- једну одлуку о предузимању неопходних радњи за заштиту имовине ПРЕФ-а (слање захтјева за откуп акција, жалбе и сл.);
- 14 одлука о донацијама;
- остала акта у складу са овлашћењима.

Одржани су састанци са заинтересованим купцима/менаџментом/акционарима и представницима емитената из портфеља ПРЕФ-а, те представницима домаћих и иностраних инвеститора у погледу потенцијалних улагања.

У наредној табели дат је преглед активности Управе Друштва за управљање у току 2020. године:

Табела 24 - Активности Управе Друштва на сједницама у 2020. години

Опис	Број
Број сједница Управе Друштва за управљање	55
Укупан број тачака дневног реда које су разматране на сједницама	470
Број пуномоћи и упутстава за гласање у скупштинама акционара	23
Број одлука о усвајању писаних гласања на скупштинама акционара	134
Број одлука и рјешења који се односе на јавне набавке	161
Број одлука које се односе на продају акција	8
Број пакета акција за које су донесене одлуке о продаји хартија од вриједности из портфеља ПРЕФ-а	345
Број усвојених извјештаја и закључака поводом интерне контроле	6
Број усвојених осталих извјештаја	9
Број одлука које се односе на куповину хартија од вриједности	11
Број одлука и закључака о предузимању неопходних радњи за заштиту имовине ПРЕФ-а (слање захтјева за откуп акција, жалбе и сл.)	1
Број одлука, рјешења и закључака које се односе на радне односе	2
Број одлука о донацијама	14
Број одржаних састанака с различитим заинтересованим странама	20

Тим Друштва за управљање

Организациона структура

У складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, сва радна мјеста у Друштву за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука (у даљем тексту: Друштво за управљање) су попуњена према прописаним условима. Као и до сада, Друштво за управљање је и у 2020. години, као послодавац, у потпуности поштовало и примјењивало све позитивне законске прописе који дефинишу област радног права. Правилник о раду у Друштву за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука донесен је крајем 2017. године, након чега је измијењен у 2018. и 2019. години. У том погледу разматрају се могућности на предузимању даљих корака и активности с циљем унапређења регулативе у датој области водећи рачуна о актуелним правним прописима и постојећој пракси.

У 2020. години у Друштву за управљање није дошло до промјене у организационој структури.

Друштво за управљање је организовано на следећи начин:

- Надзорни одбор Друштва за управљање, кога чини пет чланова;
- Управа Друштва за управљање, коју чини директор Друштва и два извршна директора;
- Одјељење интерне контроле тренутно има једног запосленог интерног контролора и оно је независно од сектора у свом раду;
- Сектор за инвестиционе послове, којим руководи извршни директор за инвестиционе послове, а који има три извршиоца и то: инвестиционог менаџера, аналитичара ризика и стручног сарадника за корпоративне послове;
- Сектор за рачуноводство, опште послове и развој, којим руководи извршни директор за рачуноводство, опште послове и развој послове, а који има четири извршиоца и то: рачуновођу, пословног секретара, стручног сарадника за правне послове и информатичара.

Графикон 9 - Организациона структура у Друштву за управљање

Образовна структура

У току 2020. године, у Друштву за управљање су сви запослени имали најмање високу стручну спрему, два запослена стручно звање магистра, један звање мастера, док су два запослена у поступку стицања звања магистра/мастера, те су два запослена стекла звање доктора економских наука. Друштво за управљање је један од ријетких послодаваца који могу истаћи да су сви запослени високообразовани, и да ће у

наредним годинама велика већина запослених имати и звање магистра/мастера, чиме ће наставити да се даље истиче и у овом сегменту. Како је област пословања изузетно комплексна и промјењива област економије, константно едуковање запослених је неопходно, о чему унутар Друштва за управљање постоји широко развијена свијест и култура континуираног образовања.

Полна структура запослених у Друштву за управљање је шест мушкараца и пет жена.

Образовна структура запослених у Друштву за управљање

Опис	Број запослених	У % од укупног броја
висока стручна спрема	4	36,36%
висока стручна спрема на магистарским/мастер студијама	2	18,17%
магистар/мастер	3	27,27%
доктор наука	2	18,17%
Укупно:	11	100%

Додатне квалификације

Сматрамо значајним нагласити да запослени, поред високог образовања, посједују значајно радно искуство и континуирано стичу додатне лиценце и сертификате. На крају 2020. године, додатне лиценце запослених су:

- инвестициони менаџер (седам запослених),
- Financial Risk Manager-FRM® (један запослени),
- овлашћени рачуновођа (пет запослених),
- овлашћени процјенитељ (шест запослених),
- брокер (три запослена),
- инвестициони савјетник (један запослени),
- форензички рачуновођа (један запослени),

- правосудни испит (један запослени),
- судски вјештак економске струке (четири запослена),
- интерни ревизор (три запослена),
- сертификат за оцјену квалитета рада интерних ревизора (један запослени) и
- сертификат за координатора за финансијско управљање и контролу издат од стране CRO CERT BH (један запослени).

Планом едукација Друштва за управљање за 2021. годину предвиђене су континуиране едукације запослених у разним областима из дјелокруга пословања Друштва за управљање. Спровођење едукација је планирано кроз учешћа на домаћим и иностраним научним и стручним конференцијама, семинарима, савјетовањима и другим видовима едукације.

Извршење Финансијског плана Друштва

Друштво за управљање се финансира из накнаде за управљање ПРЕФ-ом.

Према постојећим одредбама Закона, висина накнаде за управљање ПРЕФ-ом утврђује се на основу финансијског плана и извјештаја о пословним резултатима ПРЕФ-а, које усваја Управни одбор Фонда ПИО, у улози Скупштине ПРЕФ-а. Критеријуми за утврђивање накнаде посебним актом доноси Влада Републике Српске.

Одлуком Владе Републике Српске о накнади за управљање („Службени гласник РС, број 53/18“) утврђена је провизија у висини 0,42% просјечне годишње нето вриједности имовине ПРЕФ-а умањене за „некорпоратизована лица“. Законом је утврђено да максимални износ годишње накнаде не може бити већи од 0,5% просјечне годишње нето вриједности имовине ПРЕФ-а.

Основне претпоставке Финансијског плана Друштва за 2020. годину су:

- Да је накнада за управљање у 2020. години планирана на бази процјене да ће просјечна нето вриједност имовине ПРЕФ-а у току 2020. године износити 220.000.000 КМ, а просјечна основица за обрачун провизије износити 191.500.000 КМ. Наведена претпоставка је изведена из посматрања трендова кретања нето вриједности имовине ПРЕФ-а у периоду посљедњих годину дана, узевши у обзир да

је од новембра 2018. до октобра 2019. године просјек износио 227,8 милиона КМ, те да је исти коригован за око 3% због могућих кретања цијена на Бањалучкој берзи и умањен за вриједност „некорпоратизованих лица“.

- Да су пројектовани приходи од донација у нивоу од 22.800,00 КМ, а који се односе на чињеницу да Друштво за управљање користи пословне просторије без накнаде, тако да се наведени приходи анулирају са трошковима закупнине пословних просторија који су процијењени у истом износу, те се на овај начин врши њихово објелодањивање у складу са МРС 20 „Рачуноводство државних давања и објелодањивање државне помоћи“.

Друштво је у току 2020. године остварило добит у висини од 208.054 КМ и у односу на 2019. годину када је износила 176.336 КМ, добит је већа за 18%.

Планирани и остварени приходи

У протеклој години Друштво је остварило укупне приходе у висини од 889.619 КМ, који су већи за 6% у односу на планиране за 2020. годину, док у односу на реализоване у 2019. години су нижи за 1%.

Табела 25 - Планирани и реализовани приходи у 2020. години

Опис планираних прихода	План 2020.	Реализација 2020.	Реализација 2019.	Реализација 2020/План 2020.	Реализација 2020/Реализација 2019.	Учешће
Приход од продаје услуга управљања	810.455	869.509	845.451	107	103	98
Приходи од донација (закуп)	22.800	17.339	29.138	76	60	2
Остали приходи (камате на депозите и др.)	7.000	2.770	10.347	40	27	
Добици по основу продаје	-	-	13.252	-	-	-
Приходи од укидања неискоришћених резервисања	-	-	812	-	-	-
УКУПНО	840.255	889.619	899.001	106	99	100

Приходи од провизија по основу управљања ПРЕФ-ом износе 869.509 КМ и већи су за 7% у односу на планиране, и за 3% су већи у односу на реализоване у 2019. години. Ови приходи учествују са 98% у структури укупних прихода.

Приходи од донација, који се у складу са Међународним рачуноводственим стандардом МРС 20 – рачуноводствено обухватање државних давања и објелодањивање државне помоћи, објелодањују и анулирају са трошковима на које се односи донација у виду коришћења пословног простора, процијењени су на основу јавних информација и околности и пословног амбијента у току 2020. године проузрокованим „COVID 19” и значајније су нижи у односу на 2019. годину и у односу на планиране.

Приходи по основу камате на орочене депозите Друштва за управљање нижи су у односу на планиране за 2020. годину за 60%, и у односу на реализоване у 2019. години нижи су за 73%.

Планирани и остварени расходи Друштва за управљање

Укупни трошкови Друштва за управљање за 2020. годину износе 654.255 КМ, и нижи су у односу на планиране за 2020. годину за 19%, а у односу на 2019. годину нижи су за 6%.

У укупној структури трошкова, највеће учешће имају трошкови бруто зарада запослених са учешћем од 61%. Они су нижи за 8% у односу на планиране за 2020. годину и 2% у односу на 2019. годину. По основу потписаног Уговора о организовању пензијског плана са Друштвом за управљање Европским добровољним пензијским фондом, свим запосленим по основу једнаких услова за чланство, мјесечно је уплаћиван допринос на индивидуални рачун запосленог. Износ доприноса за 2020. годину на терет Друштва, износио је 5.400 КМ, док се исто толико односило на учешће запослених у Пензијском плану.

Мотив за организовање Пензијског плана Друштво је нашло у пореским олакшицама, али и као суоснивач у корпоративној друштвеној одговорности.

**Табела 26 - Планирани и реализовани трошкови Друштва
у 2020. години с индекси**

Назив трошка	План 2020.	Реали- зација 2020.	Реали- зација 2019.	Реализација 2020/План 2020.	Реализација 2020/ Реализација 2019.	Учешће
2	3	4	5	7(4/3)*100	8(4/5)*100	9
Трошкови бруто зарада запослених и бруто накнада за допунски рад	432.406	397.781	405.242	92	98	60,80%
Трошкови бруто накнада члановима надзорног одбора	41.791	33.730	33.831	81	100	4,84%
Остале накнаде трошкова запосленима (топли оброк, регрес, помоћ)	31.388	27.259	24.688	87	110	3,53%
Трошкови амортизације	33.000	25.917	27.376	79	95	3,92%
Трошкови резервисања за јубиларне награде и отпремнине	3.000	747	12.138	25	6	1,74%
Трошкови режијског материјала	8.800	6.558	5.709	75	115	0,82%
Трошкови горива и енергије	16.600	7.036	11.136	42	63	1,59%
Укупни трошкови службених путовања	14.500	932	5.804	6	16	0,83%
Трошкови транспортних услуга	14.500	10.156	10.037	70	101	1,44%
Трошкови услуга одржавања	6.000	2.466	3.543	41	70	0,51%
Трошкови закупа	58.480	52.602	63.541	90	83	9,09%
Трошкови непроизводних услуга (нотар, ревизија, чишћење, здравств. услуге, консултантске услуге, едукација, АПИФ, услуге дигитализације архиве, итд.)	53.140	16.709	29.773	31	56	4,26%
Трошкови рекламе и пропаганде	6.000	2.992	2.421	50	124	0,35%
Трошкови репрезентације	14.800	5.369	7.236	36	74	1,04%
Трошкови премија осигурања	22.050	19.930	20.345	90	98	2,91%
Трошкови платног промета	2.200	976	1.371	44	71	0,20%
Трошкови пореза	7.000	6.584	6.477	94	102	0,93%
Трошкови доприноса	1.600	3.106	770	194	403	0,11%
Трошкови осталих услуга	5.100	3.423	3.137	67	109	0,45%
Трошкови чланарина	1.000	867	643	87	135	0,09%
Остали нематеријални трошкови и издаци за хуманитарне, здравствене, и друге намјене	38.600	28.971	22.701	75	128	3,25%
Расходи на основу расходовања основних средстава, грешака из ранијих година и негативне курсне разлике	1.000	142	931	14	15	0,13%
УКУПНО	812.955	654.255	698.850	80	94	100%

Сви запослени у Друштву за управљање су најмање високообразовани, од тога два доктора наука, три магистра/мастера, два запослена у поступку стицања звања магистра или мастера. Такође, сви запослени посједују радно искуство или додатне сертификате које носе назив инвестициони менаџер (седам запослених), инвестициони савјетник (један запослени), овлашћени рачуновођа (пет запослених), форензички рачуновођа (један запослени), овлашћени процјенитељ (шест запослених), брокер (три запослена), Financial risk manager (FRM) један запослени, интерни ревизор (три запослена), судски вјештак економске струке (четири запослена), сертификат за оцјену квалитета рада интерних ревизора (један запослени) и сертификат за координатора за финансијско управљање и контролу издат од стране CRO CERT ВН.

Просјечна плата исплаћена запосленом у Друштву за управљање је износила 1.502 КМ са минулим радом (искључујући чланове Управе). Плате за чланове Управе, износиле су 2.700 КМ за директора и 2.500 КМ за извршне директоре. Друштво не исплаћује накнаде запосленима за зимницу, огрев, нити тринаесту плату, или додатне накнаде (Божих, Ускрс, 8. март), као ни накнаду трошкова превоза, изузев могућности једнократне исплате увећања плате по основу додатног степена ангажованости, што је прописано Правилником о раду. Члановима Управе нису планиране и исплаћиване накнаде по основу топлог оброка, регреса и било које друге накнаде. У марту 2020. године, услед наступања ванредних околности изазваних пандемијом, сви запослени, као и чланови Управе и чланови Надзорног одбора су учествовали у уплатама у Фонд солидарности у складу с препоруком.

Трошак амортизације за 2020. годину нижи је у односу на планиране трошкове, и нешто нижи у односу на 2019. годину. Овај трошак у најзначајнијем постотку се односи на трошак по основу амортизације два сервера и путничка аутомобила који су у власништву Друштва, чија амортизација у укупним трошковима учествује са 66%. Трошкови резервисања за отпремнине и јубиларне награде на дан 31.12.2020. године износе 747 КМ. Специфичност планирања ових трошкова је у томе што приликом израде Финансијског плана није могуће предвидјети измјене у структури запослених нити друге претпоставке које ће овлашћени актуар узети у обзир приликом процјене на дан извјештавања.

Укупни трошкови канцеларијског, режијског материјала, горива и енергије у 2020. години реализовани су у нижем износу у односу на планиране износе.

Због великог броја скупштина акционара и природе дјелатности коју Друштво за управљање обавља и потребе за активним учествовањем у корпоративном управљању преко скупштина акционара, сваке године се планира одређени ниво трошкова неопходних за службена путовања. Поред тога, она су потребна и због бројних судских спорова и рочишта по истим, које је Друштво за управљање покренуло због заштите интереса и имовине ПРЕФ-а. Трошкови дневница путовања се исплаћују у складу са Уредбом о накнадама за службена путовања у земљи и иностранству за запослене у јавном сектору Републике Српске (Службени гласник РС, број: 73/10). Ове трошкове Друштво сваке године планира у складу са начелом опрезности, због чега они могу на крају године одступати од планираних износа. У току 2020. године ови трошкови су били на минимуму, с обзиром на околности узроковане епидемиолошком ситуацијом.

Реализовани трошкови транспортних услуга у Друштву за 2020. годину нижи су у односу на планиране, а у нивоу реализованих у току 2019. године. У ове трошкове улазе прије свега трошкови телефона, интернета и трошкови поштанских пошиљки.

Процијењени трошкови закупа пословних просторија односе се на простор које Друштво користи у складу са Одлуком Владе Републике Српске. Друштво је, у складу са одредбама МРС 20 “Рачуноводство државних давања и објелодањивање државне помоћи”, признало приходе од 17.339 КМ по основу фер вриједности накнаде за закуп, што се чинило и претходних година. Процјена на дан 31.12.2020. године резултовала је нижим износима него за годину раније због промјене у тржишним кретањима цијене закупа.

У оквиру поменутих трошкова је трошак оперативног закупа које Друштво има по основу изнајмљивања рачуноводственог софтвера који се, након потписивања уговора са изабраним понуђачем у марту 2019. године, користи за потребе ПРЕФ-а и Друштва. Друштво за потребе канцеларијског пословања, као и због економичности и предности услуга одржавања, определијело се за изнајмљивање принтера.

Трошкови непроизводних услуга су остварени на нешто нижем нивоу од планираних износа. У трошкове непроизводних услуга спадају и: трошкови услуга чишћења пословних просторија, трошкови ревизије финансијских извјештаја, трошкови здравствених услуга (систематски преглед радника) и други трошкови непроизводних услуга.

Укупни реализовани трошкови репрезентације, јубиларних прослава, рекламе и пропаганде су током 2020. године мањи од планираних. Као и до сада значајан дио трошкова се односи на трошкове израде и штампања годишњег извјештаја, којег Друштво за управљање дистрибуира емитентима из свог портфеља, али и ширем пословном окружењу.

И у току 2020. године закључена је полиса осигурања од одговорности, Д&О (Directors and officers) осигурање, које представља стандардно осигурање за финансијске институције. Ово осигурање је постало стандардно осигурање за велике компаније и финансијске институције и представља ослонац у процесу управљања и одлучивања, на начин да ризик доношења одређених одлука чини лакшим. Покрива и трошкове одбране неоснованих одштетних захтјева, те штити билансе Друштва за управљање и ПРЕФ-а. Трошкови премије осигурања се односе на каско осигурање за возила, као и обавезно осигурање радника и осигурање возила.

Друштво сваке године планира и реализује донације зарад друштвено-одговорног понашања и помоћи за хуманитарне намјене удружењима, организацијама и појединцима. И у току 2020. године Друштво је имало издатке по основу пружања помоћи Удружењу пензионера Републике Српске, донације двије гарнитуре фигура за вањски шах Граду Бијељина уз осталу опрему, а поред тога и Граду Бањалука финализирано опремање једног вањског шаховског терена. Такође, реализована је и донација синдикалној организацији Фонда ПИО РС, Дому пензионера Бањалука, Удружењу цивилних инвалида – жртава рата Града Бањалука, те учествовања у оквиру акције „С љубављу храбрим срцима“. Поред наведених, одређену финансијску помоћ Друштво је пружило и Удружењу за помоћ лицима с аутизмом „Дјеца свјетлости“, те Удружењу глувих и наглувих особа регије Бијељина, Атлетском клубу инвалида „Врбас“, Хуманитарној организацији „Партнер“ и другима.

На састанку код премијера Радована Вишковића

Приносни, финансијски и имовински положај

Приносни положај Друштва за управљање

Структура финансијског резултата

Друштво је у 2020. години остварило нето добит у висини од 208.054 КМ, која је за 18% већа у односу на остварену у 2019. години.

Успјешност у обављању основне дјелатности исказана је и резултатом редовне активности, који на крају извјештајног периода износи 251.608 КМ и већи је за 26% у односу на остварени у 2019. години.

Табела 27 - Структура финансијског резултата Друштва за управљање

Ред. бр.	Опис	2018	2019	2020
1	Пословни резултат (ЕВИТ)	133.849	189.267	248.870
2	Резултат финансирања	318	10.347	2.738
3	Резултат редовне активности (1+2)	134.167	199.614	251.608
4	Резултат осталих прихода и расхода	-14.675	537	-16.244
5	Бруто резултат (ЕВТ) (3+4)	119.492	200.151	235.364
6	Порез из добитка	15.100	23.815	27.310
7	Нето добитак / укупан губитак (5+/-6)	104.392	176.336	208.054

Стопа нето приноса на ангажовану имовину у 2020. години на нивоу је остварене у 2019. и износи 12,72%, као и стопа нето приноса на

сопствени капитал, која на крају извјештајног периода износи 13,27%.

Табела 28 - Рентабилност имовине и капитала

Опис	2018.	2019.	2020.
1) Нето добит	104.392	176.336	208.054
2) Расходи финансирања	0	0	32
Свега 1+2	104.392	176.336	208.086
Просјечна укупна имовина	1.300.346	1.434.757	1.636.440
Стопа приноса на укупну имовину ROA	8,03%	12,29%	12,72%
Просјечан сопствени капитал	1.235.503	1.375.867	1.568.062
Стопа приноса на сопствени капитал ROE	8,45%	12,82%	13,27%

Финансијски положај Друштва за управљање

Финансијска стабилност и финансијска равнотежа Друштва за управљање помјерена је ка трајним и дугорочним изворима средстава. У висини разлике између трајног капитала и дугорочно везане имовине, краткорочна имовина је финансирана дугорочним изворима од

којих је у Друштву првенствено заступљен капитал.

Коефицијент ликвидности имао је раст, а и коефицијент финансијске стабилности је порастао са 0,06 на 0,33. Разлог за повећање коефицијента стабилности је раст сталне имовине са 90.356 КМ колико је износила на крају 2019. године на 571.137 КМ на концу протекле године, услед повећања дугорочних финансијских пласмана.

Табела 29 - Коефицијенти финансијске стабилности Друштва за управљање

Опис	2018.	2019.	2020.
Готовина	481.368	204.305	294.976
Краткорочна потраживања	276.966	722.323	861.680
Готовина и краткорочна потраживања (1+2)	758.334	926.628	1.156.656
Краткорочне обавезе	26.486	31.824	33.372
Коефицијент ликвидности (3/4)	28,63	29,12	34,66
Нето обртни фонд 3-4	731.848	894.804	1.123.284
Стална имовина	564.788	90.356	571.137
Капитал	1.287.699	1.464.035	1.672.089
Дугорочне обавезе			
Дугорочна резервисања	24.064	35.405	36.152
Трајни и дугорочни капитал (8 до 10)	1.311.763	1.499.440	1.708.241
Коефицијент финансијске стабилности (7/11)	0,43	0,06	0,33

Друштво за управљање се доминантно финансира из сопственог капитала. Учешће капитала у пасиви (умањеној за резервисања) у 2020. години износи 98.04%, док учешће дугова у пасиви износи 1,96%. Структура задужености је иста као и у протекле три године.

Друштво нема позајмљених извора финансирања на које се плаћа камата, нити дугорочних дугова.

Табела 30 - Коефицијент задужености Друштва за управљање

Опис	2018.		2019.		2020.	
	Износи у КМ	% учешће	Износи у КМ	% учешће	Износи у КМ	% учешће
Капитал	1.287.699,00	97,98%	1.464.035	97,87%	1.672.089,00	98,04%
Дугови	26.486,00	2,02%	31.824	2,13%	33.372,00	1,96%
Пасива	1.314.185,00	100,00%	1.495.859	100,00%	1.705.461,00	100,00%

Коефицијент солвентности у 2020. години износи 52,18, и показатељ је да је Друштво и у

2020. години изразито солвентно, са значајно већим рациом од 1.

Табела 31 - Коефицијент солвентности Друштва за управљање

Опис	2018.	2019.	2020.
Имовина у КМ	1.338.249	1.531.264	1.741.616
Дугови у КМ	26.486	31.824	33.375
Коефицијент солвентности (1/2)	50,53	48,12	52,18

Имовински положај Друштва за управљање

Имовински положај Друштва за управљање у 2020. години је нешто другачији у погледу структуре учешћа сталне и обртне имовине у активи Друштва. У односу на 2019. годину када је стална имовина учествовала са 5,9%, на крају 2020. године, учешће дугорочно везане имовине се повећало на 32,79%, а учешће обртне имовине смањило се са 82,73% на 67,21%. Разлог је повећање дугорочних финансијских пласмана.

У оквиру обртне имовине највеће учешће од 74% у висини од 861.301 КМ односи се на потражијања од Пензијског резервног фонда по основу накнаде за управљање, 25% у висини од 294.976 КМ се односи на готовину и готовинске еквиваленте, док преостали удио се односи на активна временска разграничења те друга краткорочна потраживања.

Табела 32 - Имовински положај Друштва за управљање

Опис	2018.		2019.		2020.	
	Износи у КМ	% учешће	Износи у КМ	% учешће	Износи у КМ	% учешће
Стална имовина	564.788,00	42,20%	90.356,00	5,90%	571.137,00	32,79%
Обртна имовина	773.461,00	57,80%	1.440.908,00	82,73%	1.170.479,00	67,21%
Укупно	1.338.249,00	100,00%	1.531.264,00	100,00%	1.741.616,00	100,00%

Коефицијент обрта пословне имовине Друштва у току 2020. године износи 0,53, док коефицијент обрта обртне имовине за 2019. износио је 0,60. Нижи коефицијент обрта имовине детерминисао већи број дана трајања обрта. Међутим,

како приходи Друштва не зависе од тржишних фактора, већ су одређени законом и регулативом, ови показатељи немају већег значаја, осим код њиховог поређења кроз периоде.

Табела 33 - Коефицијент обрта имовине Друштва за управљање

Опис	2018.	2019.	2020.
Пословни приходи од провизије за управљање у КМ	772.718	845.451	869.509
Финансијски приходи	318	10.347	2.770
Укупно	773.036	855.798	872.279
Просјечна пословна имовина у КМ	1.300.346	1.434.757	1.636.440
Просјечна обртна имовина у КМ	977.570	1.107.185	1.305.694
Коефицијент обрта пословне имовине (3/4)	0,59	0,60	0,53
Коефицијент обрта обртне имовине (3/5)	0,79	0,77	0,67

Етички кодекс и друштвено одговорно пословање

У свом пословању велику пажњу посвећујемо поштовању етичких норми и кодекса с циљем стварања и одржавања повјерења у рад Друштва за управљање, као и промоцији друштвено одговорног понашања.

Прихватањем Етичког кодекса, запослени постављају стандард добре праксе којег се придржавају као минимума у свом пословању. На основу Етичког кодекса настојимо управљати ризиком континуиране примјерности и прикладности, као и ризиком сукоба интереса. Такође, с циљем унапређења заштите интереса ПРЕФ-а, регулисано је избјегавање потенцијалних конфликата интереса у које запослени могу свјесно или несвјесно ући уколико се професионално ангажују ван Друштва, уз истовремено повећање информисаности Управе.

У свакодневном раду водимо рачуна о сукобу интереса како бисмо наше одлуке доносили објективно и независно. Запослени у Друштву за управљање уколико желе да купују акције или обвезнице, своје активности морају претходно најавити, а такође постоје ограничења за обављање трансакција уколико ПРЕФ купује или продаје одређене финансијске инструменте.

Стандарде професионалног понашања којима дајемо приоритет су:

- 1) **Професионалност** - подразумијева обављање послова на професионалан начин поштујући начело добре праксе, уз стално унапређење професионалног знања, образовања и међусобну размјену знања и искустава запослених и осталих учесника на тржишту капитала.
- 2) **Интегритет тржишта капитала** – Запослени који посједују информацију која још није објављена (повлашћена информација), а која може утицати на вриједност финансијског инструмента, не смију дјеловати или навести друге да дјелују на бази те информације.
- 3) **Обавезе према корисницима средстава ПРЕФ-а** - Запослени имају обавезу да се понашају лојално према Друштву за управљање и средствима ПРЕФ-а, и у свом поступању морају испољити разумну бригу и опрезно просуђивање. Запослени морају да дјелују у корист Друштва за управљање и ПРЕФ-а, чије интересе морају ставити изнад

својих интереса.

- 4) **Обавезе према Друштву за управљање** - Запослени се у свом дјеловању морају понашати у корист Друштва за управљање и ПРЕФ-а, не смију ускратити располагање знањима и способностима које посједује, не смију одати повјерљиве информације или на други начин наудити пословању Друштва за управљање и ПРЕФ-а.
- 5) **Инвестициона анализа и инвестиционе одлуке** - Приликом спровођења инвестиционе анализе и доношења инвестиционих одлука, запослени морају да покажу систематичност, независност и марљивост. Запослени морају имати разумну и провјерену основу за дјеловање која је подржана адекватним истраживањем за било коју анализу и инвестициону одлуку.
- 6) **Сукоб интереса** - У случају када запослени имају лични интерес, који је такав да утиче или може да утиче на непристрасно и објективно вршење послова, онда постоји сукоб интереса. Запослени не смије дозволити да његов лични интерес утиче на законито, објективно и непристрасно вршење послова.
- 7) **Пријављивање неетичких захтјева** - Запослени који сматрају да се од њих захтјева да поступају на начин који је непримјерен, неетички или на други начин није у складу са Етичким кодексом, пријављују такав захтјев Управи.

Интерним актима Друштва за управљање успоставили смо стандард друштвено одговорног понашања. Уколико се остварује накнада по основу ангажовања у органима акционарских друштава из портфеља ПРЕФ-а, представницима ПРЕФ-а је предложено да између 10% - 25% новчаних средстава донирају у добротворне сврхе или други вид социјално одговорног дјеловања по сопственом избору.

Друштво ће се у свом пословању придржавати начела савјесности и поштења, те у извршавању обавеза Друштва поступати професионално, с пажњом доброг стручњака, према правилима струке, добрим пословним обичајима и законским прописима, све у интересу заштите угледа и имовине ПРЕФ-а и Друштва.

Друштвено одговорно пословање

У складу са друштвено одговорним циљевима и бриге за популацију пензионера, донирали смо Граду Бањалука и Граду Бијељина опрему за шаховске терене. Међу другим донацијама су и средства донирана за постављање клупе у парку за лица са инвалидитетом. Укупан износ донација у 2020. години је износио 16.134 КМ.

Друштво за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске је у складу са условима конкурса из новембра наградило три најбоља дипломска рада из области финансијских тржишта, пословних финансија и финансијског управљања. Након обављеног задатка и међусобних консултација Комисија је оцијенила да сљедећа три дипломска рада заслужују награде за 2020. годину:

1. Јевросима Вујанчевић, са темом „Међузависност квалитета корпоративног управљања и финансијског извјештавања“, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци – са освојеним првим мјестом и наградом од 400 конвертибилних марака.
2. Дејана Пераћ, са темом „Компаративни приказ неквалитетних кредита у Босни и Херцеговини и у региону“, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци – са освојеним другим мјестом и наградом од 200 конвертибилних марака.
3. Милица Милидраговић, са темом „Проблем максимизације очекиване користи инвеститора на финансијском тржишту“, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци – са освојеним трећим мјестом и наградом од 100 конвертибилних марака.

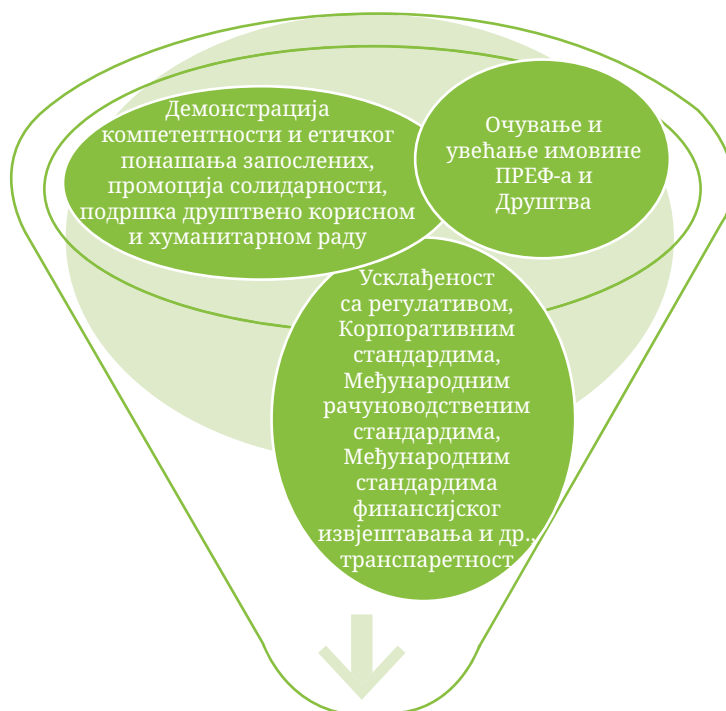
Интерна контрола у Друштву за управљање

Одјељење интерне контроле надзире систем интерне контроле који је успостављен у Друштву за управљање и Резервном фонду. На основу имплементираног COSO ("The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission") модела, који је Комитет за финансирање организација Treadway комисије дизајнирао, настоје се обухватити сви аспекти процеса и активности, како би се исти олакшано пратили.

И у протеклој години у ПРЕФ-у и Друштву се континуирано радило од стране одјељења интерне

контроле, али и свих запослених у оквиру појединачних дјелокруга, на побољшању овог система. С обзиром на то да слика говори више од хиљаду ријечи, графички би се систем интерне контроле ПРЕФ-а и Друштва, који чине сви запослени, перцепција ризика, сва акта, компетенције, стилови, комуникације, информисање, мониторинг, као и најјаче њихове карике, могле представити на сљедећи начин:

Графикон 10 - Систем интерне контроле ПРЕФ-а и Друштва

Одјељење интерне контроле, организационо успостављено као „Middle office“, своје годишње активности извршава у складу са усвојеним планом. У току протекле године сачињено је пет извјештаја од који, зависно од потребе, могу да садрже препоруку за отклањање неправилности, грешака или неусклађености. Извјештаји садрже осврт на реализацију препорука датих у претходним периодима, чиме се обезбјеђује свеобухватан и континуиран мониторинг побољшања.

Области које су биле предмет контрола у протеклој години су биле као и сваке године: реализација Финансијског плана Друштва за управљање, с циљем праћења и потврде 4Е (ефикасног, економичног, ефективног и етичног) управљања у Друштву за управљање.

Важност једног од „CORE“ процеса Друштва који се односи на корпоративно управљање и заступање власника акција на скупштини акционара, утиче да се обавезно једном годишње

изврши контрола из овог домена корпоративног управљања. Усклађеност пословања са прописима је такође једна од области из домена контроле Одјељења.

У току 2020. године, бавили смо се принципима финансијског управљања и контроле, који

су утврђени регулативом, кроз мониторинг процеса у свим областима пословања ПРЕФ-а и Друштва. Интензивније него ранијих година у фокус интерне контроле стављена је област оперативних и свих других врста ризика.

“Смисао и достојанство пута постоје само утолико уколико умијемо да их нађемо сами у себи.”

Иво Андрић

Фото: Синиша Пашалић

Извјештај о ризицима Друштва за управљање

Анализа пословног и финансијског ризика Друштва се врши са аспекта анализе имовинског, приносног и финансијског положаја Друштва за управљање, с циљем да се детаљније оцијени и прикаже бонитет Друштва који управља Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука.

Приликом анализе, ризик пословања је потребно посматрати у контексту положаја Друштва за управљање, односно прописа којима је уређено његово пословање. Наиме, Статутом Друштва за управљање (Службени гласник РС, број: 65/10 и 62/11, 111/12 и 83/18) предвиђена је обавеза да Фонд ПИО РС у случају пада нивоа законски прописаног лимита капитала у износу од 100.000 КМ, обезбиједи средства за докапитализацију. У досадашњем пословању Друштво је обезбиједило капитал значајно изнад законом прописаног нивоа.

Систем управљања ризицима ERM (Enterprise Risk Management) Друштва је позициониран на

начин да помаже у стварању и заштити вриједности имовине Пензијског резервног фонда РС а.д. Бања Лука. То се постиже информисањем оних који доносе одлуке с циљем ефикаснијег управљања ризицима, који могу угрозити остварење пословних циљева.

Пословни ризик

Пословни ризик је ризик остварења пословног добитка као бруто приноса на укупан капитал, тј. ризик покрића из пословних прихода свих расхода (изузев расхода финансирања). Пословни ризик мјери се фактором пословног ризика (пословни левериџ) који се добија из односа марже покрића и пословног добитка. Фактор пословног ризика показује колико пута се брже мијења пословни добитак при свакој промјени пословних прихода, односно при свакој промјени марже покрића. Што је фактор пословног ризика нижи, утолико је ризик остварења пословног добитка мањи.

Табела 34 - Фактори ризика Друштва за управљање

Опис	2018.	2019.	2020.
УКУПНИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	795.518	874.590	886.849
ВАРИЈАБИЛНИ РАСХОДИ	146.608	115.235	107.120
МАРЖА ПОКРИЋА (1 - 2)	648.910	759.355	779.729
ФИКСНИ И ПРЕТЕЖНО ФИКСНИ РАСХОДИ (расходи зарада, амортизација и резервисања)	515.061	583.615	547.135
НЕТО РАСХОДИ ФИНАНСИРАЊА	-318	-10.347	-2.738
ПОСЛОВНИ РЕЗУЛТАТ (3 - 4)	133.849	175.740	232.594
ДОБИТАК РЕДОВНЕ АКТИВНОСТИ (6 - 5)	134.167	186.087	235.332
ФАКТОРИ РИЗИКА :			
ПОСЛОВНОГ (3/6)	4,85	4,32	3,35
ФИНАНСИЈСКОГ (6/7)	1,00	0,94	0,99
УКУПНОГ (3/7) или $(8.1 * 8.2)$	4,84	4,08	3,31
КОЕФИЦИЈЕНТ МАРЖЕ ПОКРИЋА (3/1)	0,82	0,87	0,88
ПОТРЕБАН ПОСЛОВНИ ПРИХОД ЗА ОСТВАРЕЊЕ неутралног резултата	515.061	583.615	547.135

Фактор пословног ризика у 2020. години износи 3,35 и нижи је у односу на коефицијент пословног ризика који је остварен у 2019. години. Пословни левериџ је релативно висок због трошкова фиксног или релативно фиксног карактера (прије свега трошкови радне снаге у виду бруто трошкова зарада, који имају удио од 61% у укупним трошковима Друштва за управљање). Пословни ризик треба посматрати у контексту мандата Друштва за управљање, а то је управљање имовином ПРЕФ-а на начин очувања и увећања имовине ПРЕФ-а. Улога Друштва за управљање се своди на испуњење мандата тј. управљање имовином која је у саставу Пензијског резервног фонда Републике Српске.

Финансијски ризик

Финансијски ризик је ризик покрића трошкова (расхода) финансирања. Израчунава се као однос пословног резултата и укупног резултата.

Што је фактор финансијског ризика (финансијски левериџ) нижи, то је финансијски ризик остварења добитка редовне активности мањи.

Фактор финансијског ризика на крају 2020. године износи 0,99. Друштво се финансира искључиво из сопствених извора или из краткорочних бескаматних обавеза.

Укупан ризик

Укупан ризик је ризик остварења добитка редовне активности, а тиме и нето добитка који у себи сублимира и пословни и финансијски ризик.

Што је фактор укупног ризика нижи, утолико је укупан ризик остварења добитка редовне активности мањи, и обрнуто. С обзиром на то да Друштво има виши пословни ризик због већег удјела пословних фиксних расхода, Друштво се и финансира само из сопственог капитала, чиме се умањује фактор финансијског левериџа, а тиме и фактор укупног ризика.

Оперативни ризик

Поред наведених Друштво за управљање је изложено и оперативном ризику који предстаља вјероватноћу ефеката на резултат и капитал

Резервног фонда и Друштва за управљање услед утицаја информационих технологија и процеса управљања.

Ризик ИТ

Друштво управља ризиком информационих технологија разматрајући их холистички и системски, с циљем постизања „сајбер“ безбједности приликом обављања трансакција и процеса, спречавања губитка интелектуалне својине и настанка репутационе штете. Улагања у управљање ризиком ИТ представљају могућност коришћења софистицираних и широко коришћених рјешења, али и контроле.

Остале информације:

Не постоје значајнији догађаји након датума састављања финансијских извјештаја.

Друштво за управљање у току 2020. године није имало активности у вези са истраживањем и развојем.

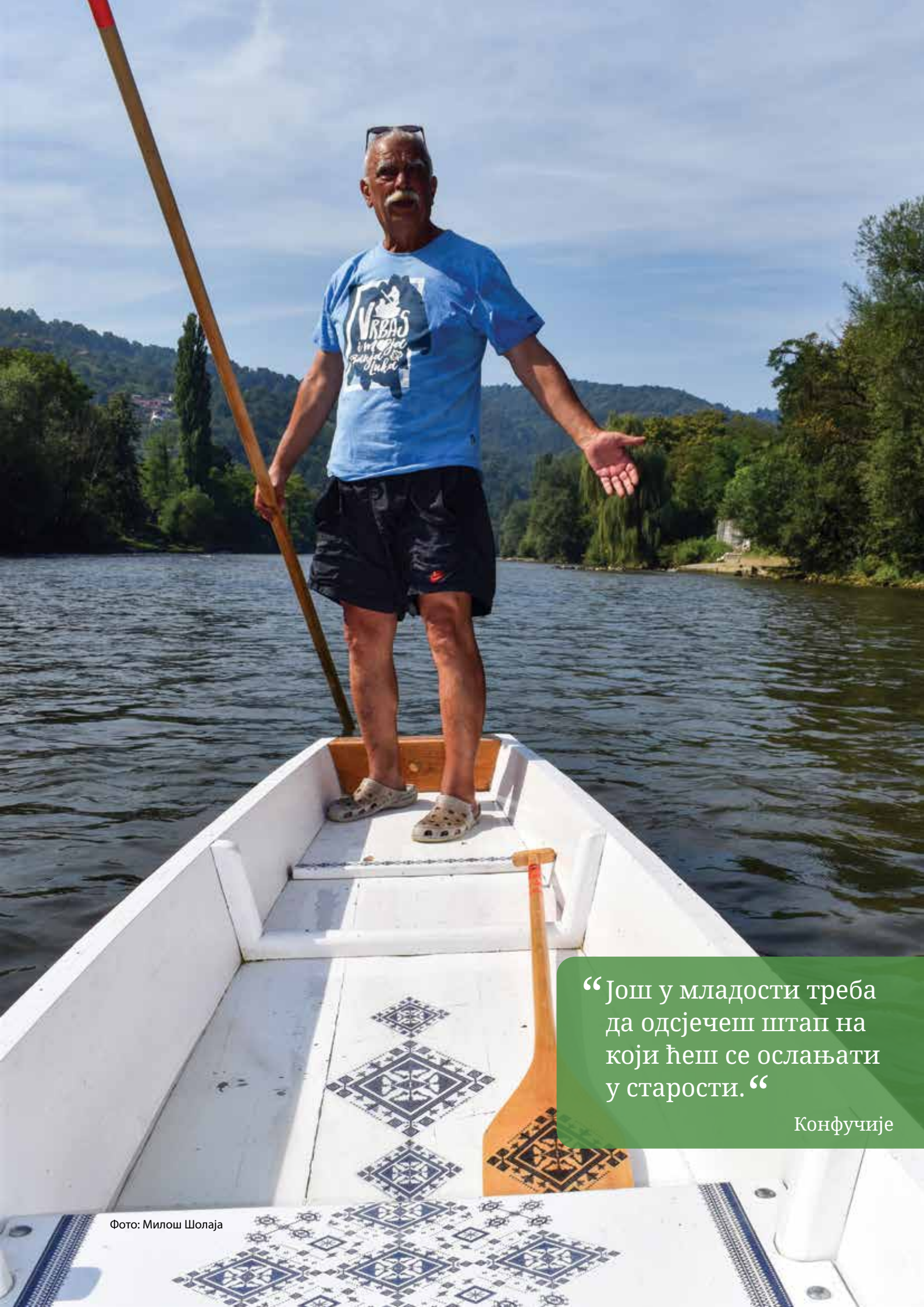
Друштво за управљање у току 2020. године није вршило откуп властитих акција.

Друштво за управљање нема пословних јединица као посебних пословних сегмената, нити у будућности планира њихово оснивање.

Друштво за управљање у активи не посједује портфељ ни власничких ни дужничких хартија од вриједности, на 31.12.2020. године имао је дугорочни финансијски пласман у виду ороченог депозита у вриједности од 500.000 КМ. Друштво нема финансијских обавеза.

Друштво за управљање организује обављање дјелатности којом се осигурава безбједност на раду, као и спровођење потребних мјера на раду и заштите животне околине, сагласно законским прописима који регулишу ову материју.

Процјена очекиваног будућег развоја Друштва за управљање: Друштво за управљање ће у будућности наставити да управља имовином ПРЕФ-а у складу са законом, са пажњом доброг привредника с циљем очувања и повећања вриједности имовине ПРЕФ-а, како би се обезбиједила подршка дугорочној финансијској одрживости обавезног пензијског осигурања у Републици Српској.

“Још у младости треба да одсјечеш штап на који ћеш се ослањати у старости.”

Конфучије

Ernst & Young d.o.o.
Vrbanja 1 (Sarajevo City Center – SCC)
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 870 014
Fax: +387 33 870 017
www.ey.com/ba

Извјештај независног ревизора

Управи и власницима Пензијског резервног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука

Мишљење

Обавили смо ревизију појединачних финансијских извјештаја и финансијских извјештаја састављених по методу удјела Пензијског резервног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука („Фонд“) и његових придружених друштава („Група“), који обухватају појединачни биланс стања инвестиционог фонда и биланс стања састављен по методу удјела на дан 31. децембра 2020. године, појединачни биланс успјеха инвестиционог фонда и биланс успјеха састављен по методу удјела, појединачни биланс токова готовине инвестиционог фонда и биланс токова готовине састављен по методу удјела, појединачни извјештај о промјенама нето имовине инвестиционог фонда и извјештај о промјенама нето имовине састављен по методу удјела за тада завршену годину, те напомене уз појединачне финансијске извјештаје и финансијске извјештаје састављене по методу удјела, укључујући и преглед значајних рачуноводствених политика.

Према нашем мишљењу, приложени појединачни финансијски извјештаји и финансијски извјештаји састављени по методу удјела истинито и фер приказују финансијски положај Фонда и Групе на дан 31. децембра 2020. године, њихову финансијску успјешност и токове готовине за тада завршену годину у складу са законским рачуноводственим оквиром примјењивим за Пензијски резервни фонд Републике Српске а.д. Бања Лука.

Основа за мишљење

Обавили смо нашу ревизију у складу са Међународним ревизијским стандардима (MRevS). Наше одговорности према тим стандардима су подробније описане у нашем извјештају у одјељку о ревизоровим одговорностима за ревизију финансијских извјештаја. Независни смо од Фонда и Групе у складу са Кодексом етике за професионалне рачуновође (укључујући Међународне стандарде независности) (IESBA Кодекс) Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође (IESBA) и испунили смо наше остале етичке одговорности у складу са овим захтјевима и IESBA Кодексом.

Вјерујемо да су ревизијски докази које смо добили довољни и примјерени да осигурају основу за наше мишљење.

Истицање питања

Скрећемо пажњу на напомену 2.2 уз појединачне финансијске извјештаје и финансијске извјештаје састављене по методу удјела у којој је објелодањено да је обрачун нето вриједности имовине Фонда и Групе извршен у складу са Уредбом о методологији за утврђивање нето вриједности имовине Акцијског фонда и Фонда за Реституцију Републике Српске („Службени гласник РС“, број 95/06, 2/07, 7/07 и 120/08), чије одредбе у одређеним сегментима одступају од захтјева Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске и релевантног оквира за инвестиционе фондове. Наше мишљење није модификовано у вези са наведеним питањем.

Остала питања

Финансијске извјештаје Фонда и Групе за годину која је завршила 31. децембра 2019. године ревидирао је други ревизор који је 9. марта 2020. године изразио немодификовано мишљење о тим извјештајима.

Извјештај независног ревизора (наставак)

Одговорност управе и оних који су задужени за управљање за финансијске извјештаје

Управа је одговорна за састављање финансијских извјештаја који даду истинит и фер приказ у складу са законским рачуноводственим оквиром примјењивим за Пензијски резервни фонд Републике Српске а.д. Бања Лука, и за оне интерне контроле за које управа одреди да су потребне за омогућавање састављања финансијских извјештаја који су без значајног погрешног приказа услјед пријеваре или погрешке.

У састављању финансијских извјештаја, управа је одговорна за процјењивање способности Фонда и Групе да настави с временски неограниченим пословањем, објављивање, ако је примјењиво, питања повезаних с временски неограниченим пословањем и коришћењем рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања, осим ако управа или намјерава ликвидирати Фонд или Групу или прекинути пословање или нема реалне алтернативе него да то учини.

Они који су задужени за управљање су одговорни за надзирање процеса финансијског извјештавања којег је установио Фонд и Група.

Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су стећи разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји као ћелина без значајног погрешног приказивања услјед пријеваре или погрешке и издати ревизорски извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјерење је висока разина увјерења, али није гаранција да ће ревизија обављена у складу с MRevS-има увијек открити значајно погрешно приказивање када оно постоји. Погрешни прикази могу настати услјед пријеваре или погрешке и сматрају се значајни ако се разумно може очекивати да, појединачно или скупа, утичу на економске одлуке корисника донијете на основи тих финансијских извјештаја.

Као саставни дио ревизије у складу с MRevS-има, примјењујемо професионалне процјене и одржавамо професионални скептицизам током ревизије. Ми такођер :

- Препознајемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказа финансијских извјештаја, због пријеваре или погрешке, обликујемо и обављамо ревизијске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизијске доказе који су dostatни и примјерени да осигурају основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајног погрешног приказа насталог услјед пријеваре је већи од ризика насталог услјед погрешке, јер пријевара може укључити тајне споразуме, кривотворење, намјерно испуштање, погрешно приказивање или заобилажење интерних контрола.
- Стичемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију како бисмо обликовали ревизијске поступке који су примјерени у датим околностима, али не и за сврху изражавања мишљења о учинковитости интерних контрола Фонда и Групе.
- Оцјењујемо примјереност кориштених рачуноводствених политика и разумност рачуноводствених процјена и повезаних објава које је направила Управа .
- Закључујемо о примјерености кориштене рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања коју користи управа и, темељено на прибављеним ревизијским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези с догађајима или околностима који могу стварати значајну сумњу у способност Фонда и Групе да настави с временски неограниченим пословањем. Ако закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтијева да скренемо пажњу у нашем ревизорском извјештају на повезане објаве у финансијским извјештајима или, ако такве објаве нису одговарајуће, да модифицирамо наше мишљење. Наши закључци се темеље на ревизијским доказима прибављеним све до датума нашег ревизорског извјештаја. Међутим, будући догађаји или увјети могу узроковати да Фонд и Група не буде у могућности наставити с временски неограниченим пословањем.
- Оцјењујемо целокупну презентацију, структуру и садржај финансијских извјештаја, укључујући и објаве, као и одражавају ли финансијски извјештаји трансакције и догађаје на којима су засновани на начин којим се постиже фер презентација.

Building a better
working world

Ernst & Young d.o.o.
Vrbanja 1 (Sarajevo City Center – SCC)
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 870 014
Fax: +387 33 870 017
www.ey.com/ba

Извјештај независног ревизора (наставак)

Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја (наставак)

Ми комуницирамо с онима који су задужени за управљање у вези с, између осталих питања, планираним дјелокругом и временским распоредом ревизије и важним ревизијским налазима, укључујући и у вези са значајним недостацима у интерним контролама који су откривени током наше ревизије.

Звонимир Мадунић, директор

Аднан Хајдаревић, лиценцирани ревизор

31. март 2021. године

Ernst & Young d.o.o. Сарајево
Врбања 1
Сарајево
Босна и Херцеговина

БИЛАНС УСПЕХА ИНВЕСТИЦИОНОГ ФОНДА

За годину која се завршила 31. децембра 2020. године (у ВМ)

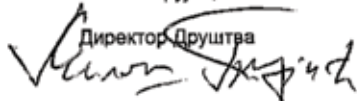
		Појединачни финансијски извјештаји		Финансијски извјештаји методом удјела	
	Напомена	2020.	2019.	2020.	2019.
РЕАЛИЗОВАНИ ПРИХОДИ					
Пословни приходи					
Приходи од дивиденди	5	6.275.072	5.639.974	6.275.072	5.639.974
Приходи од камата	6	3.872.290	4.669.321	3.872.290	4.669.321
Остали пословни приходи		1.519	648	1.519	648
		10.148.881	10.309.943	10.148.881	10.309.943
Реализовани добитак					
Реализовани добици по основу продаје хартија од вриједности	7	1.562.752	2.479.671	1.562.752	2.479.671
Реализовани добици по основу курсних разлика	7	44.302	-	44.302	-
Остали реализовани добици	7	-	17.194	-	17.194
		1.607.054	2.496.865	1.607.054	2.496.865
РЕАЛИЗОВАНИ РАСХОДИ					
Пословни расходи					
Накнада друштву за управљање	8	-869.509	-845.451	-869.509	-845.451
Трошкови куповине и продаје улагања		-9.527	-33.992	-9.527	-33.992
Накнада банци депозитару		-34.779	-34.332	-34.779	-34.332
Расходи по основу пореза		-8.622	-	-8.622	-
Остали пословни расходи	9	-210.986	-141.306	-362.256	-304.040
		-1.133.423	-1.055.081	-1.284.693	-1.217.815
Реализовани губитак					
Реализовани губици по основу продаје хартија од вриједности	7	-47.198	-1.609.527	-47.198	-1.609.527
Реализовани губици по основу курсних разлика	7	-51.623	-	-51.623	-
Остали реализовани губици	7	-2.115.520	-1.508.387	-2.115.520	-1.508.387
		-2.214.341	-3.117.914	-2.214.341	-3.117.914
РЕАЛИЗОВАНИ ДОБИТАК		8.408.171	8.633.813	8.256.901	8.471.079
Финансијски приходи и расходи					
Приходи од камата		17.580	31.559	17.580	31.559
Расходи по основу камата		-	-512	-	-512
Реализовани добитак прије опорезивања		8.425.751	8.664.860	8.274.481	8.502.126
Порески расход периода	10	-	-	-	-
РЕАЛИЗОВАНИ ДОБИТАК ПОСЛИЈЕ ОПОРЕЗИВАЊА		8.425.751	8.664.860	8.274.481	8.502.126
Обична зарада по акцији					
	21	0,0302	0,0311	0,0297	0,0305

Управа Друштва за управљање Пензијским резервним фондом а.д. Бања Лука („Друштво“) је саставила приложене појединачне финансијске извјештаје Фонда дана 9. фебруара 2021. године, а финансијске извјештаје састављене по методи удјела (у даљем тексту заједно: „финансијски извјештаји“) дана 10. марта 2021. године. Приложени финансијски извјештаји ће бити достављени Надзорном одбору Друштва на давање мишљења, а након тога и Скупштину Фонда на усвајање.

Потписао у име Фонда и Друштва:

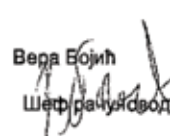
Милош Грујић,

Директор Друштва

Вера Бојић

Шеф рачуноводства Друштва

БИЛАНС СТАЊА ИНВЕСТИЦИОНОГ ФОНДА

На дан 31. децембра 2020. године (у ВАРМ)

		Појединачни финансијски извјештаји		Финансијски извјештаји методом удјела	
	Напомена	31. децембар 2020.	31. децембар 2019.	31. децембар 2020.	31. децембар 2019.
УКУПНА ИМОВИНА					
Готовина и готовински еквиваленти	11	7.787.574	4.341.296	7.787.574	4.341.296
Улагања фонда					
Финансијска средства расположива за продају	12	229.640.740	227.807.824	229.035.841	227.354.194
Депозити и пласмани	13	-	1.300.000	-	1.300.000
		229.640.740	229.107.824	229.035.841	228.654.194
Потраживања					
Потраживања по основу камата	14	7.712	10.498	7.712	10.498
Потраживања по основу дивиденди	15	2.221.948	35.401	2.221.948	35.401
Остала потраживања	16	42.069	30.668	42.069	30.668
Укупна потраживања		2.271.729	76.567	2.271.729	76.567
Укупна имовина		239.700.043	233.525.687	239.095.144	233.072.057
ОБАВЕЗЕ					
Обавезе по основу трошкова пословања	17	-16.010	-10.164	-16.010	-10.164
Обавезе према друштву за управљање	18	-861.301	-721.792	-861.301	-721.792
		-877.311	-731.956	-877.311	-731.956
Пасивна временска разграничења	19	-28.006	-16.892	-28.006	-16.892
Укупне обавезе		-905.317	-748.848	-905.317	-748.848
Нето имовина фонда		238.794.726	232.776.839	238.189.827	232.323.209
Капитал					
Акцијски капитал	20	278.608.988	278.608.988	278.608.988	278.608.988
Ревалоризационе резерве по основу финансијских средстава расположивих за продају		-57.021.345	-59.783.908	-57.021.344	-59.783.908
Резерве из добити		4.570.340	3.920.475	4.570.340	3.920.475
Нераспоређени добитак претходних година		4.210.992	1.366.424	3.757.363	1.075.528
Добитак текућег периода		8.425.751	8.664.860	8.274.481	8.502.126
Укупно капитал		238.794.726	232.776.839	238.189.827	232.323.209
Број емитованих акција		278.608.988	278.608.988	278.608.988	278.608.988
Нето имовина по акцији	20	0,86	0,84	0,85	0,83

Напомене на наредним странама чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА НЕТО ИМОВИНЕ ИНВЕСТИЦИОНОГ ФОНДА

За годину која се завршила 31. децембра 2020. године (у ВАН)

	Појединачни финансијски извјештаји		Финансијски извјештаји методом удјела	
	31. децембар 2020.	31. децембар 2019.	31. децембар 2020.	31. децембар 2019.
Повећање нето имовине од пословања фонда	11.188.314	16.851.272	11.037.045	16.688.538
Реализовани добитак од улагања	8.425.751	8.664.860	8.274.481	8.502.126
Ревалоризационе резерве по основу финансијских улагања расположивих за продају	2.762.563	8.186.412	2.762.564	8.186.412
Повећање нето имовине по основу трансакција са акцијама фонда				
Повећање по основу издатих акција фонда	-	-	-	-
Објављене дивиденде и други видови расподеле добитка и покриће губитка	-5.170.427	-5.084.828	-5.170.427	-5.084.828
<i>Укупно повећање нето имовине фонда</i>	<i>6.017.887</i>	<i>11.766.444</i>	<i>5.866.618</i>	<i>11.603.710</i>
Нето имовина				
На почетку периода	232.776.839	221.010.395	232.323.209	220.719.499
На крају периода	238.794.726	232.776.839	238.189.827	232.323.209
Број акција фонда у периоду:				
Број акција на почетку периода	278.608.988	278.608.988	278.608.988	278.608.988
Издате акције у току периода	-	-	-	-
Број акција на крају периода	278.608.988	278.608.988	278.608.988	278.608.988

Напомене на наредним странама чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

БИЛАНС ТОКОВА ГОТОВИНЕ ИНВЕСТИЦИОНГ ФОНДА

За годину која се завршила 31. децембра 2020. године (у ВАН)

	Појединачни финансијски извјештаји		Финансијски извјештаји методом удјела	
	2020.	2019.	2020.	2019.
Токови готовине из пословних активности				
Прилив по основу продаје улагања	5.308.677	11.837.825	5.308.677	11.837.825
Приливи по основу дивиденди	4.096.833	7.675.303	4.096.833	7.675.303
Приливи по основу камата	2.639.042	2.376.164	2.639.042	2.376.164
Остали приливи од оперативних активности	6.804.420	20.371.349	6.804.420	20.371.349
Одливи по основу улагања у ХОВ	-9.394.191	-41.233.345	-9.394.191	-41.233.345
Одливи по основу осталих улагања (орочени депозити)	-	-1.300.000	-	-1.300.000
Одливи по основу накнада за управљање	-730.000	-400.000	-730.000	-400.000
Одливи по основу куповине и продаје ХОВ	-4.916	-33.992	-4.916	-33.992
Одливи по основу накнада екстерном ревизору	-2.071	-9.664	-2.071	-9.664
Одливи по основу трошкова банке депозитара	-34.779	-34.195	-34.779	-34.195
Одливи по основу осталих расхода из оперативних активности	-10.674	-	-10.674	-
Одливи по основу осталих расхода	-48.315	-28.170	-48.315	-28.170
<i>Нето прилив/(одлив) готовине из пословних активности</i>	<i>8.624.026</i>	<i>-778.725</i>	<i>8.624.026</i>	<i>-778.725</i>
Токови готовине из активности финансирања				
Одлив по основу дивиденди	-5.170.427	-5.084.828	-5.170.427	-5.084.828
<i>Нето одлив готовине из активности финансирања</i>	<i>-5.170.427</i>	<i>-5.084.828</i>	<i>-5.170.427</i>	<i>-5.084.828</i>
Нето прилив/(одлив) готовине	3.453.599	-5.863.553	3.453.599	-5.863.553
Готовина и готовински еквиваленти на почетку периода	4.341.296	10.204.849	4.341.296	10.204.849
Позитивне курсне разлике	44.302	-	44.302	-
Негативне курсне разлике	-51.623	-	-51.623	-
Готовина и готовински еквиваленти на крају периода	7.787.574	4.341.296	7.787.574	4.341.296

Напомене на наредним странама чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

Ernst & Young d.o.o.
Vrbanja 1 (Sarajevo City Center – SCC)
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 870 014
Fax: +387 33 870 017
www.ey.com/ba

Извјештај независног ревизора

Управи и власницима Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука

Мишљење

Обавили смо ревизију финансијских извјештаја Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука (Друштво), који обухватају биланс стања на дан 31. децембра 2020. године, биланс успјеха, извјештај о токовима готовине, извјештај о промјенама на капиталу за тада завршену годину, те напомене уз финансијске извјештаје, укључујући и преглед значајних рачуноводствених политика.

Према нашем мишљењу, приложени финансијски извјештаји истинито и фер приказују финансијски положај Друштва на дан 31. децембра 2020. године и његову финансијску успјешност и новчане токове за тада завршену годину у складу са Законом о рачуноводству и ревизији Републике Српске.

Основа за мишљење

Обавили смо нашу ревизију у складу са Међународним ревизијским стандардима (MRevS). Наше одговорности према тим стандардима су подробније описане у нашем извјештају у одјељку о ревизоровим одговорностима за ревизију финансијских извјештаја. Независни смо од Друштва у складу са Кодексом етике за професионалне рачуновође (укључујући Међународне стандарде независности) (IESBA Кодекс) Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође (IESBA) и испунили смо наше остале етичке одговорности у складу са овим захтјевима и IESBA Кодексом.

Вјерујемо да су ревизијски докази које смо добили довољни и примјерени да осигурају основу за наше мишљење.

Остала питања

Финансијске извјештаје Друштва за годину која је завршила 31. децембра 2019. године ревидирао је други ревизор који је 26. фебруара 2020. године изразио немодификовано мишљење о тим извјештајима.

Одговорност управе и оних који су задужени за управљање за финансијске извјештаје

Управа је одговорна за састављање финансијских извјештаја који даду истинит и фер приказ у складу са Законом о рачуноводству и ревизији Републике Српске, и за оне интерне контроле за које управа одреди да су потребне за омогућавање састављања финансијских извјештаја који су без значајног погрешног приказа услјед пријеваре или погрешке.

У састављању финансијских извјештаја, управа је одговорна за процјењивање способности Друштва да настави с временски неограниченим пословањем, објављивање, ако је примјењиво, питања повезаних с временски неограниченим пословањем и коришћењем рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања, осим ако управа или намјерава ликвидирати Друштво или прекинути пословање или нема реалне алтернативе него да то учини.

Они који су задужени за управљање су одговорни за надзирање процеса финансијског извјештавања којег је установило Друштво.

Извјештај независног ревизора (наставак)

Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су стећи разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји као ћелина без значајног погрешног приказивања услјед пријеваре или погрешке и издати ревизорски извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјерење је висока разина увјерења, али није гаранција да ће ревизија обављена у складу с MRevS-има увијек открити значајно погрешно приказивање када оно постоји. Погрешни прикази могу настати услјед пријеваре или погрешке и сматрају се значајни ако се разумно може очекивати да, појединачно или скупа, утичу на економске одлуке корисника донијете на основи тих финансијских извјештаја.

Као саставни дио ревизије у складу с MRevS-има, примјењујемо професионалне процјене и одржавамо професионални скептицизам током ревизије. Ми такођер:

- Препознајемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказа финансијских извјештаја, због пријеваре или погрешке, обликујемо и обављамо ревизијске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизијске доказе који су достатни и примјерени да осигурају основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајног погрешног приказа насталог услјед пријеваре је већи од ризика насталог услјед погрешке, јер пријевара може укључити тајне споразуме, кривотворење, намјерно испуштање, погрешно приказивање или заобилажење интерних контрола.
- Стичемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију како бисмо обликовали ревизијске поступке који су примјерени у датим околностима, али не и за сврху изражавања мишљења о учинковитости интерних контрола Друштва.
- Оцјењујемо примјереност кориштених рачуноводствених политика и разумност рачуноводствених процјена и повезаних објава које је направила Управа.
- Закључујемо о примјерености кориштене рачуноводствене основе утемељене на временској неограничености пословања коју користи управа и, темељено на прибављеним ревизијским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези с догађајима или околностима који могу стварати значајну сумњу у способност Друштва да настави с временски неограниченим пословањем. Ако закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтијева да скренемо пажњу у нашем ревизорском извјештају на повезане објаве у финансијским извјештајима или, ако такве објаве нису одговарајуће, да модифицирамо наше мишљење. Наши закључци се темеље на ревизијским доказима прибављеним све до датума нашег ревизорског извјештаја. Међутим, будући догађаји или увјети могу узроковати да Друштво не буде у могућности наставити с временски неограниченим пословањем.
- Оцјењујемо цјелокупну презентацију, структуру и садржај финансијских извјештаја, укључујући и објаве, као и одражавају ли финансијски извјештаји трансакције и догађаје на којима су засновани на начин којим се постиже фер презентација.

Извјештај независног ревизора (наставак)

Одговорности ревизора за ревизију финансијских извјештаја (наставак)

Ми комуницирамо с онима који су задужени за управљање у вези с, између осталих питања, планираним дјелокругом и временским распоредом ревизије и важним ревизијским налазима, укључујући и у вези са значајним недостацима у интерним контролама који су откривени током наше ревизије.

Звонимир Мадунић, директор

Аднан Хајдаревић, лиценцирани ревизор

31. март 2021. године

Ernst & Young d.o.o. Сарајево
Врбања 1
Сарајево
Босна и Херцеговина

**ДРУШТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ
ПЕНЗИЈСКИМ РЕЗЕРВНИМ ФОНДОМ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ А.Д. БАЊА ЛУКА**

БИЛАНС УСПЈЕХА

За годину која се завршила 31. децембра 2020. године
(У ВАН)

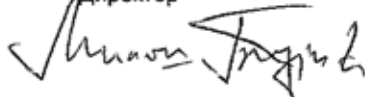
	Напомена	Година која се завршила 31 децембра 2020.	Година која се завршила 31 децембра 2019.
Пословни приходи			
Приходи од продаје учинака повезаним правним лицима	5	869.509	845.451
Остали пословни приходи	6	17.340	29.139
		<u>886.849</u>	<u>874.590</u>
Пословни расходи			
Трошкови материјала	7	(13.595)	(16.845)
Трошкови зарада, накнада зарада и осталих личних расхода	8	(459.703)	(469.565)
Трошкови производних услуга	9	(71.640)	(82.679)
Трошкови амортизације	14	(25.915)	(27.376)
Трошкови резервисања	17	(747)	(12.138)
Нематеријални трошкови	10	(56.721)	(69.473)
Трошкови пореза и доприноса	11	(9.690)	(7.247)
		<u>(638.011)</u>	<u>(685.323)</u>
Пословни добитак		<u>248.838</u>	<u>189.267</u>
Финансијски приходи			
Приходи од камата		2.770	10.347
Добитак редовне активности		<u>251.608</u>	<u>199.614</u>
Остали приходи		-	14.064
Остали расходи	12	(16.244)	(13.527)
		<u>(16.244)</u>	<u>537</u>
Добитак прије опорезивања		<u>235.364</u>	<u>200.151</u>
Порески расходи периода	13 (a)	(27.310)	(23.815)
Нето добитак периода		<u>208.054</u>	<u>176.336</u>
Зарада по акцији:			
- Обична зарада по акцији	20	<u>2.080,54</u>	<u>1.763,36</u>

Напомене на наредним странама чине
саставни дио ових финансијских извјештаја.

Управа Друштва је саставила приложене финансијске извјештаје дана 09. фебруара 2021. године. Приложени финансијски извјештаји ће бити достављени Надзорном одбору Друштва на давање мишљења, а након тога и Скупштини Пензијског резервног фонда Републике Српске а.д. Бања Лука на усвајање.

Потписано у име Друштва за управљање Пензијским резервним фондом Републике Српске а.д. Бања Лука:

Милош Грујић
Директор

Вера Ђојић
Руководилац рачуноводства

**ДРУШТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ
ПЕНЗИЈСКИМ РЕЗЕРВНИМ ФОНДОМ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ А.Д. БАЊА ЛУКА**

БИЛАНС СТАЊА
На дан 31. децембра 2020. године
(У ВАН)

	<u>Напомена</u>	<u>31. децембар 2020.</u>	<u>31. децембар 2019.</u>
АКТИВА			
Стална средства	14		
Нематеријална средства		-	132
Опрема		70.319	89.406
Средства културе		818	818
Остали дугорочни финансијски пласмани		500.000	-
		<u>571.137</u>	<u>90.356</u>
Текућа средства			
Краткорочна потраживања	15	861.680	722.323
Краткорочни финансијски пласмани		-	500.000
Готовински еквиваленти и готовина	16	294.976	204.305
Активна временска разграничења		<u>13.823</u>	<u>14.280</u>
		<u>1.170.479</u>	<u>1.440.908</u>
Укупна актива		<u>1.741.616</u>	<u>1.531.264</u>
ПАСИВА			
Капитал			
Акцијски капитал	19	100.000	100.000
Законске резерве		14.493	14.493
Статутарне резерве		7.246	7.246
Нераспоређени добитак		<u>1.550.350</u>	<u>1.342.296</u>
		<u>1.672.089</u>	<u>1.464.035</u>
Дугорочна резервисања	17	<u>36.152</u>	<u>35.405</u>
Краткорочне обавезе			
Добављачи	18	7.747	7.162
Друге обавезе		441	1.185
Обавезе за порез на добитак	13 (б)	<u>25.187</u>	<u>23.477</u>
		<u>33.375</u>	<u>31.824</u>
Укупна пасива		<u>1.741.616</u>	<u>1.531.264</u>

Напомене на наредним странама чине
саставни дио ових финансијских извјештаја.

**ДРУШТВО ЗА УПРАВЉАЊЕ
ПЕНЗИЈСКИМ РЕЗЕРВНИМ ФОНДОМ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ А.Д. БАЊА ЛУКА**

ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА НА КАПИТАЛУ

За годину која се завршила 31. децембра 2020. године
(У ВАН)

	<u>Акцијски капитал</u>	<u>Законске резерве</u>	<u>Статутарне резерве</u>	<u>Акумулирани нераспоређени добитак</u>	<u>Укупни капитал</u>
Стање, 1. јануар 2019. године	100.000	14.493	7.246	1.165.960	1.287.699
Нето добитак периода	-	-	-	176.336	176.336
Стање, 31. децембар 2019. године	<u>100.000</u>	<u>14.493</u>	<u>7.246</u>	<u>1.342.296</u>	<u>1.464.035</u>
Нето добитак периода	-	-	-	208.054	208.054
Стање, 31. децембар 2020. године	<u>100.000</u>	<u>14.493</u>	<u>7.246</u>	<u>1.550.350</u>	<u>1.672.089</u>

Напомене на наредним странама чине
саставни дио ових финансијских извјештаја.

БИЛАНС ТОКОВА ГОТОВИНЕ

За годину која се завршила 31. децембра 2020. године
(У ВАМ)

	Година која се завршила 31. децембра 2020.	Година која се завршила 31. децембра 2019.
Токови готовине из пословних активности		
Приливи од купаца и примљени аванси	730.000	400.000
Остали приливи из пословних активности	2.770	12.156
Одливи по основу исплата добављачима и дати аванси	(114.909)	(143.972)
Одливи по основу исплата зарада, накнада зарада и осталих личних расхода	(459.909)	(469.105)
Одливи по основу пореза на добит	(25.599)	(14.824)
Остали одливи из пословних активности	<u>(34.952)</u>	<u>(20.773)</u>
<i>Нето прилив готовине из пословних активности</i>	<u>97.401</u>	<u>(236.518)</u>
Токови готовине из активности инвестирања		
Одливи по основу куповине нематеријалних средстава и опреме	(6.698)	(40.545)
Приливи по основу доспијећа орочене финансијске имовине	500.000	-
Одливи по основу орочене финансијске имовине	(500.000)	-
<i>Нето одлив готовине из активности инвестирања</i>	<u>(6.698)</u>	<u>(40.545)</u>
Нето (одлив)/прилив готовине у току године	90.703	(277.063)
Курсне разлике	(32)	-
Укупно прилив/(одлив) готовине у току године	90.671	277.063
Готовина на почетку године	<u>204.305</u>	<u>481.368</u>
Готовина на крају године	<u>294.976</u>	<u>204.305</u>

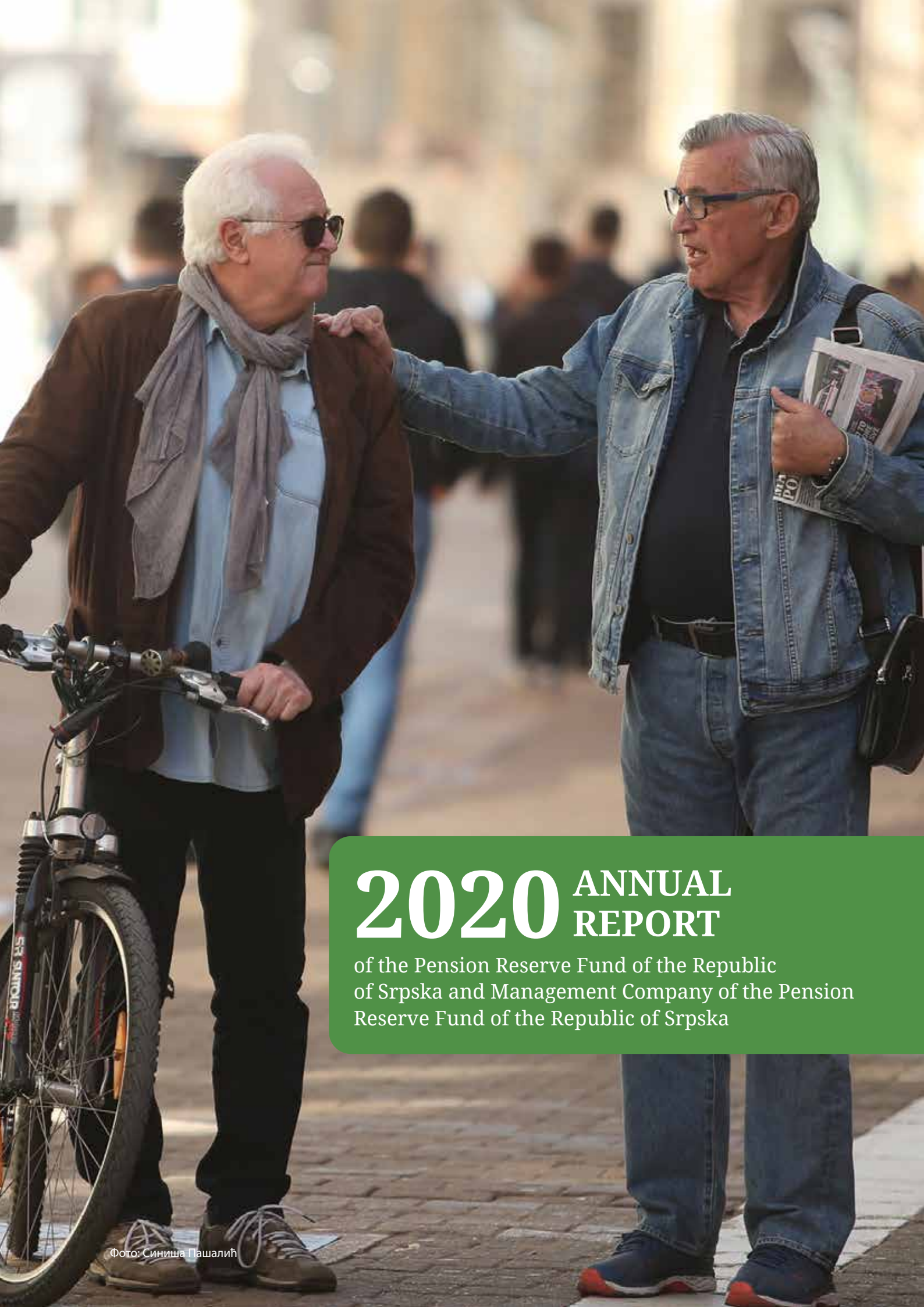
Напомене на наредним странама чине
саставни дио ових финансијских извјештаја.

List of contents:

96	● Basic information on operating activities of the Pension Reserve Fund of the Republic of Srpska (PREF)
98	The Letter of the Management Board
102	Corporate governance
103	PREF's financial outcome in 2020
105	Restructuring the PREF's portfolio
108	Structure of PREF's portfolio
110	Establishment of the first voluntary pension fund in the Republic of Srpska
110	Team of the Management Company

2020 ANNUAL REPORT

of the Pension Reserve Fund of the Republic
of Srpska and Management Company of the Pension
Reserve Fund of the Republic of Srpska

Basic information on operating activities of the Pension Reserve Fund of Republic of Srpska (PREF)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
PREF's net income (million BAM)	11.5	6.02	7.4	8.42	6.74	4.85	5.01	6.1	8.6	8.42
Max. portion of profit available for payment to PDI Fund of RS (million BAM)	6.3	5.57	6.8	7.79	6.23	4.49	4.63	5.08	5.17	5.08
Dividend income (million BAM)	12.7	11.9	12.6	12.21	10.64	6.49	6.3	5.4	5.6	6.28
Interest income (bonds and deposits) (million BAM)	0.25	1.9	2.63	3.7	4.53	4.86	4.95	4.75	4.7	3.9
Investing in bonds and treasury bills (million BAM)	11.8	16.7	22.2	28.22	20.33	28.41	11.57	10.38	41.3	5.29
Investing in shares (million BAM)	0	0.44	0	0	0	0	0	0	0	3.97
PREF's net asset value (31.12.) (million BAM)	264	259	261	261.9	260.8	220.6	225.1	221.2	232.8	238.79
Value of bonds, deposits, treasury bills, cash and receivables (million BAM)	19.3	32.1	48.9	63.41	76.71	81.58	88.35	93.5	100.6	102.96
Number of companies under PREF's portfolio (31.12.)	678	593	504	445	415	376	346	301	289	283¹
Package of shares available for sale	337	207	199	132	57	92	90	101	127	96

¹ Total number of packages of shares (domestic and foreign issuers).

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Package of shares sold in full	55	44	48	29	9	13	10	16	10	6
Number of companies where share in ownership is partially reduced	1	2	2	1	1	0	0	0	0	0
Total value of sold shares (million BAM)	6.6	5.54	6.02	7.07	2.88	1.8	1.17	1.78	1.44	3.16
Number of bankruptcy processes came to an end (removed from portfolio)	40	41	41	29	25	26	22	19	11	6
Number of open bankruptcy cases	32	22	7	7	8	8	4	5	5	3
Realized loss based on bankruptcy, equity reduction, loss over equity and other expenses (million BAM)	2.6	5.23	6.66	6.22	7.28	4.97	5.61	1.84	1.5	2.11
Number of companies that paid out dividends	8	10	11	11	10	9	9	8	10	17 ²
Number of orders for sale and purchase of securities	1,165	789	817	419	416	335	270	289	288	375
Value of realized orders for sale and purchase of securities (million BAM)	18.4	29, 5	40.1	41.92	30.07	37.69	12.02	12.16	53.11	14.86
Number of shareholders' meetings held	478	400	336	243	212	218	209	180	179	166

² Total number of companies under the PREF's portfolio, that payed out dividends. In 2020 there were 6 domestic companies, 3 foreign companies and 8 foreign investment funds.

The Letter of the Management Board

There are 12 months behind us during which the virus has shaken and changed the whole world. The value of the world's most famous stock exchange index "Dow Jones Industrial Average" at the end of December was 30,606.48 index points, and on March 23 a few days after the pandemic was declared, the value of the index was 18,591.93 points. The global panic caused a steep decline in March, the worst fall since the collapse of Lehman Brothers in 2008. However, it seems that after a series of shocks in the world economy, the recovery began in late 2020.

At the end of 2020, the Fund's net assets increased by 2.97% compared to the same period in 2019. During 2020, the value of the stock exchange index of the Republic of Srpska (BIRS) decreased by 6.76%, and the index of companies from the system of Elektroprivreda Republike Srpske - Power Utility of the Republic of Srpska (ERS10) decreased by 18.53%. Business revenues of the Pension Reserve Fund of the Republic of Srpska for 2020 amounted to BAM 10.15 million. Most of the income, about 6.28 million, was generated from dividends, which represents an increase of 11.26 percent compared to the same period last year. Most importantly, the net profit was realized in the amount of BAM 8.42 million, which is almost the same amount as in the previous year. The largest part, around BAM 5.33 million, refers to the dividend of the issuer Telekom Srpske a.d. Banja Luka. However, we are delighted with other positive examples of dividend payments: Romanijaputevi a.d. Sokolac, Meridian a.d. Banja Luka, TGT a.d. Laktaši, Gas Promet a.d. Istočno Sarajevo and Hidroelektrane na Drini (Hydroelectric Power Plants on Drina) a.d. Višegrad.

In the past year, we realized a profit from the sale of securities from the portfolio. We sold our packages from six companies and realized a profit of BAM 1.51 million. Our commitment is that we have never and we never will sell shares just because at

some point there is an interest for buying our package, but we have placed sales orders starting with prices that we consider to be adequate. Previously, sales prices were significantly lower than the purchase values of these shares based on the decision on establishment of the PREF. In this regard, losses were realized. The period behind us showed that keeping most of such shares in the PREF portfolio would not lead to dividend income, because these joint stock companies generally do not make a profit or do not pay a dividend. Moreover, compliance with International Accounting Standards and prudential principles forced us to recognize part of the negative revaluation reserves at the expense of expenditures in the income statement last year as well. This write-off refers to companies where the bankruptcy procedure was initiated and where there are expectations that bankruptcy will occur. At the end of 2020, this amount was 2.1 million convertible marks. Since the establishment of the Fund, the total amount of write-offs on this basis is 34.9 million convertible marks.

These indicators are the result of our strategy since the establishment - continuous restructuring of the portfolio on long-term basis. This strategy implies increasing the share of liquid securities in the portfolio of the PREF that carry a stable yield. Our goal is to achieve a portfolio structure in which the least risky but profitable financial instruments play a dominant role. In this regard, at the end of 2020, about 100 million convertible marks or more than 40 percent of the PREF's portfolio were in debt instruments, bank deposits and cash.

The biggest novelty in the past year is entering foreign markets. At the end of 2020, about four million marks represented investments in stable and low-risk securities abroad. For a long time we have made careful analyzes and strategies for this step. We have created procedures and agreed on brokerage

fees for this challenge. As a result, we are pleased to have achieved the first inflows in the form of dividends from other financial systems.

Pursuant to the Law on the Pension Reserve Fund, the annual net income can be paid to the founder exclusively to finance current pension beneficiaries, provided that the amount of net profit paid does not exceed 50 percent of the dividend value received in cash by the PREF and 50 percent of interest income, which was achieved by the PREF. The amount that has been paid to the Pension and Disability Insurance Fund on that basis since its foundation is around BAM 52 million. Therefore, for 10 years of operation, a profit of an average of BAM 7.3 million per year was generated, and the Pension and Disability Insurance Fund was paid more than five million BAM in dividends on annual basis. If the dividend was paid as it was until now, the amount paid would be around BAM 5.08 million.

According to the Law on the Pension Reserve Fund, we have the possibility of contractual co-financing of projects or other financial agreements in order to share investment risks with international financial organizations and multilateral development banks. Simultaneously to the regular activities, we are still considering joint ventures following the example of the founding of the Voluntary Pension Fund Manage-

ment Company. Also, through participation in the work of boards of directors and supervisory boards in companies from the PREF portfolio, we strive to be involved in the operations of issuers from our portfolio and to provide support for achieving better business results of these companies. As before, we will continue to pay significant attention to improving corporate governance in companies from the PREF portfolio. We will perform the management function through constant contact with our representatives in these companies in accordance with the adopted investment policy. One of the directions of our activity will be advocacy of the adoption of dividend policy with the issuers with which we have an ownership interest.

We are proud of the good functioning and organization of business in the PREF Management Company. There would be no results of the PREF without the daily commitment of employees. Even in difficult working conditions due to the pandemic, our team fully responded to all operational and development challenges. It is a pleasure and a privilege to work with promising people in our financial market. All of them are highly educated, and more than half have acquired or are in the process of acquiring the title of master or higher degree. In addition, they all have significant work experience in the capital market and continue to acquire additional licenses. The

knowledge, titles and skills of all current and former employees are woven into all investment decisions, representing PREF at shareholder meetings and assessing the value of financial instruments.

Our mission is to take care of the elderly population. We are trying to make the pension system more stable not only in the present time, but also in the long run, which we have shown as participants in the establishment of the first voluntary pension fund in our area. The investment goal of the Pension Reserve Fund is to achieve stable returns in the long run through investing the assets of the Reserve Fund, in order to support ensuring the long-term financial sustainability of mandatory pension insurance in the Republic of Srpska. However, in addition to fulfilling the mission of the Pension Reserve Fund, through various activities and donations, we tried to, within our capabilities, help as much as we can pensioners, pensioners' associations, persons with disabilities and other vulnerable categories. The activities we conducted so far have proven to

be effective. That is why we decided to make a new step forward. With the aim of putting the focus on caring for the population in the third age and saving from an early age, we asked children from several Banja Luka kindergartens to beautify our annual report. The request was to illustrate spending time with grandparents and thinking about the needs and motives for saving.

As before, we are aware of the trust that was given to us by the Government of the Republic of Srpska and our founder - the Pension and Disability Insurance Fund of the Republic of Srpska. We are proud to work with them and we are trying to justify the trust placed in us. We will also strive to further improve good relations with domestic and international financial institutions, domestic and foreign investors, and with companies from our portfolio in order to achieve the best possible results. In this way, we will create an even better portfolio, thus continuing to ensure regular inflows of money to meet all current and estimated future obligations that the Fund has.

Ph.D. Miloš Grujić
Director

MA Ljiljana Amidžić-Gligorić
Executive Director

Ph.D. Saša Stevanović, FRM
Executive Director

Corporate governance

Shareholders assemblies and membership in issuer's bodies under the PREF's portfolio

During 2020, we kept our commitment for raising the level of corporate culture in companies in which we participate as owners. In the last year, 166 shareholders assemblies under the PREF's portfolio were held. Caused by pandemic reasons, we mostly used our right to participate in sessions by vote in writing. Our experience from 2548 shareholder assemblies from 2011 increased our corporate experience and showed us the practical problems of the companies in our portfolio regarding corporate activities. Our personal experience provides us with additional information on activities of the companies under our portfolio and is considered a significant basis for our managerial activities. In 2020, our communication with companies, institutions of capital market and other institutions in the Republic of Srpska was supported by 771 letters. The goal of our correspondence is motivated with the desire for open-minded and interactive solution to problems that we are faced with in managing our portfolio.

Our investments in shareholders' companies are also traced via membership in the management bodies. On 31 December 2020 we were members of 43 management bodies, of which 11 company representatives are employed in Management Company.

Initiated lawsuits and rights of dissenting shareholder

In 2018, the Law on the Pension Reserve Fund of the Republic of Srpska was amended, which brought changes concerning the possibilities of investing in other forms of assets. Also, the changes were in the exposure limitations of the investments and the specific basis for calculating the management fee.

The amendments extended the forms of PREF's property through the introduction of projects with contractual co-financing or other financial agreements in Bosnia and Herzegovina, with internation-

al financial organizations and multilateral development banks (joint ventures), sharing the investment risk. Also, the possibility of investing property expanded the circle of potential domestic and foreign issuers and redefined conditions in that part, to the form of the repurchase agreements. The new legal solutions, as well, give possibilities for the Management Company to manage more pension and other investment funds.

In 2019, the Company Law was amended, which made changes in the area related to use of rights of dissenting shareholders. Essentially, the changes made specific exceptions regarding allowed acting of joint stock company, in such situations due to the obligations arising from international treaties, i.e. the obligations as part of process of stabilization and association with the European Union, concerning mostly harmonizing acts. Also, changes were made in regulating determining value of shares when using rights of dissenting shareholder.

In terms of the activities regarding court proceedings, just like in the previous period, PREF representatives have carried out the preparation of court proceedings such as: the collection of documentation, evidence, analysis of justifiability of conduct of proceedings, as well as actions taken before courts such as representation at hearings, preparation and filing of initial submissions, submissions in general and legal remedies, finding methods for a peaceful resolution of proceedings, collection of claims etc. taking into account the existing circumstances.

Surely it is important to emphasise that several final decisions have been made, and the collection of receivables has been realised in some cases. The amount of PREF receivables on 31 December 2020 was BAM 1,903,558 and the structure which consists of receivables based on the use of rights of dissenting shareholders, the sale of shares through court on the basis of an obligation to takeover, as well as the receivables for the compensation of damage.

During 2021, actions will be taken before the competent authorities to complete the initiated court proceedings, as well as the planned activities to initiate new proceedings with the aim of protecting the Fund's property.

PREF's financial outcome in 2020

In consideration of PREF's income realised on basis of dividend paid by the companies under its portfolio, the dividend has been paid by 17 companies under the PREF's portfolio in total amount of BAM 6,275,072 (which makes 11.26% more than in 2019). As before, dominant participation in total dividend income is held by the Telekom Srpske's dividend, that was paid in two portions in 2020 in total amount of BAM 5,330,108 which makes 85% of total dividend income (88.42% of all dividend income in 2019). In

addition to Telekom Srpske, there are few other issuers under the PREF's portfolio (TGT a.d. Laktaši, Meridian a.d. Banja Luka, Gas Promet a.d. Istočno Sarajevo, Romanijaputevi a.d. Sokolac) which pay a certain portion of profit to shareholders through dividends each year. Unlike previous years, in 2020 we started with equity investments in foreign stock exchanges, so total number of companies that paid out dividends were 17 (6 domestic companies, 3 foreign companies and 8 foreign investment funds).

Issuer	Code of issuer	Date of meeting	% of PREF in the issuer on the evaluation date	Number of PREF's shares on the evaluation day	Dividend per share in BAM	Dividend in BAM
Telekom Srpske a.d. B.Luka	TLKM-R-A	16.07.2020	8.9218	43,840,269	0.0887	3,887,741.46
Telekom Srpske a.d. B. Luka	TLKM-R-A	25.12.2020	8.9218	43,840,269	0.0329	1,442,366.33
Hidroelektrane na Drini a.d. Višegrad	HEDR-R-A	3.1.2020	10.0432	44,386,314	0.0171	758,210.57
TGT a.d. Laktaši	TGTN-R-A	20.05.2020	6.9075	67,008	1	67,008.00
Meridian a.d. Banja Luka	MRDN-R-A	25.06.2020.	7.7288	606,136	0.0829	50,236.55
Gas promet a.d. Istočno Sarajevo - Pale	GPIS-R-A	24.07.2020	10.0000	469,063	0.0583	27,352.39
Romanijaputevi a.d. Sokolac	ROPT-R-A	16.09.2020	10.0000	785,139	0.0120	9,421.67
Total:						6,242,336.97

Issuer	Code of Issuer	Stock Exchange	Dividend in BAM
Amgen Inc	AMGN	XETRA	1,259.75
iShares Core EURO STOXX 50 UCITS ETF EUR (Dist)	EUN2	XETRA	953.75
iShares Emerging Market Dividend UCITS	DVYE	XETRA	1,989.21
iSHARES EURO DIVIDEND	IQQA	XETRA	1,565.41
iShares International Select Div ETF	IDV	New York SE	5,776.33
iShares MSCI Europe ex-UK UCITS ETF EUR (Dist)	IQQU	XETRA	406.77
iShares Select Dividend ETF	DVY	NASDAQ	6,149.64
iShares STOXX Europe 600 Health Care UCITS ETF (DE)	EXV4	XETRA	1,134.67
Schwab US Dividend Equity ETF	SCHD	New York SE	6,634.22
Thales SA	CSF	Stuttgart Stock Exchange	1,143.77
Vienna Insurance group AG	WSV2	Bečka berza	5,721.98
TOTAL:			32,734.85

The declining trend in the share of dividend income in operating income of the PREF has stopped in 2019, and in 2020 amounted to 62%. This trend is partly a consequence of the restructuring of the PREF's portfolio because 43% of the PREF's assets was in debt financial instruments, deposits and cash and equivalents at the end of 2020, while it was 12.35% after

two years from the beginning of process of restructuring (2012). As in previous years, the business activity in 2020 was in favour of achieving a long-term goal - that the PREF's profit does not depend on the payment of dividend of one joint stock company under the portfolio.

Interest income

Based on investments in bonds and deposits in 2020, the PREF realised interest income in the amount of BAM 3,889,870.00 which declined 17.25% compared to the previous year, due to the general decline in effective interest rates. The interest income is a result of the restructuring of the PREF's portfolio with the aim of reallocating the assets from risky financial instruments, which did not exercise positive effects on increasing the assets of the PREF, and transfer in less risky financial assets such as bonds and treasury bills, which delivers a stable and certain yields, and inflows known in advance.

The average yield on all purchased debt securities from the first purchase (20 May 2011) including all transactions with debt securities until 31 December 2020 amounted to 5.85%.

The main goal of the Management Company is to continue restructuring assets, which will make a prerequisite to keep improving the financial results of the PREF in the future, and provide with continuity in paying dividend to the Pension and Disability Insurance Fund of RS.

Realised income/loss from sale of securities

In 2020, net loss on the sale of packages of shares was realised in the amount of BAM 1,515,554 as a result of ongoing process of restructuring the portfolio. Realised profit based on sale of shares amounted to BAM 1,562,752 while realised losses from sale of shares amounted to BAM 47,198.

Other expenses

Among realised expenses, the biggest portion thereof in amount of BAM 2.11 million relates to losses realised on basis of 16 companies with pending or completed bankruptcy proceeding and the companies with a book value per share equal to zero.

Operating expenses

Total operating expenses in 2020 amounted to BAM 968,543 including reimbursement to the Management Company, depositary fees, the cost of trading on the Banja Luka Stock Exchange, etc.

Payment of profit to the Pension and Disability Insurance Fund of the RS

The law sets forth the possibility of the profit payoff to the founder, in particular the Pension and Disability Insurance Fund of the Republic of Srpska. PREF's net profit in 2020 amounted to BAM 8,425,751 in accordance with Article 8 of the Pension Reserve Fund Act: "Annual Net Profit of the Reserve fund, based on the decision of Reserve fund authorities, can be paid to the founder exclusively to finance current pension beneficiaries, provided that the amount of net profit paid does not exceed 50% of the dividend value received in cash by the Reserve fund and 50% of interest income generated by the Reserve fund." Bearing in mind that 50% of dividend income and interest income amounts to BAM 5,082,471 and according to the PREF's Assembly rules on paying dividends to the Pension and Disability Insurance Fund of the RS, this is the amount at which dividend can be paid out.

Abbreviated Profit and Loss Account of the PREF

Description of income/profit	Amount (BAM)
Dividend income	6,275,072
Interest income	3,889,870
Realised profit from sale of shares	1,562,752
Realised profit from change in foreign exchange rates	44,302
Realised profit from court sell	1,519
Total income:	11,773,515

Description of expenses/losses	Amount (BAM)
Realised losses based on bankruptcy, book value equal to zero and those with blocked accounts in 2020, and companies with realised equity reduction and other expenses	2,115,520
Realised losses from sale of shares	47,198
Realised losses on basis of purchasing bonds with premium	164,879
Realized losses from change in foreign exchange rates	51,623
PREF's operating expenses	968,543
Total expenses:	3,347,764

Net profit: 8,425,751

Restructuring the PREF's portfolio

By establishing the Pension Reserve Fund in 2011, the Act defined the framework for managing the PREF's portfolio. The core investment principles set by the legal framework are the security principle, the principle of diversification, liquidity principle and the principle of profitability. In order to determine the framework and activities of daily portfolio management as well as management by Key performance indicators, the said principles are quantified in the following way. The principle of security of the fund's assets – the fund will invest in financial instruments of issuers with high credit rating - low risk. The following instruments covered by definition: „financial instruments with high credit ratings, i.e. low risk“, are:

- cash, cash equivalents, deposits and certificates of deposit with banks in Bosnia and Herzegovina,
- state and entity debt securities, and debt securities of the Brčko District and Central Bank of Bosnia and Herzegovina and debt securities for which they give guarantee,
- municipal bonds and bonds with guarantee of local municipalities in Republic of Srpska and municipal and cantonal bonds in Federation of Bosnia and Herzegovina, and
- foreign debt securities issued by state or by legal entity with credit ratings in investment range, assigned by external institutions, which are registered by European Banking Authority and those in trade on stock markets in OECD, EU and CEFTA countries.

The principle of portfolio diversification - the investment will be made in financial instruments that vary according to the type and issuers, as well as to other features. Diversification is achieved by investing in financial instruments whose yields has relatively low positive correlation, negative correlation, or is indifferent.

The principle of liquidity - the investment will be made in financial instruments that can be quickly and efficiently bought and sold at a relatively uni-

form and stable price, as well as financial instruments whose cash flow is certain and known in advance.

The principle of profitability - investment will be made in such a way that the structure of the fund's portfolio includes financial instruments that, with respect to the previous principles, deliver the highest yield at the risk level taken.

In the period from 2011 to 2020, the operationalization of the principles set and daily activities of management of the company and its employees achieved results as follows.

Although the trend in the increase of low-risk assets remain, yet there are financial instruments that do not operate in the fund's portfolio, which accounts are blocked and their liquidation and bankruptcy is expected in the coming period. A significant number of issuers under the PREF's portfolio (over 100 issuers) had blocked accounts at the end of 2020 and bankruptcy or liquidation can be expected according to the applicable legal regulations.

From the beginning in 2011 until the end of 2020, we sold 240 packages of shares, number from which 6 refers to the year of 2020. There is a declining trend in this selling activity if compare to first three years of operations, mostly because of the deficit of interest in this kind of assets. The principle of diversification of the portfolio was already at stake by the establishment of PREF. Through a process of restructuring in the past years, significant inflows from the sale of shares under the portfolio and dividend income from companies under the portfolio have been accomplished, which made growth in value of liquid assets with relatively stable yields. Despite the fact that in the past nine years the Pension and Disability Insurance Fund received dividends in the total of BAM 52 million, the value of the PREF's assets in debt financial instruments was constantly growing. Development movements in the past years in financial markets in Europe, the conditions of negative interest rates, record market capitalization of issuers gave priority to domestic financial instruments over the foreign ones.

The next period represents a period of investment, with increased exposure to risky instruments, with the aim of achieving higher profitability rates. Considering that we are interested in developing specific knowledge and experience for investing in direct placements, which pose a higher risk exposure, amendments to the Law on PREF have been adopted to include international financial institutions in these forms of investments. With these potential

partners, the chance of sharing risks is gained with the acquisition of specific knowledge. Under the adopted Investment policy and detailed terms, there are possibilities to invest in instruments with certain risk level such as shares and bonds of joint stock companies, capital share in investment funds, etc. In this way, in addition to the expected increase in profitability, we will use future inflows and liquidity to support activities in the Republic of Srpska.

The structure of PREF assets per year

Date	Shares of joint stock companies	Shares in non-corporated companies	Bonds, deposits, treasury bills, cash, receivables, accrued expenses and deferred income
31.12.2010	242,190,008 BAM (87.13%)	32,622,566 BAM (11.87%)	0 BAM (0.00%)
31.12.2011	215,030,191 BAM (81.42%)	29,748,947 BAM (11.26%)	19,320,096 BAM (7.32%)
31.12.2012	197,529,023 BAM (76.34%)	29,150,730 BAM (11.27%)	32,073,283 BAM (12.40%)
31.12.2013	183,318,276 BAM (70.14%)	29,129,858 BAM (11.14%)	48,926,710 BAM (18.72%)
31.12.2014	169,924,456 BAM (64.74%)	29,129,830 BAM (11.10%)	63,414,377 BAM (24.16%)
31.12.2015	156,931,906 BAM (59.84%)	28,611,058 BAM (10.91%)	76,710,413 BAM (29.25%)
31.12.2016	111,486,358 BAM (50.30%)	28,543,257 BAM (12.88%)	81,584,386 BAM (36.81%)
31.12.2017	109,362,603 BAM (48.34%)	28,543,257 BAM (12.62%)	88,348,357 BAM (39.04%)
31.12.2018	99,314,434 BAM (44.88%)	28,495,047 BAM (12.87%)	93,498,152 BAM (42.25%)
31.12.2019	104,456,972 BAM (44.73%)	28,495,047 BAM (12.20%)	100,573,668 BAM (43.07%)
31.12.2020.	108,241,105 BAM (45.16%)	28,495,047 BAM (11.89%)	102,963,891 BAM (42.95%)

The principle of liquidity is achieved by investing in financial instruments that can be rapidly and efficiently bought and sold at a relatively uniform and stable price, as well as financial instruments which cash flow is certain and known in advance. Liquidity of PREF is managed by the quarterly liquidity plans,

and when keeping in mind that the only obligation of PREF is the payment of dividends, our commitment is to invest surplus of liquid assets in low-risk financial instruments that are liquid, or which cash flow is known in advance.

PREF's portfolio liquidity movement

Date	Fair value	Contribution in NAV of the PREF
31.12.2020	150,625,976	63.08
12.31.2019	142,221,924	60.9
12.31.2018	129,885,575	58.69
12.31.2017	134,380,641	59
12.31.2016	125,283,386	56.8
12.31.2015	141,986,187	54.14
12.31.2014	131,176,514	49.98
12.31.2013	119,825,727	45.86
12.31.2012	104,792,628	40.49

The portfolios of pension funds are characterised by mostly conservative forms of financial instruments. Starting from the investment structure of PREF during the establishment, the policy was led of restructuring the portfolio by reducing contribution in the equity financial instruments and by increasing the equity in debt financial instruments. The decisions from the previous period increased safety, liquidity and profitability of the portfolio following the principle of diversification. Embed framework of the

investment policy for 2020, adopted by the PREF's Assembly, provides us with a strong support to keep leading conservative investment policy to support long-term viability and stability of the pension system of the Republic of Srpska. Traditionally, pension funds are conservative investors who prefer the security of investments. The long-term goal of PREF is to ensure the structure of the portfolio with a dominant share of debt securities, money market instruments and bank deposits.

Фото: Александар Чавић

“Success is not final;
failure is not fatal: it is
the courage to continue
that counts.”

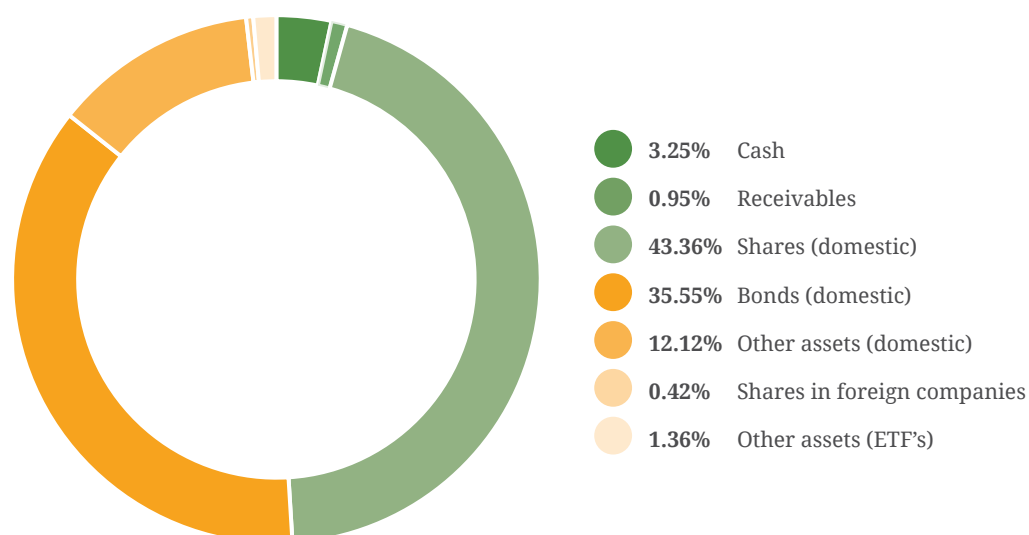
Winston Churchill

Structure of PREF's portfolio

Considering the structure of the PREF's portfolio, the Republic of Srpska's Telekom (18.11%) and Power Utility of the Republic of Srpska (10.38%) have a dominant place. By restructuring the portfolio, the assets obtained from sale of shares and dividend income were mainly invested in bonds and deposits, and partly in foreign stock companies and ETF's. Such activity has resulted with contribution

in bonds to BAM 92.41 million, currently amounting to 38.55%, and with other liquid assets amounts to 63.08%. The structure of the portfolio at annual level is planned by taking into account the potential payment of dividends to the Pension and Disability Insurance Fund and the impairment of liquidity risk on that basis.

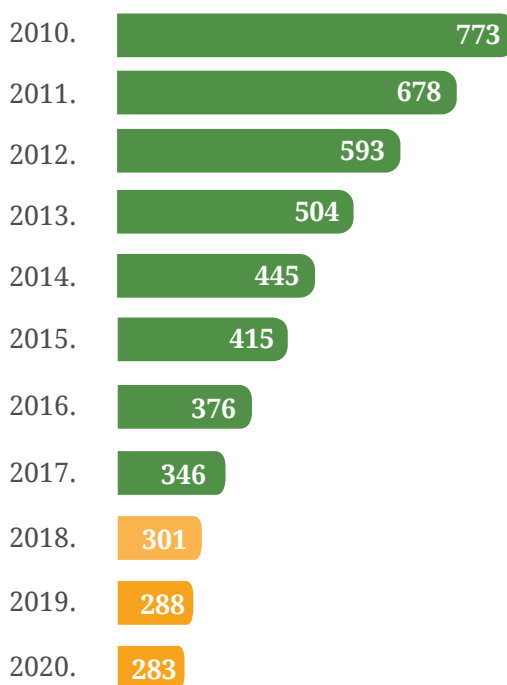
End of the Year	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Cash	0	576,561	3,766,337	1,416,904	857,552	1,855,973	2,325,183	6,584,872	10,204,849	4,341,296	7,787,574
Deposits and Financial placements	0	1,900,000	6,700,000	11,700,000	4,700,000	4,500,000	0	1,500,000	4,500,000	1,300,000	0
Receivables, accrued expenses and deferred income	0	4,959,297	109,513	955,838	2,604,435	4,924,391	3,893,343	3,290,401	2,236,047	76,567	2,271,729
Domestic issuers	274,812,573	256,663,375	248,177,753	247,302,102	254,306,677	250,973,013	215,395,475	214,878,944	204,366,737	227,807,824	225,380,521
Shares	242,190,007	215,030,191	197,529,023	183,318,276	169,924,455	156,931,906	111,486,358	109,362,603	99,314,434	104,456,972	103,923,956
Bonds	0	11,884,237	21,498,000	31,883,605	48,647,393	65,430,049	75,365,860	76,973,085	76,557,256	94,855,805	92,409,237
Other assets	32,622,566	29,748,947	29,150,730	32,100,221	35,734,828	28,611,058	28,543,257	28,543,257	28,495,047	28,495,047	29,047,327
Foreign issuers	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4,260,220
Shares											995,313
Other assets (ETF's)											3,264,906
Total assets	274,812,573	264,099,234	258,753,603	261,374,844	262,468,663	262,253,377	221,614,001	226,254,218	221,307,633	233,525,687	239,700,043

In 2020, the net asset value of PREF ranged from BAM 230 million to BAM 239 million. In previous years, for instance, comparing 2016 to 2015, the largest cause of fall in net value can be found in paying lower companies profitability in PREF portfolio which was trigger for share price decline, but in period 2017-2020 the declining trend was halted, and variation in assets value was more stable. Monthly reports on the net asset value of PREF are published by the 15th of the month for the previous month on the website of the Management Company (www.pref.rs.ba) and on the website of the Pension and Disability Insurance Fund RS (www.fondpiors.org). The number of companies under the PREF's portfolio

is constantly reducing. By reducing the number of companies, we believe that we will manage the portfolio risk more effectively and be able to take advantage of statistical and mathematical risk management instruments. On 31 December 2010, the number of companies amounted to 773 companies. Since the establishment, the number of issuers has been reduced, either by deletion due to disorganized records or due to the sale. In this way, in addition to mandate to invest in accordance with the principles of safety, liquidity, profitability and diversification, we are getting closer to a better inclusion of statistical and mathematical tools to assess risk.

Total number of companies under portfolio

Establishment of the first voluntary pension fund in the Republic of Srpska

Until 2017, in Bosnia and Herzegovina there have not been any mandatory or voluntary pension funds that comprised second and third pillar. In Republic of Srpska, Law on voluntary pension funds and pension plans was adopted in 2009, so it was prerequisite for founding the first voluntary pension fund in 2017. PREF participated in the establishment of the first voluntary pension fund management company in the Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina, with support of the Government of the Republic of Srpska, and partners: European Bank for Reconstruction and Development and Skupna pokojninska družba from Ljubljana.

The establishment of the first voluntary pension fund is an important step in the process of reforming the pension system in the Republic of Srpska, and it is important both for the financial sector in the region and the society as a whole. The establish-

ment of the European Voluntary Pension Fund Management Company (www.epf.ba) was completed at the end of 2017 but period 2018 - 2020 was challenging for making an effort to gain a solid start.

The efficiency of the new Company's operations can be evaluated in the medium term, in which we expect the fund to significantly increase the size of the assets under management and expand the member's base. We have great expectations from the Republic of Srpska's market, where we hope that employees, but also individuals, will primarily recognise the advantage and importance of voluntary pension insurance. So, in 2020 the Fund exceeded expectations and plans, and significantly expanded the number of members, which gives the opportunity for growth.

Team of the Management Company

Organisational structure

From the very beginning of its business activity in full capacity in 2011, there have been no changes in the Company with regard to then established organisational structure. However, after accepting resignation by Darko Lakić on 3rd of July 2018, after a public competition, the Supervisory Board appointed M.Sc Miloš Grujić as Director on 23rd of October 2018. In accordance with the Regulation on internal organisation and job classification, currently there are 10 full-time employees in the Company, whilst a computer technician is a part-time employee. As earlier, the Company, as the employer, also fully fol-

lowed and applied all of the legal regulations defining the area of employment in 2020.

What specially stood out in all previous Business Reports, even in the statement of operations for 2020, we can proudly say that all employees have at least a university degree, two employees hold a master degree in Economics, and currently 2 employees are in the process of acquiring the title of magistrate/master. At this moment there were two employees with a PhD degree in Economics. As the area of business activity is a complex and constantly changing field of the economy, continuous training of employees is necessary as there is a broad awareness and culture of continuous training in the Company.

Additional qualifications of employees

We would like to emphasise that, in addition to higher education, employees in the Company have significant work experience, and continuously acquire additional licenses and certificates. The Company is an institutional investor where 80% of employees are licensed investment managers. At the end of 2020, additional licenses of employees are as follows:

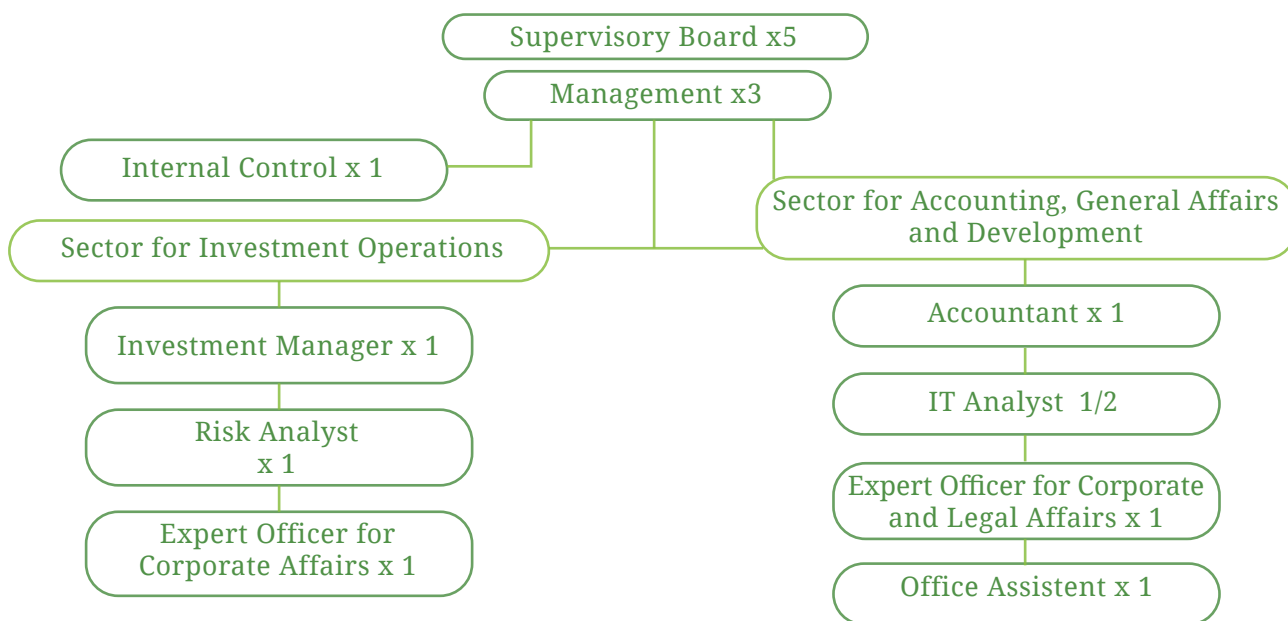
- Investment Manager (seven employees),
- Financial Risk Manager-FRM® (one employee)
- Chartered Certified Accountant (five employees),
- Certified Assessor (six employees),
- Broker-dealer (three employees),
- Investment Advisor (one employee),
- Forensic Accountant (one employee),
- Bar exam (one employee),
- Court Expert in Economy (four employees),
- Internal Auditor (three employees),
- Quality Assessment of Internal Audit Services Certificate, and

- Financial Management and Controlling Certificate.

Management Company is organised as follows:

- Supervisory Board having five members;
- Management Board consisting of a manager and two executive managers;
- Internal Control currently has one employed internal auditor, and its work is independent from the sector;
- Sector for Investment Operations managed by Executive Manager for Investments, three employees: investment manager, risk analyst and associate for corporate affairs;
- Sector for Accounting, General Affairs and Development managed by Executive Manager for Accounting, General Affairs and Development, with four employees: accountant, business secretary, associate for legal affairs and an IT expert at a half-time service.

Organizational structure in the company

Independent Auditor's Report

To the Management and Owners of Penzijski rezervni fond Republike Srpske a.d. Banja Luka

Opinion

We have audited the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method of Penzijski rezervni fond Republike Srpske a.d. Banja Luka ("the Fund") and its associates ("the Group"), which comprise the standalone statement of financial position and the statement of financial position prepared using equity method as at 31 December 2020, the standalone statement of profit and loss and other comprehensive income and the statement of profit and loss and other comprehensive income prepared using equity method, the standalone statement of changes in net asset and the statement of changes in net assets prepared using equity method and the standalone cash flow statement and the cash flow statement prepared using equity method for the year then ended, and notes to the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method, including a summary of significant accounting policies.

In our opinion, the accompanying standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method give a true and fair view of the financial position of the Fund and Group as at 31 December 2020, its financial performance, and its cash flows for the year then ended in accordance with legal accounting regulations applicable for Penzijski rezervni fond Republike Srpske a.d. Banja Luka.

Basis for opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Our responsibilities under those standards are further described in the Auditor's responsibilities for the audit of the standalone financial statement and the financial statements prepared using equity method section of our report. We are independent of the Fund and Group in accordance with the International Ethics Standards Board for Accountants' (IESBA) International Code of Ethics for Professional Accountants (including International Independence Standards) (IESBA Code), and we are fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements and the IESBA Code.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Emphasis of matter

We draw attention to Note 2.2 to the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method in which it is presented that calculation of net asset value of the Fund and the Group is made in accordance with the Decision on methodology for calculation of net asset value of Action Fund and Restitution Fund of Republic of Srpska (Official Gazette of Republic of Srpska, number 95/06, 2/07, 7/07 and 120/08), which is not in accordance with the requirements of law on accounting and auditing in Republic of Srpska and related financial reporting rules of investment funds. Our opinion is not modified in respect of this matter.

Other matters

The standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method of the Fund and the Group for the year ended 31 December 2019 were audited by another auditor who expressed an unmodified opinion on those financial statements on 9 March 2020.

This version of the accompanying documents is a translation from the original, which was prepared in the Serbian language. All possible care has been taken to ensure that the translation is an accurate representation of the original. However, in all matters of interpretation of information, views or opinions, the original language version of our financial reports and the accompanying audit report takes precedence over this translation.

Independent Auditor's Report (continued)

Responsibilities of management and those charged with governance for the financial statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of the standalone financial statements and financial statements prepared using equity method in accordance with legal accounting regulations applicable for Penzijski rezervni fond Republike Srpske a.d. Banja Luka, and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method, management is responsible for assessing the Fund's and Group's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management either intends to liquidate Fund and Group or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

Those charged with governance are responsible for overseeing the Fund's and Group's financial reporting process.

Auditor's responsibilities for the audit of the financial statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these standalone financial statements and financial statements prepared using equity method.

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.
- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Fund's and Group's internal control.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management.

This version of the accompanying documents is a translation from the original, which was prepared in the Serbian language. All possible care has been taken to ensure that the translation is an accurate representation of the original. However, in all matters of interpretation of information, views or opinions, the original language version of our financial reports and the accompanying audit report takes precedence over this translation.

Independent Auditor's Report (continued)

Auditor's responsibilities for the audit of the financial statements (continued)

- Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Fund's and Group's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report. However, future events or conditions may cause the Fund and Group to cease to continue as a going concern.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method, including the disclosures, and whether the standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.

We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that we identify during our audit.

Zvonimir Madunić, Director

Adnan Hajdarević, licensed auditor

31 March 2021

Ernst & Young d.o.o. Sarajevo
Vrbanja 1
Sarajevo
Bosnia and Herzegovina

This version of the accompanying documents is a translation from the original, which was prepared in the Serbian language. All possible care has been taken to ensure that the translation is an accurate representation of the original. However, in all matters of interpretation of information, views or opinions, the original language version of our financial reports and the accompanying audit report takes precedence over this translation.

Independent Auditor's Report

To the Management and Owners of Društvo za upravljanje Penzijskim rezervnim fondom Republike Srpske a.d. Banja Luka

Opinion

We have audited the financial statements of Društvo za upravljanje Penzijskim rezervnim fondom Republike Srpske a.d. Banja Luka ("the Company"), which comprise the balance sheet as at 31 December 2020, profit and loss statement, cash flow statement and statement of changes in equity for the year then ended, and notes to the financial statements, including a summary of significant accounting policies.

In our opinion, the accompanying financial statements give a true and fair view of the financial position of the Company as at 31 December 2020, its financial performance, and its cash flows for the year then ended in accordance with Law on accounting and auditing in Republic of Srpska.

Basis for opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Our responsibilities under those standards are further described in the Auditor's responsibilities for the audit of the financial statements section of our report. We are independent of the Company in accordance with the International Ethics Standards Board for Accountants' (IESBA) International Code of Ethics for Professional Accountants (including International Independence Standards) (IESBA Code), and we are fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements and the IESBA Code.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Other matters

The standalone financial statements and the financial statements prepared using equity method of the Fund and the Group for the year ended 31 December 2019 were audited by another auditor who expressed an unmodified opinion on those financial statements on 26 February 2020.

Responsibilities of management and those charged with governance for the financial statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of the financial statements in accordance with Law on accounting and auditing in Republic of Srpska, and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the financial statements, management is responsible for assessing the Company's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management either intends to liquidate the Company or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

Those charged with governance are responsible for overseeing the Company's financial reporting process.

This version of the accompanying documents is a translation from the original, which was prepared in the Serbian language. All possible care has been taken to ensure that the translation is an accurate representation of the original. However, in all matters of interpretation of information, views or opinions, the original language version of our financial reports and the accompanying audit report takes precedence over this translation.

Independent Auditor's Report (continued)

Auditor's responsibilities for the audit of the financial statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these financial statements.

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal control.
- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Company's internal control.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management.
- Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Company's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related disclosures in the financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report. However, future events or conditions may cause the Company to cease to continue as a going concern.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the financial statements, including the disclosures, and whether the financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.

This version of the accompanying documents is a translation from the original, which was prepared in the Serbian language. All possible care has been taken to ensure that the translation is an accurate representation of the original. However, in all matters of interpretation of information, views or opinions, the original language version of our financial reports and the accompanying audit report takes precedence over this translation.

Independent Auditor's Report (continued)

Auditor's responsibilities for the audit of the financial statements (continued)

We communicate with those charged with governance regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal control that we identify during our audit.

Zvonimir Madunić, Director

Adnan Hajdarević, licensed auditor

31 March 2021

Ernst & Young d.o.o. Sarajevo
Vrbanja 1
Sarajevo
Bosnia and Herzegovina

This version of the accompanying documents is a translation from the original, which was prepared in the Serbian language. All possible care has been taken to ensure that the translation is an accurate representation of the original. However, in all matters of interpretation of information, views or opinions, the original language version of our financial reports and the accompanying audit report takes precedence over this translation.

Пензијски резервни фонд
Републике Српске и

Друштво за управљање
Пензијским резервним фондом
Републике Српске

www.pref.rs.ba

Адреса: Бана Милосављевића 8
78000 Бања Лука
Телефон: +387 51 228-480
E-mail: info@pref.rs.ba